

Czasopismo naukowe komorników sądowych

Przegląd Prawa Egzekucyjnego

Nr 12/2016

ISSN 1731-030X

W numerze:

Przemysław Wołowski

Cel oddłużeniowy jako jeden z naczelnych celów postępowania upadłościowego

Artur Grajewski

Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14

CURRENDA

Czasopismo naukowe komorników sądowych

Przegląd Prawa Egzekucyjnego

PRZEGŁĄD PRAWA EGZEKUCYJNEGO

Czasopismo naukowe komorników sądowych

Miesięcznik

KOMITET REDAKCYJNY:

REDAKTOR NACZELNY

Prof. dr hab. Sławomir Cieślak

REDAKTORZY TEMATYCZNI

Prof. zw. dr hab. Janusz Jankowski – prawo postępowania egzekucyjnego

Dr Tomasz Banach – prawo dotyczące ustroju samorządu komorniczego

REDAKTOR PROWADZĄCY I JĘZYKOWY

Mgr Magdalena Ruzicka – język polski

SEKRETARZ REDAKCJI

Dr Grzegorz Sikorski

RADA NAUKOWA

Prof. zw. dr hab. Janusz Jankowski

Prof. dr hab. Vytautas Nekrošius

Prof. zw. dr hab. Andrzej Jakubecki

Dr Tomasz Banach

Dr Anna Barańska

Dr Michał Krakowiak

Dr Rafał Łyszczek

Dr Mariusz Sorysz

LISTA RECENZENTÓW CZASOPISMA

Prof. Natalie Fricero

Prof. nadzw. dr hab. Agnieszka Góra-Błaszczkowska

Prof. dr hab. Elwira Marszałkowska-Krześ

Prof. nadzw. dr hab. Izabella Gil

Dr hab. Andrzej Jarocho

PPE znajduje się na liście czasopism punktowanych MNiSW z wynikiem 6 punktów.

Wersją pierwotną czasopisma jest wersja drukowana.

Redakcja nie zwraca niezamówionych tekstów oraz zastrzega sobie prawo do skracania tekstów. Uprzejmie informujemy, że przesłanie tekstu artykułu czy opracowania na adres redakcji wiąże się ze zgodą na jego ewentualne opublikowanie na łamach czasopisma i przeniesieniem na wydawnictwo przysługujących do niego praw autorskich. W przypadku zaistnienia okoliczności uniemożliwiających przeniesienie praw autorskich do tekstu na wydawcę, autor zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić o tym fakcie redakcję. Redakcja zastrzega sobie także prawo do dokonywania w nadesłanych tekstach skrótów, poprawek stylistycznych, językowych i interpunkcyjnych, wprowadzania śródtytułów, a także innych zmian, niemających jednak wpływu na ich zawartość merytoryczną. Tezy zawarte w artykułach stanowią wyraz poglądów autorów i nie muszą odzwierciedlać poglądów Redakcji.

Nakład 730 egz.

Sopot 2016

© Copyright by

Currenda Spółka z o.o.

ISSN 1731-030X

Currenda Sp. z o.o.

al. Niepodległości 703A, 81-853 Sopot

e-mail redakcji: ppe@currenda.pl

tel. Sekretarza redakcji: 602 720 142

e-mail: Sekretarza redakcji: grzegorz.sikorski@currenda.pl

tel.: 58 550 38 75, faks: 58 712 90 65

www.sklep.currenda.pl

www.currenda.pl/przeglad

*Drogim Czytelnikom
i Autorom*

życzymy

*Wesołych Świąt Bożego Narodzenia
oraz wszelkiej pomyślności,
jak również wielu sukcesów
zawodowych i osobistych
w Nowym Roku*

Wydawca
„Przeglądu Prawa Egzekucyjnego”,
Redaktor Naczelny,
Redakcja i Rada Naukowa Czasopisma

W NUMERZE:

ARTYKUŁY

- 11** **Cel oddłużeniowy jako jeden z naczelných celów postępowania upadłościowego**
Debt Reduction as One of the Primary Objectives in Bankruptcy Proceedings
dr Przemysław Wołowski, referendarz sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Mokotowa
- 29** **Zadania gminy w zakresie zaspokajania potrzeb mieszkaniowych członków wspólnoty samorządowej a eksmisja rozumiana jako pewność ochrony przed bezdomnością**
The Tasks of Municipalities in Satisfying the Housing Needs of Self-Government Community Members and Eviction, Understood as Certainty of Protection against Homelessness
Artur Pytel, doktorant w Katedrze Prawa Samorządu Terytorialnego WPiA Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, aplikant komorniczy w Izbie Komorniczej w Katowicach

GLOSZY

- 51** **Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14**
The Gloss to the Resolution of the Supreme Court from 19 February 2015, III CZP 103/14
Artur Grajewski, sędzia Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie

SPRAWOZDANIA

- 61** **Sądowe postępowanie egzekucyjne. Zasadnicze kierunki zmian w 2016 r. – sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej, Gdańsk 19.09.2016 r.**
Court Enforcement Proceedings. Key Directions of Changes in 2016 – Report from the Polish Scientific Conference, Gdańsk, 19 September 2016
dr Aleksandra Klich, adiunkt w Katedrze Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu Szczecińskiego

PRZEGLĄD PUBLIKACJI
Z ZAKRESU EGZEKUCJI SĄDOWEJ

- 108 **Recenzja monografii *Status prawny komornika sądowego. Wyzwania współczesności*, pod redakcją nauk. M. Jabłońskiego i A. Marciniaka**
Review of Monograph, *Legal Status of Judicial Officer. Contemporary Challenges*, Academic Editing by M. Jabłoński i A. Marciniak
dr hab. Andrzej Zieliński, emerytowany profesor
Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego

ZAMÓW JUŻ TERAZ

Zamówienia na abonament prosimy składać
drogą mailową na adres marketing@currenda.pl

Cena katalogowa: 89 zł brutto

Status prawny komornika sądowego Wyzwania współczesności

Mariusz Jabłoński, Andrzej Marciniak
redakcja naukowa

Książka ta stanowi
wartościowe
opracowanie zarówno
dla teoretyków,
jak i praktyków,
w tym komorników
sądowych i asesorów
komorniczych.

**W abonamencie
książkowym**

TANIEJ

66,75 zł brutto

25% rabatu
i wysyłka gratis!

Wszystkie publikacje
Wydawnictwa Currenda
można zamówić
pod adresem:
www.sklep.currenda.pl

STRESZCZENIE **Cel oddłużeniowy jako jeden z naczelných celów postępowania upadłościowego**

Na mocy nowelizacji prawa upadłościowego z dnia 15 maja 2015 r. ustawodawca wzmocnił cel oddłużeniowy postępowania upadłościowego, który polega na uwolnieniu dłużnika od niespłaconych długów poprzez ich umorzenie. W związku z tym ustawodawca podniósł rangę celu oddłużeniowego, który teraz obok celu windykacyjnego jest jednym z naczelných celów postępowania upadłościowego (art. 2 prupad.), przy czym priorytet (cel windykacyjny albo cel oddłużeniowy) postępowania upadłościowego jest uzależniony od podmiotu, w stosunku do którego wydane zostało postanowienie o ogłoszeniu upadłości. Ponadto ustawodawca zmodyfikował dotychczasowe procedury, na których mocy może nastąpić oddłużenie upadłego.

Umorzenie zobowiązań upadłego powstałych przed dniem ogłoszenia upadłości może nastąpić w ramach jednej z trzech procedur, do których zaliczymy: postępowanie uregulowane w przepisach art. 369–370f prupad., postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej (art. 491¹–491²³ prupad.) oraz układ w upadłości (art. 266a–266f prupad.).

Podstawową przesłanką umorzenia zobowiązań upadłego powstałych przed dniem ogłoszenia upadłości i niezaspokojonych w wyniku wykonania planu spłaty wierzycieli jest wykonanie przez niego obowiązków określonych w tym planie. Jest to jedyna przesłanka, która obliguje sąd do oddłużenia upadłego będącego osobą fizyczną (art. 370f oraz 491²¹ prupad.). W ramach tzw. upadłości konsumenckiej oddłużenie upadłego może nastąpić bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, jeśli osobista sytuacja upadłego w oczywisty sposób wskazuje, że nie byłby on zdolny do dokonania żadnych spłat w ramach tego planu (art. 491¹⁶ ust. 1 prupad.). W ramach tej procedury ustawa również przewiduje możliwość umorzenia niewykonanych przez upadłego zobowiązań w przypadku uchylecia planu spłaty wierzycieli (art. 491¹⁹ ust. 2 prupad.).

W stosunku do każdego podmiotu, który ma status upadłego, oddłużenie może nastąpić w ramach przyjętego układu w upadłości (art. 266a–266f prupad.). Ustawodawca w tym przypadku nie wprowadził żadnych przesłanek, których wystąpienie wykluczałoby możliwość skorzystania z oddłużenia przez upadłego. Rozwiązanie to jest jak najbardziej uzasadnione, gdyż umorzenie długów w ramach przyjętego układu jest uzależnione od woli większości wierzycieli.

W związku z powyższym wierzyciele mają wpływ na zakres oddłużenia upadłego w ramach przyjętego układu.

Rozwiązaniem normatywnym istotnie wpływającym na realizację celu oddłużeniowego jest instytucja zmiany oraz uchylecia układu. W sytuacji zmiany układu realizacja tego celu jest uzależniona od treści propozycji układowych, które mogą prowadzić się do zmniejszenia lub zwiększenia zakresu umorzenia długów upadłego. Natomiast uchylene układu wyklucza realizację celu oddłużeniowego, ponieważ uchylene układu skutkuje tym, że dotychczasowi wierzyciele mogą dochodzić swych roszczeń w pierwotnej wysokości (art. 179 ust 1 pr.rest.).

Słowa kluczowe: upadłość, zasada optymalizacji, oddłużenie, plan spłaty wierzycieli, układ

ABSTRACT Debt Reduction as One of the Primary Objectives in Bankruptcy Proceedings

Pursuant to the amendment to the Bankruptcy Law of 15 May 2015, the legislator has reinforced the objective of debt reduction in bankruptcy proceedings. It consists in clearing any unpaid debts of a debtor with their cancellation. Therefore, the legislator has increased the importance of the debt reduction objective, which at present is, together with debt recovery, one of the primary objectives in bankruptcy proceedings (Art. 2 of the Bankruptcy Law). The priority (debt recovery or debt reduction) in bankruptcy proceedings depends on the entity that is subject to the decision on the declaration of bankruptcy. Moreover, the legislator has modified the procedures under which a debt of a bankrupt may be reduced.

The cancellation of liabilities of a bankrupt that originated before a bankruptcy declaration may be effected with one of three proceedings, namely: proceedings regulated under Articles 369-370f of the Bankruptcy Law, bankruptcy proceedings against individuals not conducting a business activity (Art. 491¹-491²³ of the Bankruptcy Law) and an arrangement with creditors (Art. 266a-266f of the Bankruptcy Law).

The basic condition for cancelling liabilities of a bankrupt that originated before the bankruptcy declaration, and have not been repaid as a result of implementing

a creditor repayment plan, is the debtor's fulfilment of the obligations set out in the plan. This is the only condition that obliges the court to reduce the debt of a bankrupt who is an individual (Art. 370f and 491²¹ of the Bankruptcy Law). Within co-called consumer bankruptcy, the debt reduction of a bankrupt may be carried out without determining a creditor repayment plan if the personal situation of a bankrupt indicates explicitly that he would not be able to make any repayments under the plan (Art. 491¹⁶ section 1 of the Bankruptcy Law). Within this procedure, the Act also provides for the option of cancelling any liabilities that are not fulfilled by the debtor by revoking the creditor repayment plan (Art. 491¹⁹(2) of the Bankruptcy Law).

With regard to any entity with a bankrupt status, debt reduction may be carried out within an adopted arrangement with creditors (Art. 266a–266f of the Bankruptcy Law). In this case, the legislator has not introduced any conditions that might exclude the option of a bankrupt using the debt reduction. The solution is certainly reasonable, because debt cancellation within an agreed arrangement with creditors depends on the will of most of the creditors. Therefore, the creditors influence the scope of debt reduction of a debtor within the adopted arrangement. A normative solution that significantly affects the fulfilment of the debt reduction objective is the institution of the amendment or revoking of the arrangement. If the arrangement is amended, the fulfilment of that objective depends on the content of arrangement proposals, which may boil down to decreasing or increasing the scope of debt reduction of a bankrupt. On the other hand, revoking an arrangement with creditors excludes the fulfilment of the debt reduction objective, because revoking the arrangement means that the present creditors will claim their due amounts in their original value (Art. 179(1) of the Restructuring Law).

Keywords: *bankruptcy, optimization principle, debt reduction, creditor repayment plan, arrangement with creditors*

Cel oddłużeniowy jako jeden z naczelných celów postępowania upadłościowego

I. Wprowadzenie

Na mocy nowelizacji prawa upadłościowego z dnia 15 maja 2015 r.¹ ustawodawca wzmocnił cel oddłużeniowy postępowania upadłościowego, który polega na uwolnieniu dłużnika od niespłaconych długów poprzez ich umorzenie. W konsekwencji taki dłużnik może rozpocząć życie na nowo z „czystą kartą”.

Jest to wyraz trendu do stworzenia przyjaznego dłużnikowi postępowania, którego celem jest możliwość podjęcia ponownej próby zdobycia przez niego majątku (tzw. *fresh start*). Trend ten narodził się latach 70. XX w. w doktrynie prawa upadłościowego Stanów Zjednoczonych².

W ramach postępowania upadłościowego można wyróżnić trzy procedury, dzięki którym może zostać zrealizowany cel oddłużeniowy.

¹ Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne, Dz.U. z 2015 r., poz. 978 ze zm.; dalej: pr.rest.

² Szerzej: P. Tereszkievicz, *Postępowanie upadłościowe i oddłużeniowe dla konsumentów w Stanach Zjednoczonych i niektórych krajach europejskich*, Transformacje Prawa Prywatnego 2000, nr 1–2, s. 102 i n.

Pierwsza procedura została uregulowana w przepisach art. 369–370f Ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe³ i ma zastosowanie do osób fizycznych mających status przedsiębiorcy. Druga procedura to postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej (art. 491¹–491²³ pr.upad.); trzecia zaś to układ w postępowaniu upadłościowym (art. 266a–266f pr.upad.).

2. Zasada optymalizacji jako kierunek prowadzenia postępowania upadłościowego

Postępowanie upadłościowe zostało oparte na tzw. zasadzie optymalizacji, którą wyrażono *expressis verbis* w art. 2 pr.upad. Zasada ta ma charakter dyrektywalny⁴ i wyznacza kierunki prowadzenia postępowania upadłościowego. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pr.upad. postępowanie upadłościowe należy prowadzić tak, aby roszczenia wierzycieli mogły zostać zaspokojone w jak najwyższym stopniu, a jeśli racjonalne względy na to pozwolą – aby dotychczasowe przedsiębiorstwo dłużnika zostało zachowane. Z przepisu tego wynika zasadniczy cel postępowania upadłościowego, którym jest zaspokojenie wierzycieli w jak najwyższym stopniu (tzw. funkcja windykacyjna). Jest to co do zasady priorytet upadłości, gdyż z jej istoty wynika, że postępowanie upadłościowe jest postępowaniem wspólnym prowadzonym na rzecz wielu wierzycieli (art. 1 pr.upad.)⁵ i w konsekwencji ma zapobiec indywidualnemu zaspokojeniu się poszczególnych wierzycieli kosztem pozostałych⁶.

³ T.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 233 ze zm.; dalej: pr.upad.

⁴ Przez zasadę prawa o charakterze dyrektywalnym należy rozumieć wiążące prawnie normy należące do danego systemu prawnego, które w jakimś sensie są nadrzędne w stosunku do innych norm tego systemu, a przy tym odgrywają w tym systemie rolę szczególne, odmienne od wyznaczonych pozostałym normom tego systemu. Por. S. Wronkowska, M. Zieliński, Z. Ziemiński, *Zasady prawa. Zagadnienia podstawowe*, Warszawa 1974, s. 28–48; S. Wronkowska, Z. Ziemiński, *Zarys teorii prawa*, Poznań 2001, s. 187.

⁵ Por. postanowienie SN z dnia 5.03.1999 r., I CKN 1121/98, LEX nr 406977. Wyjątek w tym zakresie stanowi postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej (art. 491² ust. 2 pr.upad.).

⁶ A. Jakubecki, *Zasady polskiego prawa i postępowania upadłościowego i naprawczego na tle prawoporównawczym (tezy wykładu)*, referat na konferencji „Ekonomia i prawo

W związku z tym wszelkie działania podejmowane w toku postępowania powinny mieć na celu maksymalne wykorzystanie majątku upadłego do zaspokojenia wierzycieli⁷. Z przepisu tego wynika też, że postępowanie powinno być tak prowadzone, aby przedsiębiorstwo dłużnika zostało zachowane, jeżeli racjonalne względy na to pozwalają. Przez racjonalne względy należy rozumieć czynniki o charakterze ekonomicznym, których analiza pozwoli na ocenę, czy dane przedsiębiorstwo jest w stanie odzyskać zdolność do generowania zysku, tylko wtedy bowiem zachowanie przedsiębiorstwa dłużnika ma sens. Regulacja ta wyznacza granice zaspokojenia roszczeń wierzycieli w ramach postępowania upadłościowego.

Zasada optymalizacji na mocy art. 2 ust. 1a oraz 2 pr.upad. została istotnie zmodyfikowana. Zgodnie z art. 2 ust. 1a pr.upad. postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych, które prowadzą działalność gospodarczą lub zawodową i są współnikami osobowych spółek handlowych ponoszącymi odpowiedzialność za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem lub współnikami spółki partnerskiej, należy prowadzić również tak, aby rzetelny dłużnik zyskał możliwość oddłużenia. Z regulacji tej wynika, że w przypadku postępowania upadłościowego prowadzonego wobec tych podmiotów cel windykacyjny został zrównany z celem oddłużeniowym. Innymi słowy, ustawodawca w takiej sytuacji nie faworyzuje interesów wierzycieli upadłościowych względem interesu rzetelnego dłużnika.

Zgodnie z art. 2 ust. 2 pr.upad. postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej (tzw. upadłość konsumencka) należy prowadzić tak, aby umożliwić umorzenie zobowiązań upadłego niewykonanych w postępowaniu upadłościowym, a jeśli jest to możliwe – zaspokoić roszczenia wierzycieli w jak najwyższym stopniu. Z przepisu tego wynika, że w upadłości konsumenckiej priorytetem jest możliwość umorzenia niezaspokojonych zobowiązań dłużnika. Przy tym interes dłużnika ma pierwszeństwo przed interesem wierzycieli upadłościowych, ponieważ

upadłości przedsiębiorstw – polska praktyka względem międzynarodowych standardów”, Warszawa 26–27.11.2009 r.

⁷ K. Flaga-Gieruszyńska, *Prawo upadłościowe i naprawcze*, Warszawa 2004, s. 15.

oddłużenie upadłego konsumenta może zostać zrealizowane nawet bez zaspokojenia roszczeń wierzycieli w jak najwyższym stopniu⁸. Oznacza to, że upadłość konsumencka została oparta na założeniu aksjologicznym, które oddaje istotę tego postępowania.

Z analizy art. 2 pr.upad. wynika, że priorytet (cel windykacyjny albo cel oddłużeniowy) postępowania upadłościowego jest uzależniony od podmiotu, w stosunku do którego wydane zostało postanowienie o ogłoszeniu upadłości. Należy więc uznać, że cel oddłużeniowy obok celu windykacyjnego jest jednym z naczelných celów postępowania upadłościowego.

3. Oddłużenie osoby fizycznej mającej status przedsiębiorcy

Z procedury oddłużeniowej unormowanej w art. 369–370f pr.upad. może skorzystać osoba fizyczna mająca zdolność upadłościową w zakresie „upadłości przedsiębiorców”⁹.

W terminie 30 dni od dnia obwieszczenia postanowienia o zakończeniu postępowania upadłościowego upadły będący osobą fizyczną może złożyć wnioski o ustalenie planu spłaty wierzycieli i umorzenie pozostałej części zobowiązań, które nie zostały zaspokojone w postępowaniu upadłościowym (art. 369 ust. 1 pr.upad.). Jest to termin ustawowy, który nie podlega przedłużeniu ani skróceniu przez sąd czy też sędziego–komisarza.

Zgodnie z art. 369 ust. 2 pr.upad. sąd obligatoryjnie oddała wniosek upadłego w przedmiocie ustalenia planu spłaty wierzycieli i umorzenia pozostałej części zobowiązań, które nie zostały zaspokojone w postępowaniu upadłościowym, jeżeli doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa. *Ratio legis* tego przepisu sprowadza się do zabezpieczenia interesów

⁸ Por. P. Wołowski, *Upadłość konsumencka na podstawie nowelizacji ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze z dnia 29 sierpnia 2014 roku*, Transformacje Prawa Prywatnego 2014, nr 4, s. 55.

⁹ Szerzej: M. Porzycki, *Umorzenie długów w postępowaniu upadłościowym*, Transformacje Prawa Prywatnego 2006, nr 1, s. 74 i n.; P. Wołowski, *Zróżnicowanie pozycji prawnej upadłego w procesie oddłużenia* [w:] *Z zagadnień współczesnego prawa polskiego*, pod red. A. Doczekalskiej, Warszawa 2011, s. 115 i n.

wierzycieli przed możliwością oddłużenia osoby fizycznej, która ponosi odpowiedzialność za własną niewypłacalność.

Ponadto przedmiotowy wniosek upadłego może zostać oddalony na podstawie jednej z przesłanek określonych w art. 369 ust. 3 pr.upad. Przesłanki te ograniczają się do przypadków wskazujących na nierzetelność dłużnika¹⁰.

W razie wystąpienia jednej z przesłanek określonych w art. 369 ust. 3 pr.upad. ustawa pozwala na uwzględnienie przez sąd wniosku dłużnika o ustalenie planu spłaty wierzycieli i umorzenie pozostałej części zobowiązań, które nie zostały zaspokojone w postępowaniu upadłościowym, pod warunkiem wystąpienia względów o charakterze słusznościowym lub humanitarnym (art. 369 ust. 3 pkt 5 pr.upad. *in fine*). Regulacja ta zawiera klauzule generalne, które przy rozstrzygnięciu sprawy pozwolą sądowi na ocenę całokształtu jej okoliczności. „W szczególności sąd będzie musiał ocenić szczególne okoliczności, które wypełniają przedmiotowe klauzule generalne. W związku z tym, względy słusznościowe i względy

¹⁰ Zgodnie z treścią art. 369 ust. 3 pr.upad. sąd oddala wniosek o ustalenie planu spłaty wierzycieli i umorzenie pozostałej części zobowiązań, które nie zostały zaspokojone w postępowaniu upadłościowym, jeśli:

- 1) materiał zebrany w sprawie daje podstawę do stwierdzenia, że zachodzą okoliczności stanowiące podstawę do pozbawienia upadłego prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek lub w ramach spółki cywilnej oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, członka komisji rewizyjnej, reprezentanta lub pełnomocnika osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą w zakresie tej działalności, spółki handlowej, przedsiębiorstwa państwowego, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszenia, lub
- 2) upadły nie wykonywał rzetelnie obowiązków nałożonych na niego w postępowaniu upadłościowym, lub
- 3) w okresie 10 lat przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości w stosunku do upadłego prowadzono postępowanie upadłościowe, w którym umorzono całość lub część jego zobowiązań, chyba że do niewypłacalności upadłego lub zwiększenia jej stopnia doszło pomimo dochowania przez upadłego należytej staranności, lub
- 4) w okresie 10 lat przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości ustalony dla upadłego plan spłaty wierzycieli został uchylony na podstawie art. 370e ust. 1 lub 2 pr.upad. albo art. 49120 pr.upad., lub
- 5) w okresie 10 lat przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości czynność prawna upadłego została prawomocnie uznana za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzycieli.

humanitarne wyznaczają granice podstaw nieuwzględnienia”¹¹ przedmiotowego wniosku.

Oceniając całokształt art. 369 pr.upad., należy stwierdzić, że regulacja ta jest kompromisem między interesami wierzycieli upadłościowych a interesem rzetelnego dłużnika. Normy te, z jednej strony, nie są zbyt rygorystyczne dla dłużnika i w konsekwencji może on skorzystać z przywileju uwolnienia się od niespłaconych długów, a z drugiej strony zabezpieczają interesy wierzycieli przed nadużyciem instytucji oddłużenia przez nierzetelnego dłużnika. Poza tym przedmiotowe rozwiązania należy uznać za spójne aksjologicznie z założeniami, na których opiera się polski system prawny.

3.1. Wykonanie planu spłaty wierzycieli jako przesłanka oddłużenia

W art. 370a ust. 1 pr.upad. zostały określone elementy, które powinno zawierać postanowienie sądu o ustaleniu planu spłaty wierzycieli. W myśl tego przepisu postanowienie to określa, w jakim zakresie i w jakim czasie, nie dłuższym niż 36 miesięcy, upadły jest obowiązany spłacać zobowiązania uznane na liście wierzytelności, a niewykonane w toku postępowania upadłościowego, na podstawie planów podziału oraz jaka część zobowiązań upadłego powstałych przed dniem ogłoszenia upadłości zostanie umorzona po wykonaniu planu spłaty wierzycieli¹². Zobowiązania powstałe po ogłoszeniu upadłości i niewykonane w toku postępowania uwzględnia się w planie spłaty wierzycieli w pełnej wysokości, przy czym ich spłata może być rozłożona na raty na czas nie dłuższy niż przewidziany na wykonanie planu spłaty wierzycieli (art. 370a ust. 2 pr.upad.). Bez wątpienia jest to krok w stronę ochrony interesów dłużnika.

¹¹ P. Wołowski, *Upadłość konsumencka...*, op. cit., s. 58.

¹² Szerzej: R. Adamus, A.J. Witosz, A. Witosz, *Upadłość konsumencka. Komentarz praktyczny*, Warszawa 2009, s. 79 i n.; S. Gurgul, *Postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej – cz. II*, M.Prawn. 2009, nr 11, s. 592 i n.

W okresie wykonywania planu spłaty wierzycieli niedopuszczalne jest wszczęcie postępowania egzekucyjnego dotyczącego wierzytelności powstałych przed ustaleniem tego planu, z wyjątkiem wierzytelności wynikających z zobowiązań, które z mocy ustawy nie podlegają umorzeniu, oraz wierzytelności, których upadły nie ujawnił, jeżeli wierzyciel nie brał udziału w postępowaniu (art. 370c ust. 1 pr.upad.). Przedmiotowe rozwiązanie ma na celu ułatwienie osiągnięcia celu postępowania, którym jest oddłużenie upadłego.

W okresie wykonywania planu spłaty wierzycieli upadły nie może dokonywać czynności prawnych, które mogłyby pogorszyć jego zdolność do wykonania tego planu (art. 370c ust. 2 pr.upad.). Przez zdolność do wykonania planu spłaty wierzycieli należy rozumieć możliwości dłużnika do zaspokojenia interesów wierzycieli przez zaspokojenie ich roszczeń pieniężnych. Jest to racjonalne rozwiązanie, które równoważy interesy dłużnika z interesami wierzycieli, ponieważ nie ogranicza upadłego w zakresie zdolności do czynności prawnych przy jednoczesnym zabezpieczeniu praw wierzycieli. W szczególnie uzasadnionych przypadkach sąd, na wniosek upadłego, może wyrazić zgodę na dokonanie albo zatwierdzić dokonanie czynności prawnej, która mogłaby pogorszyć jego zdolność do wykonania planu spłaty wierzycieli (art. 370c ust. 3 pr.upad.). Skutkiem prawnym braku zgody albo zatwierdzenia nie jest uznanie czynności prawnej za czynność ułomną (*negotium claudicans*) ani wystąpienie stanu tzw. bezskuteczności zawieszanej, ponieważ przepis ustawy do dokonania czynności prawnej wymaga zgody (zezwoienia) organu władzy publicznej (sądu), czyli takiego, który występuje w roli władczej, a nie w roli „osoby trzeciej” w rozumieniu prawa cywilnego. W związku z tym organ ten nie składa oświadczenia woli, które konstytuuje zdarzenie wywołujące stan bezskuteczności zawieszanej¹³. W konsekwencji należy uznać, że skutkiem braku zgody albo zatwierdzenia czynności prawnej przez sąd jest jej nieważność, jako sprzecznej z ustawą (art. 58 k.c.). Zatwierdzenie przez sąd dokonanej czynności prawnej wywołuje skutki prawne z mocą wsteczną (*ex tunc*).

¹³ Z. Radwański [w:] *System prawa prywatnego. Tom 2. Prawo cywilne – część ogólna*, pod red. Z. Radwańskiego, Warszawa 2002, s. 443 i 444.

Przedmiotowa procedura przewiduje możliwość zmiany planu spłaty wierzycieli. Zgodnie z art. 370d ust. 1 pr.upad., jeżeli upadły nie może wywiązać się z obowiązków określonych w planie spłaty wierzycieli, sąd na jego wniosek po wysłuchaniu wierzycieli może zmienić plan ich spłaty przez przedłużenie terminu spłaty zobowiązań na dalszy okres nieprzekraczający 18 miesięcy. Oznacza to, że do zmiany planu spłaty wierzycieli ustawa nie wymaga spełnienia kwalifikowanej przesłanki. W konsekwencji sąd na podstawie art. 370d ust. 1 pr.upad. przy orzekaniu o zmianie planu spłaty wierzycieli ma pełną swobodę uwzględnienia indywidualnej sytuacji upadłego.

Zmiana planu spłaty wierzycieli może również nastąpić w celu wzmocnienia funkcji windykacyjnej postępowania. W przypadku istotnej poprawy sytuacji majątkowej upadłego w okresie wykonywania planu spłaty wierzycieli – wynikającej z innych przyczyn niż zwiększenie się wynagrodzenia za pracę lub dochodów uzyskiwanych z osobiście wykonywanej przez upadłego działalności zarobkowej – wierzyciel oraz upadły mogą wystąpić z wnioskiem o zmianę planu spłaty wierzycieli (art. 370d ust. 2 pr.upad.). Powyższa regulacja ma także zastosowanie do wierzycieli, których wierzytelności powstałe przed zakończeniem postępowania upadłościowego zostały po ustaleniu planu spłaty wierzycieli stwierdzone prawomocnym orzeczeniem, ugodą zawartą przed sądem lub ostateczną decyzją (art. 370d ust. 3 pr.upad.).

Rozwiązanie przyjęte w art. 370d pr.upad. uelastycznia instytucję planu spłaty wierzycieli, co w konsekwencji służy realizacji zasadniczych celów postępowania upadłościowego.

W przypadku niewykonywania przez upadłego obowiązków ustalonych w planie spłaty wierzycieli sąd z urzędu albo na wniosek wierzyciela uchyli plan spłaty wierzycieli po wysłuchaniu upadłego i wierzycieli objętych planem spłaty, chyba że uchybienie obowiązkowi jest nieznaczne lub umorzenie pozostałej części zobowiązań upadłego jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi (art. 370e ust. 1 pr.upad.).¹⁴

¹⁴ Przepis art. 370e ust. 1 pr.upad. stosuje się odpowiednio, jeżeli upadły:

1) nie złożył w terminie sprawozdania z wykonania planu spłaty wierzycieli zgodnie z art. 370c ust. 4 pr.upad.;

Z treści przedmiotowego przepisu wynika, że uchylenie planu spłaty wierzycieli ma fakultatywny charakter. Oznacza to, że sąd, rozpoznając przedmiotową sprawę, swobodnie ocenia sytuację i w zależności od wagi naruszeń występujących w danym przypadku orzeka o uchyleniu tego planu.

Ustawodawca usankcjonował uchylenie planu spłaty wierzycieli. W takiej sytuacji zobowiązania upadłego nie podlegają umorzeniu (art. 370e ust. 3 pr.upad.).

3.2. Umorzenie zobowiązań osoby fizycznej mającej status przedsiębiorcy

Ustawodawca w art. 370f ust.1 pr.upad. określił przesłankę, która obliguje sąd do oddłużenia osoby fizycznej mającej status przedsiębiorcy. Zgodnie z tym przepisem po wykonaniu przez upadłego obowiązków określonych w planie spłaty wierzycieli sąd wydaje postanowienie o stwierdzeniu wykonania planu spłaty i umorzeniu zobowiązań upadłego powstałych przed dniem ogłoszenia upadłości i niezaspokojonych w wyniku wykonania planu spłaty wierzycieli. Z regulacji tej wynika szeroki zakres wierzytelności, które podlegają umorzeniu w ramach przeprowadzonego postępowania oddłużeniowego¹⁵. Przy tym obojętne dla umorzenia wierzytelności pozostaje to, czy roszczenie takie wywodzi się ze stosunku cywilnoprawnego, czy też jest należnością publicznoprawną, jak również czy wierzytelność ma charakter osobisty czy wyłącznie rzeczowy¹⁶. Bez znaczenia dla umorzenia wierzytelności jest także to, czy wynika ona

-
- 2) w sprawozdaniu z wykonania planu spłaty wierzycieli zataił osiągnięte przychody lub nabyte składniki majątkowe, o których mowa w art. 370c ust. 4 pr.upad.;
 - 3) dokonał czynności prawnej, o której mowa w art. 370c ust. 2 pr.upad., bez zgody sądu albo czynność ta nie została przez sąd zatwierdzona;
 - 4) ukrywał majątek lub czynność prawna upadłego została prawomocnie uznana za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzycieli.

¹⁵ Zob. P. Wołowski, *Zróżnicowanie...*, op. cit., s. 115 i n.

¹⁶ Szerzej: P. Janda, *Sposoby zaspokajania roszczeń w postępowaniu upadłościowym obejmującym likwidację majątku upadłego*, Warszawa 2007, s. 25 i n.

z prowadzonej działalności gospodarczej przez upadłego, czy też jest niezwiązana z tą działalnością¹⁷.

Na mocy art. 370f ust. 2 pr.upad. nie podlegają umorzeniu zobowiązania o charakterze alimentacyjnym, zobowiązania wynikające z rent z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci, zobowiązania do zapłaty kar grzywny orzeczonych przez sąd, a także do wykonania obowiązku naprawienia szkody oraz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, zobowiązania do zapłaty nawiazki lub świadczenia pieniężnego orzeczone przez sąd jako środek karny lub środek związany z poddaniem sprawcy próbie, jak również zobowiązania do naprawienia szkody wynikającej z przestępstwa lub wykroczenia stwierdzonego prawomocnym orzeczeniem oraz zobowiązania, których upadły umyślnie nie ujawnił, jeżeli wierzyciel nie brał udziału w postępowaniu.

Wykluczenie powyższych zobowiązań spod zakresu instytucji oddłużenia należy uznać za spójne aksjologicznie z polskim systemem prawnym. W związku z tym jest jak najbardziej uzasadnione.

4. Oddłużenie osoby fizycznej mającej status konsumenta

W ramach postępowania upadłościowego wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej ustawodawca stworzył szerszy katalog możliwości uwolnienia upadłego od niespłaconych długów.

Podstawową przesłanką, której wystąpienie obliguje sąd do oddłużenia konsumenta¹⁸, jest wykonanie przez upadłego obowiązków określonych

¹⁷ F. Zoll, *Wpływ ogłoszenia upadłości obejmującej likwidację majątku upadłego na zobowiązania wynikające z umów zawartych przez upadłego z bankiem*, *Transformacje Prawa Prywatnego* 2003, nr 4, s. 13.

¹⁸ Pojęcie konsumenta na gruncie prawa upadłościowego nie jest tożsame z definicją konsumenta z art. 22¹ k.c. Przez konsumenta według przepisów prawa upadłościowego należy rozumieć osobę fizyczną, która w chwili ogłoszenia jej upadłości nie prowadziła działalności gospodarczej ani zawodowej. Zob.: W. Głodowski, A. Hrycaj, *Zakres podmiotowy i podstawy ogłoszenia „upadłości konsumenckiej”*, *PiP* 2010, nr 2, s. 73. Należy jednak pamiętać, że z analizy art. 491¹ pr.upad. i działu drugiego tytułu pierwszego części pierwszej prawa upadłościowego wynika, iż postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej nie ma zastosowania do osób fizycznych, które nie

w planie spłaty wierzycieli (tj. sąd wydaje postanowienie o stwierdzeniu wykonania planu spłaty wierzycieli i umorzeniu zobowiązań upadłego powstałych przed dniem ogłoszenia upadłości i niewykonanych w wyniku wykonania planu spłaty wierzycieli)¹⁹. Przy tym konstrukcja normatywna instytucji planu spłaty wierzycieli w ramach tzw. upadłości konsumenckiej jest analogiczna do konstrukcji normatywnej instytucji planu spłaty wierzycieli uregulowanej w przepisach art. 370a–370e pr.upad.²⁰

Prawo upadłościowe przewiduje również możliwość oddłużenia konsumenta bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, jeśli osobista sytuacja upadłego w oczywisty sposób wskazuje, że nie byłby on zdolny do dokonania żadnych spłat w ramach tego planu (art. 491¹⁶ ust. 1 pr.upad.). Umarzając zobowiązania upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, sąd obciąża Skarb Państwa tymczasowo pokrytymi kosztami postępowania (art. 491¹⁶ ust. 2 pr.upad.). Przedmiotowe rozwiązanie pozwala na uwzględnienie sytuacji dłużników, co do których z góry wiadomo, że nie mają żadnych możliwości zarobkowych²¹.

Ponadto ustawodawca przewidział możliwość umorzenia niewykonanych zobowiązań upadłego konsumenta w przypadku uchylenia planu spłaty wierzycieli. Jeżeli więc brak możliwości wywiązania się z obowiązków określonych w planie spłaty wierzycieli ma charakter trwały i wynika

prowadzą działalności gospodarczej, a którym ustawodawca przyznał zdolność upadłościową w zakresie upadłości przedsiębiorców, a są to:

- 1) wspólnicy osobowych spółek handlowych, którzy ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem;
- 2) wspólnicy spółki partnerskiej;
- 3) zmarły przedsiębiorca (osoba fizyczna), w stosunku do którego złożono wniosek o ogłoszenie upadłości w terminie roku od dnia jego śmierci;
- 4) osoby fizyczne, które były przedsiębiorcami, a od zaprzestania prowadzenia przez nie działalności gospodarczej i od dnia wykreślenia z właściwego rejestru nie upłynął rok (reguła ta ma również odpowiednie zastosowanie do wspólników osobowych spółek handlowych);
- 5) osoby fizyczne, które faktycznie prowadziły działalność gospodarczą, nawet wówczas, gdy nie dopełniły obowiązku jej zgłoszenia we właściwym rejestrze. Tak: R. Lewandowski, P. Wołowski, *Prawo upadłościowe i naprawcze*, Warszawa 2011, s. 266.

¹⁹ Szerzej: R. Adamus, A.J. Witosz, A. Witosz, *Upadłość...*, *op. cit.*, s. 98 i n.

²⁰ Por. art. 491¹⁴–491²¹ pr.upad.

²¹ P. Wołowski, *Upadłość konsumencka...*, *op. cit.*, s. 67.

z okoliczności niezależnych od upadłego, sąd na jego wniosek, po wysłuchaniu wierzycieli, może uchylić plan spłaty wierzycieli i umorzyć niewykonane zobowiązania upadłego (art. 491¹⁹ ust. 2 pr.upad.).

Rozwiązanie to wysuwa na pierwszy plan cel oddłużeniowy prawa upadłościowego i w konsekwencji pozwala na umorzenie zobowiązań dłużnika w przypadku zaistnienia niezależnych od upadłego zdarzeń losowych. W szczególności nabiera znaczenia, gdy znaczna część planu spłaty wierzycieli zostanie wykonana²².

Jeżeli chodzi o zakres przedmiotowy umorzenia zobowiązań konsumenta, to należy stwierdzić, że jest on analogiczny do zakresu umorzenia zobowiązań upadłego będącego osobą fizyczną, która ma status przedsiębiorcy w ramach postępowania upadłościowego (por. art. 491²¹ pr.upad.).

5. Oddłużenie w ramach przyjętego układu w postępowaniu upadłościowym

W myśl art. 266a ust. 1 pr.upad. w postępowaniu upadłościowym dopuszczalne jest zawarcie układu. W zakresie nieuregulowanym co do układu w ramach postępowania upadłościowego i jego skutków odpowiednie zastosowanie mają przepisy prawa restrukturyzacyjnego (art. 266f pr.upad.). Oznacza to, że cel oddłużeniowy może również zostać osiągnięty w drodze zawartego układu w postępowaniu upadłościowym (art. 156 ust. 1 pkt 3 pr.rest.).

Cel ten na podstawie przyjętego układu w postępowaniu upadłościowym może zostać osiągnięty w stosunku do każdego podmiotu, który ma zdolność upadłościową. W związku z tym w ramach tej procedury istnieje możliwość oddłużenia również osoby prawnej.

W myśl art. 156 ust.1 pkt 3 pr.rest. restrukturyzacja zobowiązań dłużnika może sprowadzać się do redukcji zadłużenia²³. Co do zasady będą to

²² *Ibidem*.

²³ Szerzej: B. Jochemczyk, *Zawarcie i zatwierdzenie układu w postępowaniu upadłościowym*, Warszawa 2011, s. 95.

osobiste wierzytelności powstałe przed dniem ogłoszenia upadłości (art. 150 ust. 1 pr.rest.).

Prawo zezwala na różne konfiguracje umorzenia zobowiązań upadłego w ramach przyjętego układu, ponieważ polski ustawodawca nie stworzył zamkniętego katalogu dopuszczalnych sposobów restrukturyzacji zobowiązań upadłego²⁴. Możliwe jest więc zaproponowanie takich propozycji układowych, jakich prawo upadłościowe nie przewiduje²⁵. Istnieje również możliwość modyfikacji propozycji układowych określonych przez ustawę *expressis verbis*. Należy jednak zaznaczyć, że ustawodawca wyznaczył granice treści propozycji układowych. W myśl art. 165 ust. 1 pr.rest. sąd odmawia zatwierdzenia układu, jeżeli narusza on prawo, w szczególności jeżeli przewiduje udzielenie pomocy publicznej niezgodnie z przepisami albo jeżeli jest oczywiste, że układ nie będzie wykonany. Przy tym treść tego przepisu ma zastosowanie nie tylko do przepisów prawa restrukturyzacyjnego czy upadłościowego, lecz także do całego systemu prawnego²⁶.

Przyjęcie przez ustawodawcę rozwiązania otwartego katalogu sposobów restrukturyzacji zobowiązań upadłego sprzyja elastycznemu kształtowaniu propozycji układowych, które będą dostosowane do potrzeb upadłego oraz jego wierzycieli²⁷. W związku z tym treść propozycji układowej może np. określać, że oddłużenie nastąpi od daty uprawomocnienia postanowienia o zatwierdzeniu układu lub np. po częściowej spłacie długów przez upadłego. Również treść tej propozycji układowej może sprowadzać się do tzw. planu zero (*Null – Plan*), na którego mocy wierzytelności zostaną zredukowane do zera²⁸. Przy tym należy podkreślić, że inną kwestią jest to,

²⁴ Por. art. 156 i n. pr.rest.

²⁵ Szerzej: B. Jochemczyk, *op. cit.*, s. 104.

²⁶ D. Zienkiewicz [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, pod red. D. Zienkiewicz, Warszawa 2006, s. 640; A. Witosz, *Układ i jego zmiana w postępowaniu upadłościowym z możliwością zawarcia układu* [w:] *Institucje prawa upadłościowego i naprawczego*, pod red. A. Witosza, Katowice 2006, s. 142.

²⁷ P. Wołowski, *Układ w upadłości konsumenckiej – wybrane zagadnienia*, Rejent 2015, nr 8, s. 126.

²⁸ Na temat tzw. planu zero szerzej: R. Lewandowski, G. Tarkotta, P. Wołowski, *Projekt ustawy o przeciwdziałaniu niewypłacalności oraz upadłości osoby fizycznej na tle niemieckiej regulacji upadłości konsumenckiej – uwagi de lege lata i de lege ferenda*, Rejent 2008, nr 1, s. 108.

czy wierzyciele zaakceptują taką propozycję układową. Dłużnik, proponując zmniejszenie sumy długów, musi „to robić umiejętnie, bowiem żaden wierzyciel nie zgodzi się na dobrowolną obniżkę wysokości dochodzonych wierzytelności, jeżeli nie będzie przekonany, że nie ma innego wyboru”²⁹.

Pogląd ten jest konsekwencją tego, że oddłużenie upadłego w ramach przyjętego układu w postępowaniu upadłościowym jest uzależnione od zgody wierzycieli, którzy na zgromadzeniu wierzycieli głosują nad złożonymi propozycjami układowymi (art. 119 pr.rest.). Zgromadzenie wierzycieli jest kolegialnym organem, który wyraża wolę przez podjęcie uchwał w interesie wszystkich wierzycieli³⁰.

Głosowanie nad propozycjami układowymi może się odbywać przez głosowanie jednolite (jedno głosowanie) lub w poszczególnych grupach (tyle głosowań, ile grup wierzycieli) obejmujących kategorie interesu³¹.

Ratio legis głosowania w grupach wierzycieli sprowadza się do wyodrębnienia osobnej kategorii wierzycieli, dla której są sporządzane odrębne propozycje układowe (art. 161 ust. 1 pr.rest.). W konsekwencji w ramach przyjętego układu może dojść do częściowego oddłużenia upadłego przez umorzenie jego zobowiązań tylko w stosunku do danej kategorii wierzycieli. Przy tym należy pamiętać, że warunki restrukturyzacji zobowiązań dłużnika muszą być jednakowe dla wszystkich wierzycieli, a jeżeli głosowanie nad układem przeprowadza się w grupach wierzycieli – jednakowe dla wierzycieli zaliczonych do tej samej grupy, chyba że wierzyciel wyraźnie zgodzi się na warunki mniej korzystne (art. 162 ust. 1 pr.rest.). Funkcja tego przepisu sprowadza się do zabezpieczenia zasady równości wierzycieli. Od powyższej zasady ustawodawca przewidział wyjątek. W myśl art. 162 ust. 2 pr.rest. przyznanie korzystniejszych warunków restrukturyzacji zobowiązań dłużnika jest dopuszczalne wobec wierzyciela, który po otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego (upadłościowego) udzielił

²⁹ J. Kokowski, P. Zimmerman, *Układ z wierzycielami – analiza propozycji układowych oraz sposobu obliczania głosów na zgromadzeniu wierzycieli*, M.Prawn. 2013, nr 7, s. 355.

³⁰ Z. Świeboda, *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, Warszawa 2006, s. 263.

³¹ Szerzej: A. Witosz [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, pod red. A. Witosza, Warszawa 2009, s. 426 i n.

lub ma udzielić finansowania w postaci kredytu, obligacji, gwarancji bankowych, akredytyw lub na podstawie innego instrumentu finansowego, niezbędnego do wykonania układu. Przepis ten ma zastosowanie do wierzycieli posiadających wcześniejsze wierzytelności (tj. powstałe przed datą ogłoszenia upadłości), które są objęte układem³². Jest to przejaw uprzywilejowania wierzycieli udzielających wsparcia upadłemu za ponoszenie większego ryzyka, ponieważ w razie niewykonania układu ich straty mogą być wyższe od strat pozostałych wierzycieli³³. W praktyce oznacza to, że powyższe wierzytelności mogą zostać wykluczone spod zakresu oddłużenia upadłego w ramach danej grupy wierzycieli.

5.1. Wpływ zmiany układu na realizację celu oddłużeniowego

Ustawodawca w art. 173 pr.rest. zawarł przesłankę, której wystąpienie umożliwia zmianę układu (tj. trwały wzrost lub zmniejszenie dochodu z przedsiębiorstwa dłużnika). Może ona nastąpić tylko na wniosek dłużnika, nadzorca wykonania układu, innej osoby, która z mocy układu jest uprawniona do wykonywania lub nadzorowania wykonania układu, oraz wierzyciela, którego wierzytelności są objęte mocą układu³⁴. Oznacza to, że postanowienie o otwarciu postępowania o zmianę układu nie może zostać wydane z urzędu.

Zmiana układu może nastąpić tylko w tej części, w której układ nie został wykonany. W konsekwencji wpływ zmiany układu na cel oddłużeniowy jest uzależniony od pierwotnej treści propozycji układowych. Jeżeli więc propozycja układowa np. do części wierzycieli przewidywała umorzenie wierzytelności w całej wysokości zobowiązania od daty uprawomocnienia postanowienia o zatwierdzeniu układu, to należy przyjąć, że układ w tej części został wykonany w dniu uprawomocnienia przedmiotowego postanowienia. W konsekwencji w tej części układ nie podlega zmianie.

³² Por. R. Adamus, *Prawo naprawcze przedsiębiorcy*, Warszawa 2009, s. 451.

³³ P. Wołowski, *Zabezpieczenie kilku wierzytelności układowych przysługujących różnym podmiotom jedną hipoteką jako propozycja układowa*, *Transformacje Prawa Prywatnego* 2013, nr 2, s. 72.

³⁴ Wniosek z art. 173 w zw. z art. 151 pr.rest.

Jeżeli natomiast umorzenie długów upadłego ma nastąpić po częściowej spłacie zadłużenia i jeszcze ona nie nastąpiła, to należy przyjąć, że układ w tej części nie został wykonany. W związku z tym w tej części układ może ulec zmianie. Przy tym kierunek tej zmiany jest uzależniony od woli wierzycieli, głosujących sumą wierzytelności, z jaką głosowali na zgromadzeniu wierzycieli, na którym doszło do przyjęcia układu, pomniejszoną o kwoty otrzymane w ramach wykonania układu lub w wyniku zaspokojenia wierzytelności w inny sposób. Natomiast w przypadku zaspokojenia przez osobę trzecią, która weszła w prawa zaspokojonego wierzyciela, osoba ta głosuje z sumą, w jakiej zaspokoiła wierzyciela (art. 175 ust. 1 pr.rest.).

Treść zmiany układu jest uzależniona od treści złożonych propozycji układowych w tym zakresie. Przy tym formułowanie treści propozycji układowych powinno pozostawać w związku funkcjonalnym z przesłanką zmiany układu, stanowiącą trwałą wzrost lub zmniejszenie dochodu z przedsiębiorstwa dłużnika, które nastąpi po zatwierdzeniu układu (art. 173 ust. 1 pr.rest.). Oznacza to, że możliwa jest zmiana układu, która anuluje redukcję zadłużenia upadłego. W takiej sytuacji dłużnik będzie musiał zaspokoić interes wierzycieli na zasadach wynikających ze zmiany układu. Należy również opowiedzieć się za możliwością zmiany układu, która zwiększy redukcję zadłużenia upadłego. W szczególności zmiana układu w tym kierunku może być uzasadniona w przypadku wystąpienia zmniejszenia dochodu z przedsiębiorstwa dłużnika.

W konsekwencji zmiana układu istotnie wpływa na realizację celu oddłużeniowego prawa upadłościowego.

5.2. Wpływ uchylenia układu na realizację celu oddłużeniowego

Zgodnie z art. 176 ust. 1 pr.rest. sąd uchyla układ na wniosek wierzyciela, dłużnika, nadzorcy wykonania układu albo innej osoby, która z mocy układu jest uprawniona do wykonania lub nadzorowania jego wykonania, jeżeli dłużnik nie wykonuje postanowień układu albo jest oczywiste, że nie będzie on wykonany. Domniemywa się, że jest oczywiste, iż układ nie

będzie wykonany, jeżeli dłużnik nie wykonuje zobowiązań powstałych po jego zatwierdzeniu. Skutki uchyleń układu określa art. 179 ust. 1 pr.rest. Przepis ten stanowi, że dotychczasowi wierzyciele mogą dochodzić swych roszczeń w pierwotnej wysokości. Wypłacone na podstawie układu sumy zalicza się na poczet dochodzonych wierzytelności (art. 179 ust. 1 pr.rest. *in fine*). Z przepisu tego wynika, że uchylenie układu skutkuje również unicestwieniem redukcji zadłużenia upadłego. Następuje ono nawet w przypadku, wykonania układu w tej części. W związku z powyższym należy uznać, że uchylenie układu wyklucza realizację celu oddłużeniowego prawa upadłościowego.

6. Podsumowanie

Z treści art. 2 pr.upad. wynika, że cel oddłużeniowy – obok celu windykacyjnego – jest jednym z naczelných celów postępowania upadłościowego. Realizacja celu oddłużeniowego postępowania upadłościowego jest jak najbardziej uzasadniona względami społecznymi.

W przypadku postępowania w stosunku do osoby fizycznej mającej status przedsiębiorcy (art. 369–370f pr.upad.) oraz w stosunku do osoby fizycznej mającej status konsumenta (art. 491¹–491²³ pr.upad.) oddłużenie może nastąpić w sytuacji, gdy rzetelny dłużnik bez swej winy popadł w trudności finansowe oraz sumiennie wykonywał obowiązki w postępowaniu upadłościowym. Powyższe założenie aksjologiczne jest wyrazem kompromisu między interesami upadłego a interesami jego wierzycieli.

Inaczej powyższa kwestia przedstawia się w sytuacji oddłużenia upadłego w ramach przyjętego układu w upadłości (art. 266a–266f pr.upad.). Ustawodawca w tym przypadku nie wprowadził żadnych przesłanek, których wystąpienie wykluczałoby możliwość skorzystania z oddłużenia przez upadłego. Rozwiązanie to jest jak najbardziej uzasadnione, gdyż umorzenie długów w ramach przyjętego układu jest uzależnione od woli większości wierzycieli. W związku z powyższym wierzyciele mają wpływ na zakres oddłużenia upadłego w ramach przyjętego układu.

STRESZCZENIE Zadania gminy w zakresie zaspokajania potrzeb mieszkaniowych członków wspólnoty samorządowej a eksmisja rozumiana jako pewność ochrony przed bezdomnością

W artykule zaprezentowano charakterystykę środków prawnych stosowanych przez sąd oraz komornika sądowego wobec osób eksmitowanych, jak również zadań jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zaspokajania potrzeb mieszkaniowych członków wspólnoty samorządowej. Tematyka została rozwinięta o: zagadnienie konstytucyjnego prawa do mieszkania, opis procedury przymusowego opróżnienia lokalu, charakterystykę elementów urzeczywistniających szczególną ochronę przed eksmisją małoletnich, szczególną ochronę przed eksmisją do noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsca noclegowe oraz szczególną ochronę przed eksmisją w okresie ochronnym.

Słowa kluczowe: *eksmisja, zadania jednostek samorządu terytorialnego, prawo do mieszkania, pomieszczenie tymczasowe*

SUMMARY The Tasks of Municipalities in Satisfying the Housing Needs of Self-Government Community Members and Eviction, Understood as Certainty of Protection against Homelessness

In the article, the author presents a description of the legal measures applied by the court and the bailiff with respect to evicted people, as well as the tasks of territorial self-government units with regard to satisfying the housing needs of the self-government community members. The author develops the themes of the constitutional right to housing, a description of the procedure of the forced vacation of premises, a description of the elements realizing special protection against the eviction of minors, special protection against eviction to shelters, hostels or other establishments providing accommodation and special protection against eviction during the period of protection.

Keywords: *eviction, duties of local government authorities, right to home, temporary premises*

Zadania gminy w zakresie zaspokajania potrzeb mieszkaniowych członków wspólnoty samorządowej a eksmisja rozumiana jako pewność ochrony przed bezdomnością¹

1. Wprowadzenie

Przez prawo do mieszkania należy rozumieć obowiązek władz publicznych, aby tworzyć prawne i faktyczne warunki do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych przez każdego człowieka w drodze możliwości trwałego i stabilnego korzystania z własnego lub cudzego mieszkania. Zgodnie z art. 4 ust. 1 Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego² ustawodawca powierzył wykonanie tego zadania przede wszystkim

¹ Pierwotna wersja niniejszego artykułu ukazała się w czasopiśmie „Samorząd Terytorialny” 6/2016, wydanym przez Wolters Kluwer SA.

² T.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 150 ze zm.; dalej: u.o.p.l.

gminom, nakładając na nie – jako ich zadanie własne – obowiązek tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej³. Na władzach publicznych ciąży również obowiązek stworzenia takiego mechanizmu ochrony lokatorów czy użytkowników lokali mieszkalnych, by w sytuacji konfliktu z realizowanymi przez właściciela roszczeniami restytucyjnymi nie doprowadzić do wystąpienia zagrożeń dla godności, zdrowia, prywatności i bezpieczeństwa tej grupy, a także by przeciwdziałać bezdomności takich osób⁴.

Mieszkanie należy do dóbr niezbędnych do egzystencji każdego człowieka, warunkując zaspokojenie jego elementarnych potrzeb socjalno-bytowych oraz możliwość realizacji potrzeb wyższego rzędu. Zalicza się do dóbr rzadkich i kosztownych, i to w sensie zarówno możliwości jego pozyskania, jak i eksploatacji. Zatem nie każdy właściciel mieszkania jest w stanie je utrzymać i jednocześnie zaspokajać na godziwym poziomie inne ważne potrzeby życiowe⁵.

Konsekwencją utraty przez lokatora tytułu prawnego uprawniającego do używania mieszkania jest konieczność opróżnienia tego lokalu. Należy w tym miejscu wyróżnić kilka sytuacji, które do takiego stanu rzeczy doprowadzają. Po pierwsze, umowa wygasła lub została rozwiązana, a lokator sam opuścił mieszkanie i przeniósł się do innego. Po drugie, umowa wygasła lub została rozwiązana, lecz lokator się nie wyprowadził i wobec tego właściciel wystąpił do sądu z powództwem o orzeczenie przymusowego opróżnienia lokalu, przy czym sąd w wyroku nakazującym przymusowe opróżnienie lokalu (eksmisję) będzie mógł: a) przyznać byłemu lokatorowi prawo do lokalu socjalnego, b) odmówić przyznania byłemu lokatorowi prawa do lokalu socjalnego. Po trzecie, właściciel lub ktoś inny wytoczył powództwo o rozwiązanie przez sąd stosunku prawnego uprawniającego lokatora do używania lokalu

³ M. Bednarek, *Prawo do mieszkania w konstytucji i ustawodawstwie*, Warszawa 2007, LEX nr 64395.

⁴ M. Olczyk, *Sytuacja prawna byłych stron stosunku najmu w razie dalszego zajmowania lokalu mieszkalnego przez byłego najemcę*, Warszawa 2015, LEX nr 265478.

⁵ M. Bednarek, *op. cit.*

i orzeczenie przymusowego opróżnienia lokalu, a sąd w wyroku nakazującym przymusowe opróżnienie lokalu: a) przyznał byłemu lokatorowi prawo do lokalu socjalnego, b) odmówił przyznania byłemu lokatorowi prawa do lokalu socjalnego⁶.

W zależności od tego, czy lokator opróżni zajmowany lokal dobrowolnie czy też swoją bezczynnością wymusi skierowanie przeciwko sobie powództwa o orzeczenie przymusowego opróżnienia lokalu, doznaje on węższej lub szerszej ochrony prawnej, na etapie zarówno postępowania sądowego, jak i postępowania egzekucyjnego.

2. Prawo do mieszkania opisane w Konstytucji RP

Przepisy art. 75 i 76 Konstytucji RP nałożyły na władze publiczne obowiązek podejmowania działań w celu urzeczywistnienia przewidzianego w nich prawa do mieszkania. Ponadto ustawodawca na mocy art. 4 u.o.p.l. przypisał gminom – w postaci zadania własnego – obowiązek planowania i realizacji działań zmierzających w kierunku tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej. Powyższe pozwala zaliczyć gminy do podmiotów realizujących konstytucyjną powinność poprawy sytuacji mieszkaniowej członków wspólnoty samorządowej⁷.

Na konstytucyjne prawo do mieszkania składają się trzy główne elementy. Po pierwsze, sprzyjanie przez władze publiczne zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych obywateli, co oznacza: a) przeciwdziałanie bezdomności, b) wspieranie rozwoju budownictwa socjalnego oraz c) popieranie działań obywateli zmierzających do uzyskania własnego mieszkania. Po drugie, ochrona praw lokatorów. Po trzecie, ochrona osób korzystających z mieszkań w charakterze ich użytkowników,

⁶ E. Bończak-Kucharczyk, *Ochrona praw lokatorów i najem lokali mieszkalnych. Komentarz*, wyd. 2, Warszawa 2013, LEX nr 8806.

⁷ A. Doliwa, *Komentarz do ustawy o ochronie lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego* [w:] *Prawo mieszkaniowe. Komentarz*, wyd. 5, Warszawa 2015, Legalis.

najemców lub konsumentów przed niekorzystnymi zjawiskami w postaci a) działań zagrażających zdrowiu, b) działań zagrażających prywatności, c) działań zagrażających bezpieczeństwu, d) nieuczciwych praktyk rynkowych⁸.

3. Artykuł 4 u.o.p.l., czyli działania gminy i środki ich urzeczywistniania w przedmiocie zaspokajania potrzeb mieszkaniowych członków wspólnoty samorządowej

Konkretne zadania organów administracji publicznej, w tym administracji samorządowej, oraz formy ich realizacji są określone w ustawach. Z art. 4 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym⁹ wynika, że tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej należy do gminy. Uprawnienia do lokalu socjalnego i zamiennego są reglamentowane przez ustawę o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego. Na formy realizacji tych zadań wskazuje art. 4 ust. 2 u.o.p.l., stosownie do którego gmina, na zasadach i w wypadkach przewidzianych w ustawie, zapewnia lokale socjalne i lokale zamienne, a także zaspokaja potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych o niskich dochodach¹⁰.

Artykuł 21 ust. 3 pkt 1 u.o.p.l. wymaga od rady gminy określenia wysokości dochodu gospodarstwa domowego, która uzasadnia: 1) oddanie lokalu w najem lub podnajem na czas nieoznaczony (chodzi o zapewnienie mieszkań osobom o niskich dochodach – art. 4 ust. 2 u.o.p.l.), 2) oddanie w najem lokalu socjalnego lub 3) zastosowanie obniżek czynszu. Ustawodawca nakazuje również ustalenie kryteriów wyboru osób, którym przysługuje pierwszeństwo zawarcia umowy najmu na czas nieoznaczony lub umowy najmu lokalu socjalnego¹¹.

⁸ M. Bednarek, *op. cit.*

⁹ T.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 594 ze zm.; dalej: u.s.g.

¹⁰ Z. Merchel, *Szczegółowy tryb postępowania w sprawach o opróżnienie lokalu lub pomieszczenia albo o wydanie nieruchomości. Komentarz*, Warszawa 2012, LEX nr 8667.

¹¹ M. Bednarek, *op. cit.*

Umowę najmu lokalu socjalnego, w myśl art. 23 ust. 2 u.o.p.l., można zawrzeć tylko z osobą, której na podstawie art. 14 ust. 1 u.o.p.l. sąd przyznał prawo do lokalu socjalnego, lub z osobą, która: 1) nie ma tytułu prawnego do lokalu, 2) ma dochody, które nie przekraczają limitu określonego uchwałą rady gminy umożliwiającą ubieganie się o wynajęcie lokalu socjalnego. Nie chodzi przy tym jedynie o dochód głównego najemcy, ale o limit dochodu całego gospodarstwa domowego najemcy, gdyż taki właśnie limit określa rada gminy zgodnie z art. 21 ust. 3 pkt 1 u.o.p.l. Jak wynika z powyższego, ustawowe kryteria uprawniające wnioskodawcę do ubiegania się o zawarcie z gminą umowy najmu lokalu socjalnego ograniczają się wyłącznie do braku tytułu prawnego do lokalu i spełnienia określonego kryterium dochodowego. Wprowadzenie do uchwały innych wymogów jest niedopuszczalne¹².

Należy w tym miejscu podkreślić, że gmina nie ponosi wobec swych mieszkańców odpowiedzialności prawnej za brak wystarczającej liczby lokali socjalnych. Inaczej jest tylko w przypadku eksmisji lokatora, któremu sąd przyznał prawo do lokalu socjalnego. Niedostarczenie eksmitowanemu takiego lokalu rodzi odpowiedzialność gminy wobec właściciela lokalu, jak również stwarza eksmitowanemu możliwość wystąpienia przeciwko gminie z roszczeniem o zawarcie umowy najmu lokalu socjalnego, o ile osobie takiej uda się wskazać wolny lokal socjalny. Mówiąc o lokalach socjalnych, wskazać należy, że są one przeznaczone dla dwóch kategorii osób: 1) dla osób zobowiązanych do opróżnienia dotychczas zajmowanego lokalu, którym sąd, orzekając o eksmisji, przyznał prawo do lokalu socjalnego, zgodnie z art. 14 ust. 1 u.o.p.l.; 2) dla osób, które nie mają tytułu prawnego do żadnego mieszkania, a zarazem osiągają niskie dochody, tj. dochody w wysokości nieprzekraczającej progów ustalonych w uchwale rady gminy, podjętej na podstawie art. 21 ust. 3 pkt 1 u.o.p.l., zgodnie z art. 23 ust. 2 u.o.p.l. Przesłanki przyznania prawa do lokalu socjalnego w obu wymienionych przypadkach

¹² E. Bończak-Kucharczyk, *op. cit.*

(osobom eksmitowanym i o niskich dochodach) nie są tożsame. Określone przez gminę przesłanki nabycia uprawnienia do lokalu socjalnego, zgodnie z treścią art. 23 ust. 2 u.o.p.l., stanowią tylko jeden z przypadków, o których sąd orzeka w wyroku eksmisyjnym. Oznacza to, że zakres badania przez sąd podstaw przyznania prawa lokalu socjalnego jest o wiele szerszy niż w przypadku gmin¹³.

Zamieszkiwanie w mieszkaniu spełniającym wymogi minimum lokalu socjalnego jest rozwiązaniem docelowym, jednakże w stosunku do osób niemających miejsca zamieszkania mogą występować rozwiązania pośrednie związane z zamieszkiwaniem w noclegowniach, schroniskach czy innych miejscach czasowego zamieszkiwania przeznaczonych do tego celu. Zapewnienie schronienia może nastąpić poprzez przyznanie tymczasowego miejsca noclegowego w noclegowni, schronisku, domu dla bezdomnych czy innym miejscu do tego przeznaczonym. Osoba korzystająca z tej formy pomocy nie może domagać się warunków, jakie stawiane są lokalom socjalnym. Wystarczy, jeżeli pomieszczenia przeznaczone na schronienie będą spełniały wymogi sanitarno-epidemiologiczne, a każda osoba będzie miała zapewnione miejsce do spania¹⁴.

Z tej przyczyny nie bez znaczenia pozostaje fakt, że na lokale socjalne czekają osoby znajdujące się w trudnej sytuacji zdrowotnej, rodzinnej czy społecznej. Mieszkania socjalne stanowią zatem niewykorzystany instrument zaspokajania potrzeb ludzi o najniższych dochodach, ubogich i wykluczonych. Statystyki ukazują dużą liczbę oczekujących oraz bardzo długi okres oczekiwania na przydział lokalu socjalnego, samych mieszkań jest zaś rażąco niewiele względem realnego zapotrzebowania¹⁵.

Podsumowując powyższe rozważania: nasuwa się spostrzeżenie, że w sytuacji, gdy umowa dotychczasowego najemcy wygasła lub została

¹³ M. Bednarek, *op. cit.*

¹⁴ S. Nitecki, *Prawo do pomocy społecznej w polskim systemie prawnym*, Warszawa 2008, LEX nr 83848.

¹⁵ Uchwała nr 165 Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 2014 r. w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji”, Monitor Polski z 2014 r., poz. 787.

rozwiązana, a lokator dobrowolnie opuścił mieszkanie, nie mając własnego albo zapewnionego przez gminę lokalu, do którego mógłby się udać, jedynym miejscem, dokąd będzie zmuszony się przekwaterować, pozostanie noclegownia, schronisko lub inne miejsce czasowego zamieszkiwania przeznaczone do tego celu. Wydaje się, że dobrowolność działań ww. osoby jest dla niej w skutkach mniej korzystna aniżeli bierne pozostawanie w zajmowanym do tej pory lokalu i oczekiwanie na wytoczenie przeciwko niej powództwa o przymusowe opróżnienie lokalu, o czym będzie mowa poniżej.

4. Środki ochronne stosowane przez sąd wobec osób eksmitowanych

Ochrona eksmitowanych przejawia się w samym fakcie, że eksmisja może się odbyć wyłącznie na podstawie orzeczenia sądu. Ma to zapobiec samowoli w tym zakresie i zabezpieczyć interesy osoby eksmitowanej. Jeżeli zapadł wyrok pierwszej instancji, w którym orzeczono eksmisję, trzeba pamiętać, że eksmitowanemu przysługuje w terminie 2 tygodni od dnia doręczenia odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem prawo do złożenia apelacji za pośrednictwem sądu pierwszej instancji, do sądu drugiej instancji. Ochrona eksmitowanych przejawia się także w tym, iż eksmisję wykonuje się w drodze egzekucji sądowej, a wykonanie czynności należy do komorników sądowych, którzy – jako funkcjonariusze publiczni – działają na podstawie przepisów i w granicach prawa¹⁶.

Sąd jest zobowiązany do badania z urzędu, czy zachodzą przesłanki do otrzymania lokalu socjalnego, i do orzekania w wyroku o uprawnieniu do otrzymania lokalu socjalnego bądź o braku takiego uprawnienia. Sąd nie orzeka o uprawnieniu osób eksmitowanych do otrzymania lokalu socjalnego w sposób dowolny, lecz zgodnie z art. 14 ust. 3 u.o.p.l.;

¹⁶ A. Kozińska, J. Wojtczak, *Mieszkania socjalne: dla kogo? Eksmisja i możliwości jej uniknięcia?*, pod red. W. Robaczyńskiego, http://wpia.uni.lodz.pl/klinika/Programy_Pliki/stol/Mieszkania%20Socjalne.pdf (dostęp: 22.11.2015).

czyni to, biorąc pod uwagę dotychczasowy sposób korzystania z lokalu przez te osoby oraz ich szczególną sytuację materialną i rodzinną¹⁷. Stąd też przesłanki, którymi kieruje się sąd, orzekając o uprawnieniu do otrzymania lokalu socjalnego przez osobę eksmitowaną, są dalece szersze aniżeli te, które może brać pod uwagę gmina. Jednocześnie Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że wyrokując w sprawie lokalu socjalnego, sąd ma obowiązek brać pod uwagę zarówno sytuację eksmitowanego lokatora, jak i sytuację osób z nim zamieszkających, w tym nie tylko domowników, lecz także podnajemców¹⁸.

Przepis art. 14 ust. 4 u.o.p.l. chroni pewne kategorie osób przed eksmisją do pomieszczeń tymczasowych. Obecność takich osób wśród grona tych, którzy mają być usunięci z lokalu wraz z głównym lokatorem, sprawia, że sąd musi przyznać prawo do lokalu socjalnego – ale tylko wówczas, gdy osoby te nie mogą zamieszkać w innym lokalu. Ponadto, co do zasady, sąd nie może orzec o braku uprawnienia do otrzymania lokalu socjalnego wobec wymienionych w tym przepisie. Do takich osób ustawa o najmie lokali mieszkalnych zalicza: 1) kobiety w ciąży, 2) małoletnich, niepełnosprawnych i ubezwłasnowolnionych, a także zamieszkałe z nimi osoby, które sprawują nad nimi opiekę, 3) osoby spełniające przesłanki określone przez radę gminy w drodze uchwały, 4) obłożnie chorych, 5) osoby mające status bezrobotnych, 6) emerytów i rencistów spełniających kryteria do otrzymania świadczenia z pomocy społecznej¹⁹.

W sytuacji gdy dłużnikowi przyznane zostało w tytule wykonawczym prawo do lokalu socjalnego, obowiązek zapewnienia takiego lokalu ciąży na gminie właściwej ze względu na miejsce położenia lokalu podlegającego opróżnieniu²⁰. Osoba eksmitowana, której nie przyznano prawa do lokalu socjalnego, musi zostać przekwaterowana do pomieszczenia tymczasowego. Do momentu dostarczenia przez gminę lokalu socjalnego

¹⁷ E. Bończak-Kucharczyk, *op. cit.*

¹⁸ M. Bednarek, *op. cit.*

¹⁹ E. Bończak-Kucharczyk, *op. cit.*

²⁰ W. Tomalak, *Status ustrojowy i procesowy komornika sądowego*, Warszawa 2014, LEX nr 203031.

lub pomieszczenia tymczasowego wstrzymuje się wykonanie wyroku eksmisyjnego²¹. Oznacza to zatem zgodę na dalsze pozostawanie w lokalu przez byłego lokatora, niekiedy nawet przez kilka lat²².

W uzasadnieniu uchwały z dnia 15 marca 1995 r. Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na powstanie roszczenia najemcy o zobowiązanie gminy do zawarcia umowy najmu konkretnego lokalu socjalnego, jeżeli gmina nie honoruje orzeczenia sądowego o przyznaniu najemcy uprawnienia do takiego lokalu i wynikającego stąd ustawowego pierwszeństwa w jego uzyskaniu. Roszczenie o zawarcie umowy musi być poprzedzone istnieniem prawnego obowiązku po stronie gminy²³.

W wyjątkowych przypadkach, gdy byłoby to w świetle zasad współżycia społecznego szczególnie usprawiedliwione, zgodnie z art. 24 u.o.p.l. sąd może przyznać prawo do lokalu socjalnego nawet osobie, która samowolnie zajęła lokal²⁴. Jeżeli bowiem u podstaw samowoli prowadzącej do zajęcia lokalu mieszkalnego leżała szczególnie trudna sytuacja życiowa eksmitowanego bądź jego rodziny, to wydaje się słuszne, aby nakazując mu opróżnienie zajętego samowolnie lokalu, wziąć zarazem pod uwagę tę trudną sytuację i przyznać uprawnienie do lokalu socjalnego²⁵.

Jeżeli sąd nie zamieścił żadnego rozstrzygnięcia w kwestii uprawnienia do otrzymania lokalu socjalnego, zgodnie z art. 351 k.p.c. wyrok podlega uzupełnieniu na wniosek strony zgłoszony w ciągu dwóch tygodni od ogłoszenia wyroku, a gdy doręczenie wyroku następuje z urzędu – od jego doręczenia. Jeżeli żadna strona nie zgłosi wniosku o uzupełnienie wyroku, dłużnik może wytoczyć powództwo przeciwko gminie o ustalenie prawa do lokalu socjalnego na podstawie art. 35 ust. 4 pkt 1 u.o.p.l.²⁶

²¹ M. Bednarek, *op. cit.*

²² M. Olczyk, *Sytuacja...*, *op. cit.*

²³ Uchwała SN z 15.03.1995 r., III CZP 23/95, OSNC 1995/7–8/105.

²⁴ E. Bończak-Kucharczyk, *op. cit.*

²⁵ M. Bednarek, *op. cit.*

²⁶ I. Kunicki, *Komentarz do art. 1046, [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do art. 730–1088, Tom III*, pod red. A. Marciniaka, K. Piaseckiego, Warszawa 2015, Legalis.

Zgodnie z art. 25b u.o.p.l. umowę najmu pomieszczenia tymczasowego zawiera się na czas oznaczony, nie krótszy niż miesiąc i nie dłuższy niż sześć miesięcy. Ponadto w świetle art. 25c u.o.p.l. umowę najmu pomieszczenia tymczasowego wchodzącego w skład gminnego zasobu pomieszczeń tymczasowych można zawrzeć tylko z osobą lub osobami eksmitowanymi – wobec nich wszczęto egzekucję na podstawie tytułu wykonawczego, w którym stwierdzono ich obowiązek opróżnienia lokalu służącego zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych, a nie przyznano im prawa do lokalu socjalnego lub zamiennego; z tego tytułu dodatkowo nie wynika, że dłużnik nie ma prawa do pomieszczenia tymczasowego²⁷.

Na podstawie art. 23 ust. 3 w zw. z art. 25e u.o.p.l. umowę najmu tymczasowego pomieszczenia można po upływie oznaczonego w niej czasu przedłużyć na następny okres, jeżeli najemca nadal znajduje się w sytuacji uzasadniającej zawarcie takiej umowy²⁸.

5. Środki ochronne stosowane przez komornika sądowego wobec osób eksmitowanych

5.1. Postępowanie w sprawie przymusowego opróżnienia lokalu

Postępowanie w sprawie opróżnienia lokalu służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika jest złożone i zależy od tego, czy dłużnikowi przysługuje prawo do lokalu socjalnego albo zamiennego. Jeżeli nie przysługuje mu takie prawo, postępowanie jest wieloszczeblowe, a zatem komornik może wyeksmitować dłużnika do lokalu określonego rodzaju z zachowaniem kolejności przewidzianej w art. 1046 k.p.c.²⁹ W pierwszym etapie komornik wzywa dłużnika do dobrowolnego wykonania obowiązku nałożonego w tytule wykonawczym w wyznaczonym stosownie do

²⁷ E. Bończak-Kucharczyk, *op. cit.*

²⁸ Z. Knypl, *Eksmisja i prawa człowieka. Wykonywanie eksmisji z lokali mieszkalnych*, Sopot 2012, LEX nr 173013.

²⁹ A. Marciniak, K. Piasecki, *op. cit.*

okoliczności terminie. Ze względu na cel egzekucji komornik powinien pouczyć dłużnika o skutkach niedopełnienia nałożonego obowiązku. W przypadku obowiązku opróżnienia lokalu, w którym dłużnik zaspokaja swoje potrzeby mieszkaniowe, uwzględnić należy czas potrzebny na przemieszczenie się dłużnika do innego pomieszczenia (wraz z osobami, z którymi zamieszkuje) i opróżnienie lokalu z rzeczy³⁰. Wyznaczając dłużnikowi termin na opuszczenie lokalu, komornik musi ponadto uwzględnić istniejącą sytuację. W tym celu komornik zapoznaje się z wielkością lokalu, jego położeniem, wyposażeniem, pełnioną funkcją, liczbą zamieszkałych w nim osób, stosunkami, w jakich pozostają te osoby z dłużnikiem, sytuacją majątkową, zdrowotną oraz innymi okolicznościami dotyczącymi dłużnika. Dopiero po zapoznaniu się z tymi wszystkimi okolicznościami komornik powinien wyznaczyć dłużnikowi odpowiedni termin na opróżnienie lokalu. Przed wyznaczeniem terminu można wysłuchać w tym zakresie wniosków stron³¹. Termin dobrowolnego wykonania obowiązku jest terminem sądowym, a zatem może być przedłużony przez komornika stosownie do art. 166 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Wyznaczenie terminu jest zaskarżalne skargą na czynność komornika. W skardze tej może być zakwestionowana w szczególności długość terminu³².

Należy zauważyć, że zgodnie z art. 35 ust. 4 u.o.p.l., jeżeli w toku postępowania egzekucyjnego okaże się, iż obowiązkiem opróżnienia lokalu objęta jest osoba, o której mowa w art. 14 ust. 4 u.o.p.l., to po pierwsze, komornik zawiadamia ją, że może ona wystąpić z powództwem o ustalenie uprawnienia do lokalu socjalnego w terminie sześciu miesięcy od zawiadomienia przez komornika o przysługującym uprawnieniu; po drugie, komornik z urzędu zawiesza postępowanie egzekucyjne; po trzecie, komornik o zawieszeniu postępowania egzekucyjnego zawiadamia prokuratora³³. W razie wytoczenia powództwa, o którym mowa w art. 35 ust. 4

³⁰ W. Tomalak, *op. cit.*

³¹ K. Korzan, *Egzekucja świadczeń niepieniężnych*, Katowice 1965, s. 30.

³² A. Marciniak, K. Piasecki, *op. cit.*

³³ M. Krakowiak, *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz do artykułów 730–1217*, pod red. J. Jankowskiego, wyd. 2, Warszawa 2015, Legalis.

pkt 1 u.o.p.l., sąd nakazuje wstrzymanie wykonania opróżnienia lokalu do czasu zakończenia postępowania w sprawie o ustalenie uprawnienia do lokalu socjalnego. Zgodnie z art. 360 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. postanowienie sądu nakazujące wstrzymanie wykonania opróżnienia lokalu jest skuteczne z chwilą jego wydania. Z kolei w myśl art. 35 ust. 6 u.o.p.l. postępowanie egzekucyjne podejmuje się z urzędu, jeżeli w terminie sześciu miesięcy od jego zawieszenia komornikowi lub organowi, o którym mowa w art. 34 u.o.p.l., nie zostanie przedłożony nakaz sądu, o którym mowa w ust. 5³⁴.

Zgodnie z treścią § 1 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania w sprawach o opróżnienie lokalu lub pomieszczenia albo o wydanie nieruchomości³⁵: jeżeli z tytułu wykonawczego nakazującego opróżnienie lokalu służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika nie wynika prawo dłużnika do lokalu socjalnego lub zamiennego, po upływie terminu wyznaczonego dłużnikowi do dobrowolnego wykonania obowiązku komornik ustala, czy dłużnikowi przysługuje tytuł prawny do innego lokalu lub pomieszczenia, w którym może on zamieszkać, oraz ustala sytuację rodzinną dłużnika. Jeżeli komornik stwierdzi istnienie uprawnienia dłużnika do innego lokalu lub pomieszczenia, w którym może on zamieszkać, zawiadamia strony i osoby, którym obok dłużnika przysługuje tytuł prawny do lokalu lub pomieszczenia, jak również tych, którzy w nim faktycznie zamieszkują³⁶. Jeżeli natomiast w wyroku eksmisyjnym sąd nie przyznał dłużnikowi prawa do lokalu socjalnego, a nie zachodzą przesłanki do stwierdzenia, że dłużnikowi nie przysługuje także prawo do pomieszczenia tymczasowego, to komornik składa wniosek do gminy, aby wskazała pomieszczenie tymczasowe, i dokonuje eksmisji dłużnika do pomieszczenia tymczasowego, o ile pomieszczenie takie gmina wskaże w ciągu sześciu miesięcy od złożenia przez

³⁴ A. Marciniak, K. Piasecki, *op. cit.*

³⁵ T.j. Dz.U. z 2012 r., poz. 11 ze zm.

³⁶ A. Marciniak, K. Piasecki, *op. cit.*

komornika wniosku albo pomieszczenie takie wskaże sam dłużnik, wierzyciel lub osoba trzecia³⁷. Jeśli eksmitowana ma być kobieta w ciąży, osoba obłożnie chora lub inna osoba wymieniona w art. 14 ust. 4 u.o.p.l., której sąd nie przyznał prawa do lokalu socjalnego, komornik powinien poinformować o tym gminę we wniosku³⁸. Jeśli nikt nie wskaże pomieszczenia tymczasowego w okresie wymienionych sześciu miesięcy, komornik wyeksmituje dłużnika do noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsca noclegowe³⁹. Zgodnie z treścią art. 1046 § 5 k.p.c. komornik nie może wstrzymać się z dokonaniem czynności, jeżeli wierzyciel lub dłużnik albo osoba trzecia wskaże pomieszczenie odpowiadające wymaganiom tymczasowego pomieszczenia. Dokonując usunięcia dłużnika do noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsca noclegowe, komornik powiadamia właściwą gminę o potrzebie zapewnienia dłużnikowi tymczasowego pomieszczenia⁴⁰. Oceny, czy wskazane przez wierzyciela bądź osobę trzecią pomieszczenie odpowiada warunkom tymczasowego pomieszczenia, dokonuje komornik, który o jego wskazaniu zawiadamia stronę⁴¹. W razie wątpliwości co do stanu technicznego pomieszczenia komornik może zasięgnąć opinii biegłego⁴². Decyzja komornika o usunięciu dłużnika do pomieszczenia bądź o odmowie usunięcia do pomieszczenia wskazanego przez wierzyciela, dłużnika albo osobę trzecią podlega zaskarżeniu skargą na czynności komornika⁴³.

Komornik powinien wstrzymać się z dokonaniem czynności do momentu dostarczenia eksmitowanemu jakiegoś pomieszczenia tymczasowego także wtedy, gdy sąd przyznał mu prawo do lokalu socjalnego, ale zasoby mieszkaniowe gminy nie pozwalają na wykonanie tego obowiązku⁴⁴.

³⁷ E. Bończak-Kucharczyk, *op. cit.*

³⁸ Z. Merchel, *op. cit.*

³⁹ E. Bończak-Kucharczyk, *op. cit.*

⁴⁰ W. Tomalak, *op. cit.*

⁴¹ J. Jankowski, *op. cit.*

⁴² W. Tomalak, *op. cit.*

⁴³ J. Jankowski, *op. cit.*

⁴⁴ Por. O. Marcewicz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. A. Jakubickiego, Warszawa 2012, s. 1256 oraz uchwała SN z 28.03.1996 r., III CZP 18/96, OSNC 1996/5/74.

Zgodnie z art. 25c u.o.p.l. umowę najmu tymczasowego pomieszczenia gmina zawiera ze wszystkimi osobami⁴⁵, wobec których wszczęto egzekucję na podstawie tytułu wykonawczego, w którym orzeczono obowiązek opróżnienia lokalu służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych, bez prawa do lokalu socjalnego lub zamiennego. Umowę najmu zawiera się na czas oznaczony, nie krótszy niż miesiąc i nie dłuższy niż sześć **miesięcy**. Stosownie do art. 23 ust. 3 w zw. z art. 25e u.o.p.l. umowę najmu można po upływie oznaczonego w niej czasu przedłużyć na następny okres, jeżeli najemca nadal znajduje się w sytuacji uzasadniającej zawarcie takiej umowy⁴⁶.

Należy również odnotować, iż eksmisja z tymczasowego pomieszczenia lub pomieszczenia odpowiadającego wymogom tymczasowego pomieszczenia, do którego usunięto już raz dłużnika, może być wykonana tylko na podstawie nowego tytułu wykonawczego, ponieważ poprzedni tytuł został już zrealizowany wskutek wykonania eksmisji do tymczasowego pomieszczenia⁴⁷.

Jeśli osoba eksmitowana ma zastrzeżenia wobec czynności podejmowanych w toku eksmisji, może wnieść do komornika skargę na czynności podejmowane przez niego w toku egzekucji. Podobnie w sytuacji, kiedy lokal przeznaczony na lokal socjalny nie spełnia odpowiednich standardów, uprawnieni do lokalu socjalnego nie mają obowiązku przyjąć takiego lokalu. Gdyby komornik chciał jednak przymusowo doprowadzić do przeniesienia, eksmitowani mogliby złożyć skargę na czynności komornika i wnieść o wstrzymanie czynności eksmisyjnych⁴⁸.

Wobec tego, że tytuł wykonawczy może stanowić podstawę do egzekucji w stosunku do osoby, która nie jest wymieniona w treści tytułu, Kodeks postępowania cywilnego przewiduje dla takiej osoby możliwość wniesienia środków obrony. Podstawę prawną do wniesienia tych środków zawarto

⁴⁵ Z. Merchel, *op. cit.*

⁴⁶ J. Jankowski, *op. cit.*

⁴⁷ Z. Merchel, *op. cit.*

⁴⁸ A. Kosińska, J. Wojtczak, *op. cit.*

w dwóch przepisach – art. 791 § 2 k.p.c. i art. 1046 § 2 zd. 2 k.p.c. Zgodnie z art. 791 § 2 k.p.c.: jeżeli władający uprawdopodobni dokumentem, że władanie ruchomością indywidualnie oznaczoną, nieruchomością, pomieszczeniem lub statkiem uzyskał na podstawie tytułu prawnego nie pochodzącego od dłużnika, komornik wstrzymuje się z czynnościami egzekucyjnymi, pouczając władającego, że może w terminie tygodnia wystąpić do sądu o ustalenie, że tytuł wykonawczy nie może być w stosunku do niego wykonywany, i o zabezpieczenie tego powództwa przez zawieszenie postępowania egzekucyjnego. Z mocy art. 1064 § 2 k.p.c., prowadząc egzekucję na podstawie tytułu nakazującego dłużnikowi opróżnienie lokalu lub pomieszczenia, komornik usuwa z niego także osoby zajmujące lokal wraz z dłużnikiem, chyba że wykażą się one dokumentem, iż jego zajmowanie wynika z tytułu prawnego nie pochodzącego od dłużnika⁴⁹.

5.2. Szczególna ochrona przed eksmisją małoletnich i rodziny eksmitowanego

Szczególną ochronę ustawodawca wprowadza w odniesieniu do małoletnich. Jeżeli wśród osób wymienionych w tytule wykonawczym lub tych, które mają być eksmitowane, jest dziecko, komornik zgodnie z art. 572 § 1 k.p.c. zobowiązany jest zawiadomić sąd opiekuńczy o tym, że dziecku grozi umieszczenie w noclegowni, a więc bezdomność. Według art. 572 § 1 k.p.c. każdy, komu znane jest zdarzenie uzasadniające wszczęcie postępowania z urzędu, musi zawiadomić o nim sąd opiekuńczy, którym jest zgodnie z art. 568 k.p.c. sąd rodzinny. Z mocy art. 572 § 2 k.p.c. obowiązek ten ciąży na komornikach⁵⁰. W tych wypadkach komornik powinien się wstrzymać z dokonaniem dalszych czynności, oczekując na decyzję

⁴⁹ J. Gołaczyński, *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, Wolters Kluwer 2008, LEX nr 90073.

⁵⁰ Z. Knypl, *op. cit.*

sądu opiekuńczego⁵¹. Komornik ma obowiązek zawiadomić sąd również wtedy, kiedy zwraca się do gminy o wskazanie tymczasowego pomieszczenia, ponieważ okres pobytu w takim pomieszczeniu jest bardzo krótki. Kolejne miejsce pobytu eksmitowanych to noclegownia, w której dziecko nigdy nie może się znaleźć. Do sądu należy też decyzja, czy dziecko może być oddzielone od rodziców bez naruszenia postanowień Konwencji o prawach dziecka⁵² i Konstytucji RP⁵³.

Artykuł 71 ust. 1 zd. 2 Konstytucji RP, używając wyrażenia „prawo do”, przyznaje rodzinom prawo podmiotowe do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych, gdy rodziny te znajdują się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej. Zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego oznacza to, że pomoc ma mieć charakter „wykraczający poza zwykłą pomoc dla osób utrzymujących dzieci albo pomoc świadczoną innym osobom”⁵⁴. Z kolei art. 20 Konwencji o prawach dziecka podkreśla, iż państwo powinno zapewnić ochronę i pomoc dzieciom, które zostały czasowo lub na stałe pozbawione środowiska rodzinnego albo ze względu na swoje dobro nie mogą przebywać w tym środowisku. Należy ponadto zwrócić uwagę na jedną z wypowiedzi Trybunału Konstytucyjnego, w której stwierdza on, że: „Władze publiczne powinny (...) wspomagać dziecko wówczas, gdy osoby zobowiązane do alimentacji nie są w stanie – z uwagi na ich sytuację materialną i społeczną – podołać ciążącemu na nich z mocy prawa obowiązкови”⁵⁵.

Przedstawione elementy jednoznacznie wskazują, że szeroko rozumiane dobro dziecka zostało poddane przez ustawodawcę szczególnej ochronie prawnej, którą na etapie postępowania w przedmiocie opróżnienia lokalu należy ze szczególną dbałością respektować i urzeczywistniać.

⁵¹ M. Olczyk, *Komentarz do zmiany art. 1046 Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzonej przez Dz.U. z 2004 r. Nr 172 poz. 1804 2005.01.01*, Warszawa 2005, LEX nr 80258.

⁵² T.j. Dz.U. z 1991 r., nr 120, poz. 526 ze zm.

⁵³ Z. Knypl, *op. cit.*

⁵⁴ Wyrok TK z 15.11.2005 r., P 3/05, OTK-A 2005/10/115.

⁵⁵ Wyrok TK z 12.04.2011 r., SK 62/08, OTK-A 2011/3/22.

5.3. Szczególna ochrona przed eksmisją do noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsca noclegowe

Stosownie do art. 1046 § 5¹ k.p.c.: jeśli z wyroku eksmisyjnego wynika, że dłużnikowi nie przysługuje ani prawo do lokalu socjalnego lub zamiennego, ani prawo do pomieszczenia tymczasowego, to komornik usuwa dłużnika do noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsca noclegowe⁵⁶. W takiej sytuacji komornik zobowiązany jest wystąpić do gminy właściwej ze względu na miejsce położenia lokalu podlegającego opróżnieniu z wnioskiem o wskazanie noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsca noclegowe, do której dłużnik zostanie usunięty⁵⁷.

Ustawa nie zawiera przepisów o noclegowniach przeznaczonych specjalnie dla eksmitowanych dłużników i ich rodzin. Noclegownie nie nadają się do zamieszkania przez takich ludzi, ponieważ nie zapewniają im warunków całodobowego pobytu przynajmniej w osobnych pokojach⁵⁸. Zezwolenie na dokonanie eksmisji do placówki zapewniającej miejsca noclegowe nie upoważnia do rozdzielenia członków rodziny, a jednocześnie nie pozwala eksmitowanym rodzinom na normalne bytowanie, powodując rozbitcie małżeństw i rodzin. Osobne są bowiem noclegownie dla mężczyzn, osobne dla kobiet. Co ważne, w noclegowni nie ma możliwości przechowywania przy sobie większego bagażu. Ponadto noclegownie są czynne w godz. 18.00–8.00 latem i 16.00–8.00 zimą, a korzystający z miejsc noclegowych mają obowiązek je opuścić o godz. 8.00⁵⁹.

Eksmisja do noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsca noclegowe to w istocie eksmisja na bruk, ponieważ do tego rodzaju placówek zapewniających miejsca noclegowe może się udać każdy, bez korzystania z pośrednictwa komornika⁶⁰.

⁵⁶ E. Bończak-Kucharczyk, *op. cit.*

⁵⁷ W. Tomalak, *op. cit.*

⁵⁸ Z. Knypl, *op. cit.*

⁵⁹ *Ibidem.*

⁶⁰ A. Marciniak, K. Piasecki, *op. cit.*

Wykonywanie eksmisji do noclegowni nie zostało należycie uregulowane. Ani przepisy ustawy o ochronie praw lokatorów, ani art. 1046 k.p.c. nie wymieniają innych placówek mogących dłużnikom będącym w szczególnej sytuacji (np. wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącym samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu) zapewnić ich realizację w formie usług opiekuńczych⁶¹.

Powyższe ma znaczenie dla osób, które w sytuacji wygaśnięcia umowy najmu lokalu lub jej rozwiązania same opuszczają dotychczas zajmowany lokal i wobec braku własnego lokalu, braku lokalu przyznanego wyrokiem sądu lub braku przyznanego lokalu z mieszkaniowego zasobu gminy zostają skazane na przekwaterowanie się do noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsca noclegowe, stając się tym samym osobami bezdomnymi. Potwierdza to art. 48 ust. 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej⁶². Również orzecznictwo zdaje się potwierdzać powyższe. W wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach stwierdzono, iż: „Art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej nie nakłada na organy administracji publicznej obowiązku zapewnienia lokalu socjalnego czy innego mieszkania. (...) W pierwszej kolejności organ powinien więc zapewnić pobyt takiej osobie w noclegowniach, schroniskach, domach dla bezdomnych, czy też w innych pomieszczeniach, którymi gmina dysponuje na własnym terenie, a w przypadku ich braku zapewnić pobyt w tego typu miejscach na terenie innej gminy”⁶³.

5.4. Szczególna ochrona przed eksmisją w okresie ochronnym

Zgodnie z art. 16 u.o.p.l. wyroków sądowych nakazujących opróżnienie lokalu nie wykonuje się w okresie od 1 listopada do 31 marca roku następnego włącznie, jeżeli osobie eksmitowanej nie wskazano lokalu,

⁶¹ Z. Merchel, *op. cit.*

⁶² Tj. Dz.U. z 2015 r., poz. 163 ze zm.

⁶³ Wyrok WSA z 19.01.2010 r., IV SA/Gl 458/09, Legalis nr 314277.

do którego ma nastąpić przekwaterowanie⁶⁴. Zakaz wykonywania wyroków eksmisyjnych w tym czasie stanowi ochronę w stosunku do osób, którym nie wskazano innego lokalu⁶⁵. Dotyczy to również lokatorów, którzy wprawdzie nie mają orzeczonego wyrokiem sądowym prawa do lokalu socjalnego lub zamiennego, jednak na skutek działania art. 1046 § 4 k.p.c. nie mogą być wyeksmitowani przez komornika z dotychczasowego lokalu do momentu zaoferowania pomieszczenia tymczasowego. Po upływie sześciu miesięcy dłużnika można usunąć do schroniska czy noclegowni. Jednak – jak się zauważa – w pewnych wypadkach dochodzić może do wydłużenia okresu legitymizowanego zajmowania lokalu po zakończeniu najmu, właśnie przez okres moratorium zimowego⁶⁶.

6. Podsumowanie

Unormowanie prawne instytucji eksmisji z lokali mieszkalnych nie wykazuje ani koherencji systemowej, ani spójności aksjologicznej. Niewątpliwa jest tylko rezygnacja z tzw. eksmisji na bruk. Poza tym intencje ustawodawcy nie są jasne⁶⁷. Brak konsekwencji i spójności unormowań prawnych można zaobserwować w szczególności wtedy, gdy umowa najemcy lokalu wygasła lub została rozwiązana, a lokator dobrowolnie opuścił zajmowany lokal. W takim przypadku znajdzie się on w gorszej sytuacji prawnej niż osoba, która takiego lokalu dobrowolnie nie opuści, oczekując na skierowanie przeciwko niej stosownego powództwa. Co istotne, osoby, wobec których przedmiotowe powództwo zostanie skierowane, są objęte *ex lege* szczególną ochroną prawną, której najistotniejsze elementy zostały omówione powyżej. Z kolei osoby dobrowolnie wykonujące wezwanie wynajmującego pozbawiają się możliwości skorzystania z licznych środków obrony i ochrony swoich

⁶⁴ A. Marciniak, K. Piasecki, *op. cit.*

⁶⁵ W. Tomalak, *op. cit.*

⁶⁶ M. Olczyk, *Sytuacja...*, *op. cit.*

⁶⁷ M. Bednarek, *op. cit.*

praw. Należy się również zastanowić, czy rozwiązania prawne regulujące przedmiotową materię w sposób wystarczający licują z treścią przepisów konstytucyjnych, a w szczególności z treścią art. 32 Konstytucji RP.

Rekapituluując powyższe rozważania: zasadne wydaje się sformułowanie postulatu *de lege ferenda*, by ustawodawca wprowadził instrumenty prawne gwarantujące szerszą i skuteczniejszą ochronę prawną, szczególnie w zakresie dostępu do lokali z mieszkaniowego zasobu gminy, wobec osób, które z uwagi na wygaśnięcie lub rozwiązanie umowy najmu dobrowolnie opuszczają zajmowany lokal, nie mając zapewnionego innego lokalu, w którym mogłyby zamieszkać.

STRESZCZENIE Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14

Glosator aprobuje w całości komentowaną uchwałę Sądu Najwyższego, zgodnie z którą umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela niweczy skutki przerwy biegu przedawnienia spowodowane złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji. Różnica poglądów na początek biegu terminu przedawnienia po zakończeniu postępowania klauzulowego ma charakter marginalny. Co do zasady należy bowiem uznać, że bieg terminu przedawnienia, przerwany przez złożenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności, rozpoczyna się na nowo dopiero z chwilą doręczenia tytułu wykonawczego wierzycielowi, a nie z chwilą nadania przedmiotowej klauzuli. Natomiast w pełni należy podzielić pogląd Sądu Najwyższego, że w postępowaniu egzekucyjnym znajdzie odpowiednie zastosowanie art. 203 § 2 k.p.c., co musi skutkować zniweczeniem biegu terminu przedawnienia związanego z wniesieniem wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Nie istnieją żadne racjonalne i należycie uzasadnione powody, aby różnicować sytuację wierzycieli w postępowaniu rozpoznawczym i egzekucyjnym. Jeżeli odstępują oni od żądania ochrony prawnej swoich roszczeń, to tym samym powinni liczyć się z konsekwencjami stąd wynikającymi, z których jedną jest zniweczenie przerwy biegu terminu przedawnienia.

Słowa kluczowe: *okres przedawnienia, tytuł wykonawczy, postępowanie egzekucyjne*

SUMMARY The Gloss to the Resolution of the Supreme Court from 19 February 2015, III CZP 103/14

The glosator is approving the commented resolution of the Supreme Court, that discontinuing enforcement proceedings at the request of the creditor is thwarting the effects of the break of the course of limitation, caused by the submission of an application for starting the enforcement proceedings. The disagreement for the beginning of the running of the limitation period upon completion of enforcement-warrant proceedings, has marginal character. As a rule, it is to be considered that the limitation period interrupted by an application for a declaration

of enforceability, starts again only upon receipt of enforcement-warrant to the creditor, not the moment to give the clause by the court. The point of view of the Supreme Court that enforcement proceedings will find the appropriate application of art. 203 § 2 Code of Civil Procedure, which must result in nullification of the limitation period associated with the submission of the application to initiate enforcement proceedings, must be fully shared. There are no reasonable and duly justified reasons to differentiate the situation of creditors in the civil trial and during enforcement proceedings. If they depart from the claim of legal protection of their claims, then should be aware of the consequences stemming therefrom, one of which is the invalidate of interruption of the limitation period.

Keywords: *limitation period, enforcement-warrant, enforcement proceedings*

Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14¹

Teza uchwały: „Umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela – banku, prowadzącego egzekucję na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego klauzulą wykonalności, niweczy skutki przerwy biegu przedawnienia spowodowane złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji”.

Glosowana uchwała Sądu Najwyższego ma fundamentalne znaczenie dla stosowania przepisów o przedawnieniu roszczeń w toku postępowania egzekucyjnego, a tym samym dla coraz prężniej rozwijającego się rynku obrotu wierzytelnościami. Zgodnie z jej treścią umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela – banku prowadzącego egzekucję na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego klauzulą wykonalności – niweczy skutki przerwy biegu przedawnienia spowodowane złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji.

¹ Miejsce publikacji: OSNC 2015/12/137. Glosa ma charakter aprobowany, w części krytyczny co do uzasadnienia.

Mimo dosłownego brzmienia sentencji uchwały, która odnosi się siłą rzeczy do przedstawionego mu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego, ma ona charakter uniwersalny, co wynika z jej uzasadnienia.

Zarówno w piśmiennictwie, jak i w orzecznictwie panuje obecnie zgodny pogląd, że złożenie wniosku o zaopatrzenie tytułu egzekucyjnego w klauzulę wykonalności przerywa bieg terminu przedawnienia bez względu na to, czy tytuł pochodzi od sądu, czy jest tytułem pozasądowym². Odmienne zapatrywania wyrażane w przeszłości nie znajdują obecnie żadnego uzasadnienia i są słusznie odrzucane³. W uzasadnieniu głosowanej uchwały Sąd Najwyższy podjął się próby ustalenia terminu, od którego bieg przedawnienia po wniesieniu wniosku o nadanie klauzuli wykonalności należy liczyć na nowo, co ze względu na charakter postępowania klauzulowego oraz treść art. 124 § 2 k.c. nie jest sprawą łatwą. Zarówno Sąd Najwyższy, jak i glosator⁴ uznali, że postępowanie klauzulowe kończy się z chwilą nadania klauzuli wykonalności, niezależnie od daty uprawomocnienia się postanowienia, a tym samym zawieszenie biegu przedawnienia spowodowane wnioskiem o nadanie klauzuli wykonalności (art. 124 § 2 k.c.) kończy się z chwilą uwzględnienia przez sąd tego wniosku. Podzielając pogląd, że bieg terminu przedawnienia nie może pozostawać w zawieszeniu do czasu uprawomocnienia się postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności, albowiem mogłoby dojść do kuriozalnych sytuacji, kiedy roszczenie wobec niewszczęcia postępowania egzekucyjnego

² Por. m.in. wskazane w uzasadnieniu głosowanej uchwały: uchwałę SN z dnia 16.01.2004 r., III CZP 101/03, OSNC 2005/4/58, z glosą aprobującą K. Danielczyka i częściowo krytycznymi A. Biel, Ł. Karczyńskiego i Z. Woźniaka; wyrok SN z dnia 17.12.2014 r., II CK 276/04, niepubl.; wyrok SN z dnia 22.01.2008 r., V CSK 386/07, niepubl.; wyrok SN z dnia 4.10.2012 r., I CSK 90/12, niepubl.; wyrok SN z dnia 23.11.2011 r., IV CSK 156/11, OSNC-ZD 2013/A/7; wyrok SN z dnia 12.01.2012 r., II CSK 203/11, OSP 2014/6/60, z glosą aprobującą A. Sadzy.

³ Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 24.09.1971 r., II CR 358/71 (Gazeta Sądowa i Penitencjarna 1972, nr 2, s. 2), z dnia 22.02.1973 r., III PRN 111/72, OSNCP 1974/1/12, i z dnia 4.12.1977 r., IV PR 160/77, niepubl., oraz w uchwale z dnia 20.02.1974 r., III CZP 2/74, OSNCP 1975/2/18, zajął stanowisko, zgodnie z którym wniosek o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności nie przerywa biegu przedawnienia, a u podstaw tego stanowiska leżała ocena, że wniosek o nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi jest wprawdzie konieczny do wszczęcia egzekucji, jednak nie zmierza bezpośrednio do zaspokojenia roszczenia.

⁴ M. Krakowiak, *Glosa do uchwały SN z dnia 19 lutego 2015 r.*, III CZP 103/14, OSP 2015/11/105.

i braku świadomości dłużnika o wydaniu takiego postanowienia nigdy by się nie przedawniło⁵ (wyjątek stanowi postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności wydane przez sąd drugiej instancji, które jest prawomocne z chwilą wydania⁶), nie sposób przyjąć, że bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się na nowo wraz z rozpoznaniem wniosku. W powołanej uchwale III CZP 101/03 Sąd Najwyższy wskazał, że za wykładnią art. 123 § 1 pkt 1 k.c., według której hipotezą normy tego przepisu objęte są wszelkie czynności konieczne, czyli takie, których nie można ominąć w toku dochodzenia, ustalenia, zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia, a więc także czynność polegająca na złożeniu wniosku o nadanie klauzuli wykonalności, przemawiaa wzgląd na funkcję, jaką pełni możliwość przerwania biegu przedawnienia przez czynności podjęte przez uprawnionego przed sądem lub innym organem albo sądem polubownym w świetle założeń instytucji przedawnienia. Po podjęciu czynności koniecznej we wskazanym wyżej znaczeniu, do czasu ukończenia wywołanego nią postępowania, uprawniony nie ma możliwości inicjowania dalszych stadiów postępowania, nie może więc podjąć innej czynności koniecznej, mogącej też przerwać bieg przedawnienia. Dlatego omawiane czynności powodują nie tylko przerwanie biegu przedawnienia (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.), lecz także jego zawieszenie aż do ukończenia postępowania wywołanego daną czynnością (art. 124 § 2 k.c.). Uregulowanie to odpowiada fundamentalnemu założeniu instytucji przedawnienia, zgodnie z którym termin

⁵ Zob. art. 795 § 2 zd. 2 i 3 k.p.c., zgodnie z którymi dla dłużnika termin na wniesienie zażalenia lub skargi na orzeczenie referendarza sądowego biegnie od dnia doręczenia mu zawiadomienia o wszczęciu egzekucji. W razie zgłoszenia wniosku, o którym mowa w art. 794² § 3, termin ten biegnie od dnia doręczenia dłużnikowi uzasadnienia postanowienia albo postanowienia z uzasadnieniem. W uchwale SN z dnia 5.05.1988 r., III CZP 29/88, OSNC 1989/10/151, dopuszczono wniesienie przez dłużnika zażalenia na postanowienie sądu co do nadania klauzuli wykonalności przed doręczeniem mu zawiadomienia o wszczęciu egzekucji.

⁶ Por. postanowienie SN z dnia 21.11.2011 r., II PZ 33/11, niepubl., w którym wskazał on, że postępowanie dotyczące nadania klauzuli wykonalności oparte jest na szczególnej regulacji, która jednoznacznie określa, iż choć wniosek o nadanie klauzuli wykonalności może zostać rozpoznany przez sąd pierwszej albo drugiej instancji, to zażalenie przysługuje tylko na postanowienie sądu pierwszej instancji (art. 767⁴ § 1 k.p.c. i art. 795 § 1 k.p.c.). Innymi słowy, bez szczególnej regulacji nie jest dopuszczalne zażalenie na postanowienie co do nadania klauzuli wykonalności wydane przez sąd drugiej instancji.

przedawnienia nie może być, jeżeli uprawniony nie ma możliwości realizowania roszczenia⁷. To ostatnie zdanie ma tu fundamentalne znaczenie.

Dopóki wierzyciel nie otrzyma fizycznie tytułu wykonawczego, nie może wszcząć egzekucji. Również od chwili otrzymania przez niego postanowienia w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności biegnie dla niego termin do zaskarżenia tegoż orzeczenia (art. 795 § 2 zd. 1 k.p.c.). Słuszne zatem byłoby także przyjęcie, że zawieszenie terminu przedawnienia spowodowane złożeniem przez wierzyciela wniosku o zaopatrzenie tytułu egzekucyjnego klauzulą wykonalności nie trwa do czasu jej nadania, ale do momentu wydania wierzycielowi tytułu wykonawczego, co dopiero umożliwi mu wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Często bowiem datę nadania klauzuli wykonalności i doręczenia tytułu wykonawczego wierzycielowi dzieli długi okres, nawet kilkumiesięczny. Jest to sytuacja, na którą wierzyciel nie ma wpływu, co również przemawia za tym, aby koniec zawieszenia terminu przedawnienia skorelować z tym właśnie zdarzeniem.

Odnosząc się zaś do meritum głosowanej uchwały, należy w pełni podzielić stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w jej tezie.

Stosowanie przepisów o procesie do innych postępowań zawartych w Kodeksie postępowania cywilnego zgodnie z dyspozycją art. 13 § 2 k.p.c. oznacza, że niektóre z przepisów stosuje się wprost (np. dotyczące terminów, pism procesowych, doręczeń, pełnomocnictwa, zwolnienia z kosztów), inne mają odpowiednie zastosowanie – ze zmianami wynikającymi z charakteru postępowania odrębnego (np. przepisy o orzeczeniach czy zawieszeniu postępowania), jeszcze inne – ze względu na swój typowo procesowy charakter – nie mogą w ogóle mieć zastosowania w innych postępowaniach (np. dotyczące współuczestnictwa czy powództwa wzajemnego)⁸. Dotychczas przyjmowano powszechnie (jako wyjątek od reguły), że przepis art. 182 § 2 k.p.c. powinno się odpowiednio stosować

⁷ Por. np. postanowienia SN z dnia 9.05.2003 r., V CK 13/03, OSP 2004/4/53, i z dnia 9.05.2003 r., V CK 24/03, niepubl., oraz uchwałę składu siedmiu sędziów SN z dnia 31.01.2002 r., III CZP 72/01, OSNC 2002/9/107.

⁸ Por. J. Bodio [w:] *Komentarz aktualizowany do ustawy z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego*, pod red. A. Jakubeckiego, LEX/el. 2015.

do art. 823 k.p.c.⁹ Podstawę normatywną dla takiego zabiegu stanowił właśnie art. 13 § 2 k.p.c. W przypadku postępowania egzekucyjnego brakuje regulacji szczególnej, wykluczającej odpowiednie zastosowanie do bezczynności wierzyciela, na którego wniosek wszczęto egzekucję, regulacji przewidzianej w art. 182 § 2 k.p.c. Podobnie jak w procesie te same względy przemawiają w postępowaniu egzekucyjnym za tym, aby interesy drugiej strony tego postępowania nie były narażone na krzywdę, gdy wierzyciel pozostaje bezczynny przez znaczny okres. Dlatego jeżeli na skutek bezczynności wierzyciela postępowanie egzekucyjne zostało umorzone z mocy prawa, to – stosując odpowiednio art. 182 § 2 k.p.c. – należy przyjąć, że wniosek o wszczęcie egzekucji nie wywiera żadnych skutków, jakie ustawa wiąże ze złożeniem tego wniosku. W konsekwencji, jeżeli złożenie przez bank wniosku o wszczęcie egzekucji na podstawie wyciągu z ksiąg banku przerywa bieg przedawnienia, umorzenie tego postępowania egzekucyjnego z mocy prawa na podstawie art. 823 k.p.c. powoduje, że z wnioskiem o wszczęcie egzekucji przestajemy łączyć taki skutek¹⁰.

Podobnie przepisy o postępowaniu egzekucyjnym nie przewidują *expressis verbis* cofnięcia wniosku przez wierzyciela. Jak słusznie zauważył Sąd Najwyższy w głosowanej uchwale, we wniosku wierzyciela o umorzenie postępowania egzekucyjnego zawiera się *implicite* cofnięcie wniosku egzekucyjnego, albowiem w ten sposób wierzyciel wyraża wolę odstąpienia od przymusowego dochodzenia od dłużnika swojej wierzytelności. Jak wynika z treści art. 130 § 1 zd. 2 k.p.c., który to przepis ma zastosowanie wprost w postępowaniu egzekucyjnym z mocy art. 13 § 2 k.p.c., mylne oznaczenie pisma procesowego lub inne oczywiste niedokładności nie stanowią przeszkody do nadania pismu biegu i rozpoznania go w trybie właściwym. Wynika stąd, że sąd każdorazowo ma obowiązek poddania treści pism do

⁹ Art. 823 k.p.c. został uchylony przez art. 2 pkt 87 ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1311), która weszła w życie z dniem 8 września 2016 r. Jednocześnie z mocy art. 21 ust. 1 powyższej ustawy, przepis art. 823 k.p.c. będzie miał zastosowanie do postępowań egzekucyjnych wszczętych przed 8 września 2016 r.

¹⁰ Tak: SN w uzasadnieniu wyroku z dnia 10.10.2003 r., II CK 113/02, OSP 2004/11/141, z glosą aprobowaną M. Mulińskiego.

niego wnoszonych ocenie pod kątem ustalenia ich rzeczywistego znaczenia¹¹. Tak jak zatem przykładowo we wniosku powoda o umorzenie postępowania rozpoznawczego zawiera się *implicite* cofnięcie pozwu, tak też we wniosku wierzyciela o umorzenie postępowania egzekucyjnego zawiera się *implicite* cofnięcie tego wniosku; gdyby zaś wierzyciel cofnął wniosek egzekucyjny, reakcją organu egzekucyjnego byłoby umorzenie postępowania, albowiem potraktowałby go jako wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 825 pkt 1 k.p.c.

Cofnięcie pozwu jest czynnością procesową, aktem dyspozytywnym powoda, będącym wyrazem rezygnacji z dochodzenia w danym postępowaniu żądania udzielenia mu ochrony prawnej w postaci skonkretyzowanej w pozwie. Cofnięcie pozwu, będące przejawem odwołalności czynności procesowych, jest – jak ujmuje się to w piśmiennictwie – działaniem strony realizującej procesowe uprawnienie do pozbawienia własnej czynności procesowej jej skuteczności prawnej; stanowi ono realizację zasady dyspozycyjności (rozporządzalności) i oznacza rezygnację powoda z rozpoznania określonego żądania w danym procesie¹². Wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego oznacza również rezygnację z poszukiwania ochrony prawnej sformułowanej we wniosku (przymusowego dochodzenia stwierdzonego tytułem egzekucyjnym roszczenia), zatem uwzględnienie wniosku przez komornika przez umorzenie postępowania egzekucyjnego tworzy ostatecznie stan taki, jaki w postępowaniu rozpoznawczym łączy się ze skutecznym cofnięciem pozwu¹³. Zatem nie sposób zgodzić się z glosatorem M. Krakowiakiem, że art. 203 k.p.c. jest przepisem, który w ogóle nie może być stosowany w postępowaniu egzekucyjnym z uwagi na jego całkowitą sprzeczność z celem postępowania egzekucyjnego i jego przepisami szczególnymi. Co więcej, podkreślając, że zasada dyspozycyjności jest najmocniej realizowana w postępowaniu

¹¹ Por. np.: postanowienie SN z dnia 9.07.2015 r., I CSK 683/14, niepubl.

¹² Tak: SN w wyroku z dnia 28.06.2007 r., IV CSK 110/07, niepubl.

¹³ Tak: SN w wyroku z dnia 19.11.2014 r., II CSK 196/14, OSNC 2015/12/145, z powołaniem się na uchwałę SN z dnia 13.04.1988 r., III CZP 24/88, OSNCP 1989/9/138.

egzekucyjnym, w tym w postępowaniu klauzulowym oraz we właściwym postępowaniu egzekucyjnym, nie dochodzi on do żadnych związanych z tym wniosków, które zostały zaprezentowane powyżej. Niepotrzebnie skupia uwagę na rodzajach cofnięcia pozwu (ze zrzeczeniem się roszczenia i bez) oraz na możliwości kontroli cofnięcia pozwu przez sąd w trybie art. 203 § 4 k.p.c., albowiem nie ma to żadnego znaczenia dla możliwości zastosowania sankcji opisanej w art. 203 § 2 k.p.c. Nie jest również zrozumiałe, dlaczego uznaje on, że o ile w postępowaniu rozpoznawczym w pełni uzasadnione jest dążenie ustawodawcy do zapobieżenia sytuacji „manipulowania” przez wierzyciela terminami przedawnienia roszczenia przez wielokrotne wnoszenie pozwu i jego cofanie, o tyle nie ma takiego uzasadnienia w postępowaniu egzekucyjnym. M. Krakowiak słusznie zauważa, że w postępowaniu rozpoznawczym regulacja art. 203 § 2 k.p.c. ma takie znaczenie, że uniemożliwia swoiste utrwalenie stanu niepewności w stosunkach prawnych między wierzycielem a dłużnikiem (ostateczne ustalenie istnienia bądź nieistnienia normy indywidualno-konkretnej), a tym samym przyczynia się do pewności obrotu prawnego. Następnie całkiem bez uzasadnienia stwierdza, że w sytuacji, gdy istnieje już merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy cywilnej zapadłe w postępowaniu rozpoznawczym, nie można przenosić tożsamyh celów art. 203 § 2 k.p.c. na grunt postępowania egzekucyjnego. Gdyby tak było, roszczenia stwierdzone tytułami wykonawczymi w ogóle nie powinny ulegać przedawnieniu, a przecież ustawodawca postanowił inaczej (zob. art. 125 k.c.).

Należy z całą mocą podkreślić, że *ratio legis* przedawnienia jest jednakowa w przypadku postępowania rozpoznawczego i egzekucyjnego. Przedawnienie jest jedną z instytucji dawności, która wiąże z upływem czasu określone skutki prawne. Stan niepewności prawnej występuje w sytuacji, kiedy podmiot, któremu przysługuje prawo, nie realizuje swojego uprawnienia, jest bowiem niekorzystny dla podmiotu obowiązanego (dłużnika), dlatego po upływie terminu przedawnienia wierzyciel nie może już domagać się spełnienia świadczenia. Wprawdzie roszczenie nadal istnieje, ale ten, przeciwko komu jest ono skierowane,

może uchylić się od jego zaspokojenia, czyli bez ujemnych konsekwencji prawnych odmówić podjęcia zachowania, do którego jest zobowiązany. Po upływie terminu przedawnienia zobowiązanie zupełne przekształca się bowiem w zobowiązanie naturalne i odpada po stronie wierzyciela możliwość żądania od organu państwa, aby użył on przymusu w celu skłonienia zobowiązanego do pożądanego zachowania. Instytucja przedawnienia ma więc na celu ochronę dłużnika, żeby nie pozostawał on w długotrwałej niepewności, co pozwala uznać, że postulat pewności obrotu również stanowi *ratio legis* instytucji przedawnienia¹⁴. Skoro przedawnienie w istocie stanowi ograniczenie uprawnień wierzyciela w zakresie dochodzenia zaspokojenia roszczenia w związku z niepodjęciem skutecznych działań związanych z dochodzeniem przysługujących mu praw w okresie przewidzianym na to terminem przedawnienia, to nie można przyjmować, że wierzyciel, wykazując brak dbałości o swoje interesy, miałby prawo odsuwać dowolnie w czasie skutek w postaci przedawnienia jego roszczenia. Prawo cywilne opiera się na założeniu ochrony osób należycie dbających o swoje interesy¹⁵. Nie istnieją zatem żadne racjonalne i należyte uzasadnione powody, aby różnicować sytuację wierzycieli w postępowaniu rozpoznawczym i egzekucyjnym. Jeżeli odstępują oni od żądania ochrony prawnej swoich roszczeń, to tym samym powinni liczyć się z konsekwencjami stąd wynikającymi, z których jedną jest zniweczenie przerwy biegu terminu przedawnienia zgodnie z art. 203 § 2 k.p.c. w zw. z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. *a contrario*¹⁶.

Na koniec należy zauważyć, że przedmiotowa uchwała wpisuje się w utrwaloną linię orzecniczą. Tożsamy pogląd został już wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w orzeczeniu z dnia 25 maja 2010 r.¹⁷ oraz przez Sąd Najwyższy w przytaczanym orzeczeniu z dnia 19 listopada 2014 r.¹⁸ W pierwszym z powyższych orzeczeń Sąd Apelacyjny słusznie zauważył,

¹⁴ Tak: Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 23.04.2014 r., I ACa 1361/13, niepubl.

¹⁵ Tak: Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 3.07.2015 r., I ACa 276/15, niepubl.

¹⁶ Por.: A. Stępień-Sporek, F. Sporek, *Przedawnienie i terminy zawite*, Warszawa 2009, s. 118–119.

¹⁷ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25.05.2010 r., I ACa 100/10, Apel. W-wa 2011/1/2.

¹⁸ Wyrok SN z dnia 19.11.2014 r., II CSK 196/14, OSNC 2015/12/145.

że stanowisko części doktryny różnicującej skutki umorzenia z mocy samego prawa i na wniosek wierzyciela w zakresie przedawnienia cechuje niekonsekwencja¹⁹. Wszak cofnięcie wniosku egzekucyjnego stanowi wolę rezygnacji z prowadzenia postępowania egzekucyjnego wyrażoną *expressis verbis*, podczas gdy bierność wierzyciela skutkująca umorzeniem egzekucji to wola rezygnacji z prowadzenia postępowania egzekucyjnego wyrażona *per facta concludentia*. Skoro więc umorzenie postępowania egzekucyjnego wobec bierności wierzyciela nie przerywa biegu przedawnienia, tym bardziej umorzenie postępowania egzekucyjnego na skutek wyraźnego cofnięcia wniosku egzekucyjnego, a więc jednoznacznej rezygnacji z przymusowego ściągnięcia należności ustalonej w tytule wykonawczym, nie może powodować, że od tej daty przedawnienie zacznie biec na nowo.

Reasumując, analizowana przez Sąd Najwyższy w głosowanej uchwale formuła żądania umorzenia egzekucji podkreśla dobitnie, że jedynym dysponentem postępowania egzekucyjnego jest oczywiście wierzyciel, a zatem zawiera ona w sobie oświadczenie o cofnięciu wniosku egzekucyjnego. Nie może zatem budzić żadnych uzasadnionych wątpliwości, że oświadczenie wierzyciela o cofnięciu wniosku egzekucyjnego powinno zostać potraktowane przez organ egzekucyjny jako wiążące żądanie umorzenia egzekucji, i to niezależnie od stadium postępowania egzekucyjnego. Przewidziane w art. 203 § 2 zd. 1 k.p.c. zastrzeżenie ma na celu przede wszystkim zapobieżenie możliwości manipulowania przez powoda terminami przedawnienia roszczenia. Brak tego przepisu prowadziłby do tego, że powód mógłby wielokrotnie składać pozew i cofać go ze skutkiem przewidzianym w art. 123 § 1 pkt 1 k.c. Racja przyjęcia takiego rozwiązania i dążenie do przeciwstawienia się możliwym nadużyciom, o czym była mowa, jest tym bardziej uzasadnione na gruncie postępowania egzekucyjnego. Prowadzi to do wniosku, że w postępowaniu egzekucyjnym ma, na podstawie art. 13 § 2 k.p.c., odpowiednie zastosowanie art. 203 § 2 zd. 1 k.p.c., co oznacza, iż umorzenie tego postępowania niweczy przerwę przedawnienia spowodowaną jego wszczęciem.

¹⁹ Tak też: B. Kordasiewicz [w:] *System prawa prywatnego. Tom 2. Prawo cywilne – część ogólna*, pod red. Z. Radwańskiego, Warszawa 2002, s. 605.

ZAMÓW JUŻ TERAZ

Zamówienia na abonament prosimy składać
drogą mailową na adres marketing@currenda.pl

Cena katalogowa: 79 zł brutto

Zasady dochodzenia kosztów egzekucji sądowej

Andrzej Marciniak
redakcja naukowa

**W abonamencie
książkowym**

TANIEJ

59,25 zł brutto
25% rabatu
i wysyłka gratis!

Książka ta to aktualne
i interesujące
opracowanie dotyczące
praktycznych aspektów
interpretacji przepisów
prawa o kluczowym
znaczeniu dla ustalania
i dochodzenia kosztów
egzekucji sądowej.

Wszystkie publikacje
Wydawnictwa Currenda
można zamówić
pod adresem:
www.sklep.currenda.pl

Sądowe postępowanie egzekucyjne. Zasadnicze kierunki zmian w 2016 r. – sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej, Gdańsk 19.09.2016 r.

Dnia 19 września 2016 r. w Gdańsku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. *Sądowe postępowanie egzekucyjne. Zasadnicze kierunki zmian w 2016 r.*, której organizatorami były Izba Komornicza w Gdańsku przy współpracy z Ośrodkiem Naukowo-Szkoleniowym przy Krajowej Radzie Komorniczej oraz Wydziałem Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego. Przewodnicząca Rady Izby Komorniczej w Gdańsku, Małgorzata Wolny, przywitała współorganizatorów, referentów, a także wszystkich uczestników tegorocznej konferencji, podkreślając jednocześnie, że jest to kolejna współorganizowana przez Izbę Komorniczą w Gdańsku konferencja, której przedmiotem jest postępowanie egzekucyjne. Przewodnicząca zwróciła uwagę na to,

że reforma dokonana ustawą z 10 lipca 2015 r.¹, nowelizująca m.in. Kodeks postępowania cywilnego, która weszła w życie dnia 8 września 2016 r., w znacznej mierze zmienia postępowanie egzekucyjne, a także umacnia pozycję komornika jako organu egzekucyjnego oraz usprawnia samo postępowanie egzekucyjne. Wśród najistotniejszych zmian dostrzegła ona: możliwość dokonywania elektronicznych zajęć za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, ograniczenie możliwości i zmianę sposobu wnoszenia skargi na czynności komornika, ograniczenie terminu beczynności wierzyciela czy też zniesienie obowiązku wysłuchania stron przed umorzeniem postępowania, jak również wprowadzenie nowych pozasądowych możliwości rozstrzygania między organami egzekucyjnymi zbiegu egzekucji. Przewodnicząca zaakcentowała, że przedmiotem ogłoszonych w trakcie konferencji referatów będą zagadnienia związane z Ustawą z dnia 14 kwietnia 2016 r. o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw², która weszła w życie 30 kwietnia 2016 r., mające duży wpływ na postępowanie egzekucyjne.

Następnie głos zabrał dziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego prof. dr hab. Jakub Stelina. Jako współorganizator przywitał wszystkich uczestników konferencji, wyrażając przekonanie o tym, że będzie ona udana i że stanowi ona odpowiedź na potrzebę organizacji takich spotkań, podczas których następuje rozwijanie myśli prawniczej. Dziekan WPiA UG podkreślił również, że jest to kolejna z cyklu konferencji współorganizowanych z Izłą Komorniczą w Gdańsku i Ośrodkiem Naukowo-Szkoleniowym przy KRK, życząc jednocześnie dobrych i owocnych obrad jej uczestnikom. W trakcie wstępnej części konferencji głos zabrał też Marcin Borek – dyrektor Ośrodka Naukowo-Szkoleniowego przy KRK, podkreślając, że Izba Komornicza w Gdańsku kolejny raz we współpracy z Ośrodkiem Naukowo-Szkoleniowym widzi potrzebę organizowania szkoleń i dyskusji dotyczących

¹ Dz.U. z 2015 r., poz. 1311.

² Dz.U. z 2016 r., poz. 585.

całości środowiska komorniczego, a także polskiej egzekucji. Jak zauważył referent, zmiany dotyczące głównie elektronizacji postępowania egzekucyjnego oraz problemy, z którymi boryka się środowisko komornicze, są duże, co uzasadnia potrzebę ich omówienia. Dziękując uczestnikom za obecność i chęć podejmowania dyskusji w zakresie zmian, jakie zaszły na gruncie polskiego postępowania egzekucyjnego, dyrektor M. Borek przekazał głos przewodniczącej M. Wolny, która zaprosiła prof. dr. hab. Andrzeja Marciniaka do moderowania pierwszej części konferencji.

Moderatorem pierwszego panelu dyskusyjnego był prof. A. Marciniak – przewodniczący Rady Naukowej Ośrodka Naukowo-Szkoleniowego przy KRK. W tej części konferencji głos zabrały: przewodnicząca Wydziału Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Sosnowcu dr Agnieszka Maziarz, SSR Edyta Bryzgalska z Ministerstwa Sprawiedliwości, a także dr Aleksandra Klich z Uniwersytetu Szczecińskiego.

Pierwsza głos zabrała dr A. Maziarz, wygłaszając referat pt. *Elektroniczne księgi wieczyste (ogólna charakterystyka, podstawowe problemy praktyczne)*. Wystąpienie to miało charakter wprowadzający w tematykę elektronicznej księgi wieczystej (EKW) z naciskiem na pojawiające się problemy natury praktycznej. W pierwszej kolejności referentka podkreśliła, że czytanie, zapoznanie się z treścią EKW nadal sprawia pewne problemy – powodują je niuanse, które osoby czytające księgę powinny dostrzegać. Zauważyła ona również, że w przypadku komorników sądowych prowadzących egzekucję wiedza praktyczna ma duże znaczenie. Zwróciła ona ponadto uwagę na pewne elementy praktyczne związane z wpisami w EKW. Prelegentka rozpoczęła swoje rozważania od ogólnych informacji o budowie, strukturze EKW, a w dalszej kolejności odniosła się do wpisów egzekucyjnych, ich rodzajów, a także struktury dokonywania wpisów komorniczych. Na początku przeanalizowała rozbudowaną księgę wieczystą prowadzoną dla nieruchomości, z której wydzielono lokale mieszkalne. Referentka zwróciła uwagę na to, że jest to księga wieczysta prowadzona dla nieruchomości w znaczeniu wieczystoksięgowym, zawierająca szereg działek. Podkreśliła ona, że oznaczenie

działki jest zgodne z ewidencją gruntów i jak na razie zawiera ono numer działki, ale i jej identyfikator, wskazujący, do której działki jest on przyporządkowany. Referentka zaznaczyła, że oznaczenie to zawiera położenie nieruchomości, nazwę ulicy i sposób korzystania. Podkreśliła także to, że EKW charakteryzuje, z jakimi terenami mamy do czynienia (np. mieszkaniowymi, działkami rolnymi), w strukturze EKW każda zaś z działek jest opisywana z osobna. Prelegentka w tym miejscu szczegółowo omówiła budowę i strukturę tej EKW, obrazując to na konkretnym przykładzie gruntu oddanego w użytkowanie wieczyste i budynku stanowiącego odrębną nieruchomość. Zwróciła w tym miejscu uwagę na komentarze do migracji, dokonywane przez ośrodki migracyjne odpowiedzialne za migrację ksiąg wieczystych do postaci elektronicznej. Zdaniem referentki komentarze te mają charakter czysto informacyjny, nie są one wpisami ani orzeczeniami.

Następnie referentka scharakteryzowała również budowę i strukturę ksiąg, w których odnotowane są wpisy egzekucyjne. Omówiła specyfikę tych wpisów, obrazując to przykładem księgi wieczystej prowadzonej dla lokalu wydzielonego z księgi macierzystej. Podkreśliła także, że księgi takie mają duże znaczenie dla egzekucji sądowej, w dziale trzecim znajdują się bowiem ostrzeżenia dotyczące wszczęcia egzekucji i przyłączenia wierzycieli. Interesujące wpisy komornicze to ostrzeżenia o wszczęciu egzekucji. Prelegentka podkreśliła, że w tej rubryce oznaczony jest wierzyciel. Zwróciła szczególną uwagę na technikę tego wpisu, wskazując, że wierzyciel jest wyraźnie zaznaczony poprzez podświetlenie, co jest równoznaczne z tym, iż został on do egzekucji przyłączony. Doktor A. Maziarz podkreśliła, że z uwagi na to, iż jest to ten sam wierzyciel, nie jest on wpisany po raz drugi, ale jego nazwisko jest jedynie wytłuszczone. Przedmiotem referatu były też inne księgi wieczyste, m.in. księga z wpisem służebności przesyłu. Zagadnienia te miały znaczenie z punktu widzenia praktyki. Prelegentka zwróciła szczególną uwagę na ogólne informacje wpisane do księgi wieczystej, mające duże znaczenie dla praktyki komorników sądowych.

Następnie głos zabrała SSR E. Bryzgalska, która wygłosiła referat poświęcony zagadnieniu zakładania i udostępniania konta w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe. Na wstępie prelegentka podkreśliła, że dnia 1 lipca 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 15 stycznia 2015 r. nowelizująca m.in. Kodeks postępowania cywilnego³, nakładająca na kolejne podmioty, w tym na komorników, obowiązek komunikowania się z sądem wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Referentka podkreśliła jednocześnie, że wchodzące w życie 8 września 2016 r. zmiany Kodeksu postępowania cywilnego rozszerzają obowiązek wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego o kolejne podmioty, a także dopuszczają możliwość wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. W dalszej części wystąpienia odniosła się ona też do brzmienia art. 125 § 2¹ k.p.c., poddając analizie zasady związane z wnoszeniem, jak również doręczaniem pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Zwróciła ona także uwagę na to, że wniesienie pisma procesowego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego uzależnione jest od uprzedniego założenia konta w tym systemie.

W trakcie wystąpienia prelegentka podkreśliła, że problematyka trybu zakładania i udostępniania konta uregulowana została w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości⁴. Jednocześnie wskazała ona, że ustawa z 10 lipca 2015 r. nie zmieniła treści delegacji zawartej w art. 126 § 6 k.p.c., upoważniającej Ministra Sprawiedliwości do wydania przedmiotowego rozporządzenia, w wyniku czego stwierdzić należy – zdaniem referentki – że aktualnie obowiązujące rozporządzenie nie determinuje konieczności dokonania zmiany przedmiotowego rozporządzenia w związku ze zmianami wprowadzonymi dużą nowelą Kodeksu postępowania cywilnego. Zwróciła ona także uwagę na to, że zgodnie z art. 20

³ Ustawa z dnia 15 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2015 r., poz. 218.

⁴ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 kwietnia 2016 r. w sprawie trybu zakładania i udostępniania konta w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe, Dz.U. poz. 637.

ustawy z 10 lipca 2015 r. w okresie trzech lat od jej wejścia w życie dokonanie wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe oraz dalsze wnoszenie tych pism za pośrednictwem tego systemu jest dopuszczalne, jeżeli ze względów technicznych, leżących po stronie sądu, jest to możliwe. Jak wskazała prelegentka, aktualnie nie zostało przesądzone to, w jaki sposób będzie funkcjonowało tzw. elektroniczne biuro podawcze, czego konsekwencją jest brak prac legislacyjnych mających na celu dokonanie zmian rozporządzenia z 26 kwietnia 2016 r. Szczególnie istotne z punktu widzenia samorządu komorniczego były rozważania dotyczące utworzenia konta zarówno dla komornika sądowego, jak i dla asesora. Jak podkreśliła referentka, ustawodawca uwzględnił w rozporządzeniu możliwość zakładania kont dla asesorów komorniczych. Odwołując się do brzmienia art. 26 ust. 1 u.k.s.e., zaznaczyła ona, że jeżeli komornik nie może pełnić obowiązków z powodu przeszkód prawnych lub faktycznych, pełnienie obowiązków zleca się zastępcy komornika, może zaś nim być inny komornik albo asesor komorniczy. Zdaniem prelegentki z uwagi na to, że w zakresie wykonywania czynności asessorowi komorniczemu pełniącemu funkcję zastępcy komornika przysługują prawa i obowiązki komornika, może on być zobowiązany do złożenia wniosku o dokonanie wpisu w księdze wieczystej, jeżeli dokona on czynności, która implikuje taki wniosek. Referentka zwróciła uwagę na elementy obligatoryjne wniosku o założenie konta składanego przez komornika lub asesora komorniczego. W tym zakresie zaakcentowała także, że z uwagi na to, iż nie jest celowe ani uzasadnione zakładanie konta dla każdego asesora komorniczego, lecz tylko dla tego, który został wyznaczony do zastępstwa, niezbędne jest zawarcie we wniosku o założenie konta składanym przez asesora komorniczego również jego oświadczenia o wyznaczeniu go zastępcą komornika, ze wskazaniem czasu, na jaki ono następuje. Prelegentka podkreśliła też konieczność dołączenia przez asesora komorniczego do wniosku kopii zarządzenia prezesa właściwego sądu apelacyjnego o wyznaczeniu go zastępcą komornika.

W dalszej części wystąpienia SSR E. Bryzgalska, odnosząc się do zakresu przedmiotowego rozporządzenia statuującego system teleinformatyczny obsługujący sądowe postępowanie cywilne, zaznaczyła, że określa ono tryb zakładania i udostępniania konta w systemie teleinformatycznym co do zasady we wszystkich postępowaniach cywilnych, które przewidują komunikację z sądem za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Zdaniem referentki, wprowadzając tzw. elektroniczne postępowanie wieczystoksięgowe, przyjęto, że właściwe byłoby wydanie jednego aktu wykonawczego, w którym zostałyby określony tryb zakładania konta w systemie teleinformatycznym co do zasady we wszystkich postępowaniach cywilnych, które przewidują komunikację z sądem tą drogą, chyba że odrębne przepisy stanowią inaczej (postępowania rejestrowe). Prelegentka wskazała również, że ustawodawca określił ogólne zasady dotyczące trybu zakładania konta w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowania cywilne. Jak podkreśliła, zasadą jest to, że konto zakłada się w systemie teleinformatycznym na wniosek złożony za pośrednictwem tego systemu. Referentka zwróciła uwagę na elementy obligatoryjne wniosku, a także pozostałe zasady zakładania konta w systemie teleinformatycznym. W tym miejscu zaakcentowała ona, że regulacje te stanowią bezpośrednie nawiązanie do obowiązujących w elektronicznym postępowaniu upominawczym reguł. Omówiła też szczegółowo tryb zakładania konta w postępowaniu wieczystoksięgowym wszczynanym za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Podkreśliła, że w § 3–7 rozporządzenia uregulowano odrębnie tę kwestię ze względu na specyfikę tego rodzaju postępowania oraz kategorię podmiotów uprawnionych, a zarazem zobowiązanych do komunikowania się z sądem za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

Szczególnie istotne rozważania dotyczyły zasad udostępniania konta w systemie teleinformatycznym. Odnosząc się w tym miejscu do § 9 rozporządzenia, referentka zwróciła uwagę na zasady udostępniania konta przy uwzględnieniu specyfiki udostępniania go w tzw. elektronicznym postępowaniu wieczystoksięgowym. Zaakcentowała ona to,

że zgodnie z § 9 ust. 1 rozporządzenia co do zasady uwierzytelnienie następuje poprzez podanie nazwy użytkownika i hasła, z tym że ten sposób uwierzytelnienia znajdzie zastosowanie w odniesieniu do kont założonych na zasadach określonych w § 2 rozporządzenia. Zdaniem prelegentki regulacje zawarte w § 9 ust. 2 i 3 rozporządzenia stanowią przepisy szczególne wobec ust. 1. Zwróciła ona również uwagę na to, że w postępowaniu wieczystoksięgowym wszczynanym za pośrednictwem systemu teleinformatycznego uwierzytelnienie komornika i asesora komorniczego następuje wyłącznie przez certyfikat dostępowy, a uwierzytelnienie użytkownika, któremu założono konto w celu doręczenia uczestnikowi postępowania zawiadomienia o wpisie, przez zastosowanie profilu zaufanego ePUAP. Odnosząc się do wyrażonych w § 9 ust. 2 i 3 rozporządzenia zasad uwierzytelniania notariusza, zastępcy notarialnego, emerytowanego notariusza, komornika, asesora komorniczego, naczelnika urzędu skarbowego, zastępcy naczelnika urzędu skarbowego lub osoby wyznaczonej do realizacji zadań naczelnika urzędu skarbowego czy też uwierzytelnienia użytkownika, któremu założono konto w celu doręczenia uczestnikowi zawiadomienia o wpisie, należy stwierdzić, że nie zachodzą podwójne mechanizmy identyfikacji użytkownika w systemie. W konkluzjach wystąpienia prelegentka podkreśliła, że o fakcie złożenia wniosku inicjujący postępowanie jest powiadamiany poprzez przesłanie na jego konto użytkownika potwierdzenia złożenia wniosku oraz potwierdzenia zamieszczenia automatycznie wzmianki o wniosku we wskazanym dziale bądź działach księgi wieczystej. Zdaniem referentki system teleinformatyczny zapewnia rejestrację wniosków złożonych za jego pośrednictwem w centralnym repertorium wniosków elektronicznych niezależnie od ich rejestracji w urządzeniach ewidencyjnych właściwego sądu.

Tematyka ostatniego referatu w pierwszej części konferencji, wygłoszonego przez dr A. Klich, obejmowała zagadnienie wszczęcia sądowego postępowania egzekucyjnego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. We wstępnych rozważaniach dotyczących informatyzacji postępowania egzekucyjnego podkreśliła ona, że komunikacja za pomocą

środków komunikacji na odległość lub narzędzi informatycznych zaczyna wypierać jej tradycyjne formy. Wyraziła ona pogląd, zgodnie z którym wprowadzanie tych narzędzi także do instrumentarium funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości staje się oczywiste, wpływa bowiem na poprawę wydajności pracy sądów powszechnych oraz wspiera proces świadczenia usług publicznych wykraczających poza wymiar sprawiedliwości. Następnie zwróciła ona uwagę na tzw. elektroniczne postępowanie egzekucyjne sprzed 8 września 2016 r., tj. sprzed wejścia w życie ustawy nowelizującej m.in. Kodeks postępowania cywilnego. W tej części wystąpienia skupiła się ona na ustawie wprowadzającej elektroniczne postępowanie upominawcze⁵, mającej duże znaczenie dla informatyzacji postępowania egzekucyjnego. Podkreśliła, że do 8 września 2016 r. złożenie w toku postępowania egzekucyjnego pisma drogą elektroniczną możliwe było w zakresie wniosku o wszczęcie egzekucji na podstawie nakazu zapłaty wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Zdaniem dr A. Klich było to pierwsze uregulowanie środka usprawniającego egzekucję i ułatwiającego wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Według niej dotychczasowy proces informatyzacji postępowania egzekucyjnego obejmował rozwiązania dotyczące jedynie nielicznych przypadków dopuszczenia możliwości elektronicznego dokonania konkretnych czynności w konkretnych postępowaniach, przede wszystkim złożenia wniosku w formie elektronicznej w sytuacji istnienia elektronicznego nakazu zapłaty.

Odnosząc się do zagadnienia sformalizowania czynności egzekucyjnych, prelegentka ponownie podkreśliła, że do 8 września 2016 r. złożenie pisma drogą elektroniczną było możliwe wyłącznie w zakresie wniosku o wszczęcie egzekucji na podstawie nakazu zapłaty wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Dostrzegła ona, że przepis art. 760 k.p.c. wskazuje, iż przepisy szczególne mogą przewidywać, że pisma (wnioski i oświadczenia) mogą być składane wyłącznie za

⁵ Ustawa z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. Nr 26, poz. 156 ze zm.

pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Zdaniem referentki odnieść to należy m.in. do przepisów dotyczących licytacji elektronicznej i zajęcia rachunku bankowego. Podkreśliła ona, że art. 760 k.p.c. umożliwia – podobnie jak w postępowaniu rozpoznawczym – dokonanie wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Zaznaczyła także, że wnioski i oświadczenia w postępowaniu egzekucyjnym składa się na piśmie albo ustnie do protokołu. Jeżeli przepis szczególny tak stanowi albo dokonano wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, wnioski i oświadczenia składa się wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. W tym miejscu dr A. Klich zaakcentowała, że przepis art. 760 k.p.c. dotyczy wniosków i oświadczeń składanych przez strony i innych uczestników postępowania egzekucyjnego, a także przez osoby trzecie, co odnieść należy do pism procesowych wnoszonych do organu egzekucyjnego przez te podmioty. Referentka stanowczo podkreśliła, że art. 760 k.p.c. nie odnosi się do pism pochodzących od organu egzekucyjnego albo innego organu postępowania egzekucyjnego (np. sądu sprawującego nadzór nad komornikiem). Jej zdaniem forma pism utworzonych przez te organy (np. postanowienia, zawiadomienia, wezwania) jest unormowana w odrębnych przepisach.

W wystąpieniu prelegentka poruszyła zagadnienie składania wniosków i oświadczeń, akcentując w tym miejscu, że ich składanie w postępowaniu egzekucyjnym za pośrednictwem systemu teleinformatycznego ma miejsce w dwóch przypadkach, tj.: a) pism, co do których przepis szczególny przewiduje, iż są one wnoszone wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego; b) pism procesowych wnoszonych wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego wówczas, gdy wnoszący pismo złoży oświadczenie o wyborze tego sposobu wnoszenia pism. Odnosząc się do pierwszego przykładu, referentka wskazała, że w tych przypadkach wymóg zachowania elektronicznej formy pisma procesowego wynika wprost z przepisu ustawy. W zakresie drugiego ze wskazanych przykładów dotyczących wnoszenia pism drogą

elektroniczną podkreśliła ona, że wymóg zachowania formy elektronicznej pisma procesowego wynika z wyboru (z woli) podmiotu wnoszącego pismo. Jeżeli wymóg elektronicznej formy pisma wynika wprost z przepisu szczególnego, to – zdaniem referentki – decyzja (pozytywna albo negatywna) wnoszącego pismo co do wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego jest pozbawiona doniosłości prawnej. Wskazała ona, że w tych przypadkach wymóg zachowania elektronicznej formy pisma procesowego wynika wprost z przepisu ustawy. Prelegentka podkreśliła również, że w przypadku pism, które z mocy przepisów szczególnych muszą być składane za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, znajdują odpowiednie zastosowanie niektóre przepisy o postępowaniu rozpoznawczym. W dalszej części wystąpienia zaakcentowała ona także kwestię związaną z odpowiednim stosowaniem przepisów o postępowaniu rozpoznawczym, przy jednoczesnym zwróceniu uwagi na złagodzenie wymagań dotyczących pism wnoszonych w takich przypadkach (tj. za pośrednictwem systemu teleinformatycznego).

Istotnym zagadnieniem poruszonym w trakcie wystąpienia był wybór wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. W tej części referatu prelegentka podkreśliła, że wybór wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego stanowi drugie źródło obowiązku wnoszenia pism procesowych w formie elektronicznej. Zdaniem referentki jeżeli dokonano wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, pisma procesowe w tej sprawie wnosi się wyłącznie za pośrednictwem tego systemu. Wskazała ona również, że ustawodawca przewiduje możliwość składania pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego w postępowaniu klauzulowym i w postępowaniu egzekucyjnym. Według dr A. Klich dotyczy to wszystkich postępowań egzekucyjnych bez względu na to, czy podstawę egzekucji stanowi elektroniczny czy tradycyjny tytuł wykonawczy, choć w tym ostatnim przypadku istnieją pewne ograniczenia. Podkreśliła ona, że wybór wnoszenia pism za pośrednictwem systemu

teleinformatycznego może być dokonany przez każdą osobę biorącą udział w postępowaniu, tj. stronę, uczestnika postępowania, przedstawiciela ustawowego, pełnomocnika itd. Zaakcentowała także, że oświadczenie o wyborze lub rezygnacji z wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego składa się za pośrednictwem tego systemu. Zdaniem referentki nie istnieje w związku z tym możliwość dokonania wyboru poza systemem teleinformatycznym, np. w piśmie procesowym wnoszonym w formie pisemnej. Zwróciła ona też uwagę na to, że założenie konta następuje w trybie, który zostanie określony w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 126 § 6 k.p.c., odwołując się w tym miejscu do przedmiotu wystąpienia SSR E. Bryzgalskiej.

Analizując szczegółowo charakter oświadczenia o wyborze wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego prelegentka zwróciła uwagę na to, że jest ono: indywidualne, odwoławcze i konkretne. Mówiąc o indywidualizmie jako jednej z podstawowych cech oświadczenia, dr A. Klich wskazała, że wynika on stąd, iż skutki oświadczenia są wiążące wyłącznie dla dokonującego wyboru. Zdaniem referentki oznacza to, że jeżeli oświadczenie to złożyła jedna osoba albo niektóre osoby spośród wszystkich biorących udział w sprawie, to ich oświadczenia nie wiążą pozostałych osób uczestniczących w postępowaniu. Wyraziła ona pogląd, zgodnie z którym w takich przypadkach niektóre podmioty biorące udział w sprawie składają pisma w formie elektronicznej, a inne w formie pisemnej. Podkreśliła, że aktualnie obowiązujące przepisy dopuszczają hybrydowy (elektroniczny i papierowy) system składania pism w tej samej sprawie. Analizując odwoławczość jako kolejną cechę oświadczenia o wyborze wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, referentka wskazała, że oświadczenie o rezygnacji z wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego składa się za pośrednictwem tego systemu. Zaznaczyła ona również, że rezygnacja z wyboru nie wymaga podania motywów takiej decyzji, a także, że może ona mieć miejsce w każdym czasie.

Kolejnym zagadnieniem poruszonym przez prelegentkę była kwestia ograniczeń wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. W tym miejscu wskazała ona, że w przypadku wniosku o wszczęcie egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego wystawionego w formie tradycyjnej konieczne jest dołączenie tego tytułu do wniosku. Dostrzegła ona, że prawo procesowe nie przewiduje możliwości konwersji tytułu „papierowego” na tytuł w postaci elektronicznej, a także że nie jest możliwe skuteczne utworzenie elektronicznego odpisu „papierowego” tytułu wykonawczego, który to odpis mógłby stanowić podstawę egzekucji. Oznacza to zdaniem referentki, że podstawę egzekucji może stanowić wyłącznie oryginał takiego tytułu wykonawczego. Zwróciła ona również uwagę na to, że z tego względu wniosek o wszczęcie egzekucji na podstawie tego tytułu może być złożony tylko w formie pisemnej (tradycyjnej). Doktor A. Klich podkreśliła też, że w takim przypadku nie jest dopuszczalne złożenie tego wniosku za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie, akcentując jednocześnie, iż omawiane ograniczenie dotyczy wyłącznie wniosku o wszczęcie egzekucji. Wskazała ona także, że w trakcie postępowania wierzyciel może złożyć oświadczenie o wyborze wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Odwołując się do treści art. 797 § 2 k.p.c., prelegentka zaznaczyła, że wniosek o wszczęcie egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 783 § 4 k.p.c. (elektronicznego tytułu wykonawczego), może być złożony do komornika również za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Oznacza to zdaniem referentki, że wierzyciel dysponujący elektronicznym tytułem wykonawczym może wybrać wniesienie tego wniosku za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo złożyć go w formie pisemnej. Jest to uprawnienie, a nie obowiązek wierzyciela.

Ostatnim z poruszonych w trakcie wystąpienia zagadnień była kwestia pominięcia systemu teleinformatycznego, skutkująca wadliwością złożenia pisma. W tej części referatu prelegentka wskazała, że jeżeli przepis szczególny wymaga złożenia pisma wyłącznie za pośrednictwem

systemu teleinformatycznego albo wnoszący pismo dokonał wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem tego systemu, to pismo wniesione z pominięciem tego trybu nie wywołuje skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma. Zwróciła ona uwagę na to, że przepis art. 125 § 2¹ k.p.c. przewiduje, iż sąd poucza wnoszącego pismo o skutkach wniesienia pisma z pominięciem systemu teleinformatycznego. Wskazała, że pouczenie to powinno być dokonane za pośrednictwem systemu teleinformatycznego już na etapie składania oświadczenia o wyborze wniesienia pisma za pośrednictwem systemu. W konkluzjach wystąpienia referentka podkreśliła, że wprowadzenie pisma do systemu teleinformatycznego jest równoznaczne z wniesieniem go do sądu albo do komornika sądowego. Zaznaczyła ona, że w razie niemożności wniesienia pisma za pośrednictwem systemu teleinformatycznego z powodu przyczyn technicznych (tzw. awarii systemu) nie dochodzi do automatycznego wydłużenia terminu do jego wniesienia. Zdaniem prelegentki z przepisu art. 125 § 2³ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. wynika, że jeżeli z przyczyn leżących po stronie sądu albo komornika (czyli niezależnych od wnoszącego pismo) nie było możliwe wniesienie pisma, to zachodzi podstawa do ubiegania się o przywrócenie terminu do jego złożenia. Podkreśliła ona, że wniosek o przywrócenie terminu powinien być wówczas złożony w terminie siedmiu dni od ustania przyczyny, czyli od dnia, w którym ustała przeszkoda techniczna uniemożliwiająca wniesienie pisma.

Po przerwie, w drugiej części konferencji, moderowanej przez dr hab. Annę Machnikowską, prof. UG, z Uniwersytetu Gdańskiego, udział wzięli: dr hab. Agnieszka Góra-Błaszczkowska, prof. USWPS, z Uniwersytetu SWPS, dr hab. Kinga Flaga-Gieruszyńska, prof. US, z Uniwersytetu Szczecińskiego, a także dr hab. Ireneusz Kunicki, prof. UŁ, z Uniwersytetu Łódzkiego.

Jako pierwsza w tej części konferencji głos zabrała prof. A. Góra-Błaszczkowska, która wygłosiła referat poświęcony wszczęciu postępowania wieczystoksięgowego drogą elektroniczną. Na wstępie podkreśliła ona, że zgodnie z art. 626¹ k.p.c. sprawy w postępowaniu

wieczystoksięgowym rozpoznawane są na posiedzeniu niejawnym, oprócz wnioskodawcy uczestnikami postępowania są zaś tylko te osoby, których prawa zostały wykreślone lub obciążone bądź na których rzecz wpis ma nastąpić. Wskazała ona również, że nie stanowi przeszkody do wpisu okoliczność, iż po złożeniu wniosku wnioskodawca bądź inny uczestnik postępowania zmarł lub został pozbawiony albo ograniczony w możliwości rozporządzania prawem albo w zdolności do czynności prawnych. Następnie referentka zwróciła uwagę na podmioty upoważnione przez ustawodawcę do złożenia wniosku o wpis. Wskazała ona w tym miejscu, że nie jest wnioskodawcą sąd, który wydał postanowienie o wszczęciu egzekucji przez ustanowienie zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym, żądający dokonania wpisu o ustanowienie zarządu przymusowego we właściwej księdze wieczystej (art. 1064⁶ k.p.c.), zgodnie zaś z art. 912 § 1 k.p.c. jego obowiązek ma charakter informacyjny. Prelegentka, odwołując się do stanowiska Sądu Najwyższego⁶, podkreśliła, że podmioty legitymowane do złożenia wniosku o dokonanie wpisu są legitymowane do wytoczenia powództwa przewidzianego w art. 10 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece⁷. Odwołując się do ugruntowanego stanowiska judykatury, referentka zaznaczyła w tym miejscu, że przepis art. 31 ust. 2 u.k.w.h. pozwala na uaktualnienie treści wpisu bez wytaczania powództwa z art. 10 u.k.w.h. wtedy, gdy niezgodność księgi z rzeczywistym stanem prawnym zostanie wykazana na podstawie dołączonych do wniosku dokumentów, bez konieczności czynienia dodatkowych ustaleń, z mocy art. 626⁸ k.p.c. niedopuszczalnych w postępowaniu wieczystoksięgowym⁸. Zdaniem prelegentki jeżeli wpis ma charakter deklaratoryjny, podstawą miał być wyrok stwierdzający nieważność umowy sprzedaży, jeżeli wpis jest zaś konstytutywny – do usunięcia jego niezgodności

⁶ Wyrok SN z dnia 10.05.2013 r., I CSK 74/13, Legalis; uzasadnienie wyroku SN z dnia 29.04.2015 r., IV CSK 522/14, Legalis.

⁷ Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, tj. Dz.U. z 2013 r., poz. 707; dalej: u.k.w.h.

⁸ Postanowienie SN z dnia 21.04.2016 r., III CSK 223/15, Legalis.

z rzeczywistym stanem prawnym konieczne jest „obalenie samego wpisu”, czego można dokonać tylko w procesie wszczętym na podstawie art. 10 ust. 1 u.k.w.h.

W dalszej części wystąpienia prof. A. Góra-Błaszczkowska zwróciła uwagę na rozszerzający krąg podmiotów legitymowanych do wystąpienia z powództwem z art. 10 ust. 1 u.k.w.h. Podkreśliła ona, że osoba trzecia uzyskująca wpis prawa osobistego z pierwszeństwem wskutek wykreślenia prawa osobistego ujawnionego wcześniej jest w rozumieniu art. 626² § 5 k.p.c. osobą, na rzecz której wpis ma nastąpić⁹. W konsekwencji referentka wskazała, że osoba trzecia, której przysługuje prawo osobiste ujawnione w księdze wieczystej, ma legitymację czynną do wytoczenia powództwa z art. 10 u.k.w.h. o wykreślenie prawa osobistego wyprzedzającego w pierwszeństwie jej prawo. Nadto – zdaniem prelegentki – domniemanie prawne ustanowione w art. 3 u.k.w.h. nie może być obalane w postępowaniu wieczystoksięgowym o wpis¹⁰. Wyraziła ona pogląd, zgodnie z którym złożenie konkurencyjnego wniosku o wpis prawa przed uprawomocnieniem się dokonanego wpisu nie niweczy go ani nie uprawnia sądu wieczystoksięgowego do badania zasadności wcześniej dokonanego wpisu. Odwołując się do brzmienia przepisu art. 626⁴ k.p.c., referentka podkreśliła, że notariusze i komornicy nie są wnioskodawcami ani uczestnikami postępowania wszczętego na skutek złożenia wniosku o wpis w księdze wieczystej. Jej zdaniem ich działanie ogranicza się do złożenia wniosku w systemie (czynności technicznej). Mając na uwadze brzmienie art. 626⁴ § 4 k.p.c., zaznaczyła ona, że naczelnik urzędu skarbowego działający jako administracyjny organ egzekucyjny, w przeciwieństwie do notariusza i komornika, ponosi ciężar postępowania wieczystoksięgowego dotyczącego wpisu wszczęcia egzekucji (np. zajęcia nieruchomości). Zdaniem prelegentki w razie stwierdzenia braków we wniosku dotyczącym wpisu zajęcia rozpoznający go sąd informuje komornika za pośrednictwem systemu teleinformatycznego

⁹ Wyrok SN z dnia 29.04.2015 r., IV CSK 522/14, *Legalis*.

¹⁰ Postanowienie SN z dnia 25.09.2014 r., II CSK 727/13.

o zobowiązaniu wierzyciela do poprawienia lub uzupełnienia wniosku. Podkreśliła ona także, że sąd wskazuje jednocześnie rodzaj braków formalnych uniemożliwiających nadanie wnioskowi prawidłowego biegu. Zgodnie ze stanowiskiem prof. A. Góry-Błaszczykowskiej art. 626⁴ k.p.c. ma zastosowanie wyłącznie do wniosków wszczynających postępowanie, dalsze zaś pisma w toku postępowania wieczystoksięgowego (zainicjowanego wnioskiem złożonym w systemie teleinformatycznym) sporządzane są według ogólnych zasad odnoszących się do pism procesowych. Odwołując się w tym miejscu do stanowiska wyrażonego przez Sąd Najwyższy¹¹, referentka wskazała, że zarówno notariusz, jak i komornik sądowy są pośrednikami między wnioskodawcą a sądem wieczystoksięgowym. Nadto zaznaczyła ona, że nie są oni legitymowani do wniesienia skargi na orzeczenie referendarza, apelacji czy tym bardziej skargi kasacyjnej, jak też nie występują w swojej sprawie, ale jedynie zastępują strony w złożeniu wniosku we właściwym sądzie. Prelegentka zwróciła także uwagę na wątpliwości powstałe w tym zakresie dotyczące tego, co ma znaczenie dla komorników sądowych, tj. czy czynności w postępowaniu wieczystoksięgowym mogą dokonywać również osoby zastępujące komorników, jak też zastępcy naczelników urzędów skarbowych. Podkreśliła ona, że w praktyce wątpliwości te powstały ze względu na sposób i zasady obsługi systemów elektronicznych. W tym miejscu odniosła się do czynności dokonywanych przez notariusza, komornika sądowego oraz naczelnika urzędu skarbowego. Z punktu widzenia obecnych na sali uczestników konferencji najważniejsze znaczenie miały kwestie bezpośrednio dotyczące komorników sądowych. W tym zakresie prelegentka zaakcentowała, że wniosek komornika o wpis o wszczęciu egzekucji może dotyczyć: dokonania w księdze wieczystej wpisu o wszczęciu egzekucji z nieruchomości, wpisu zajęcia wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, wykreślenia powyższych wpisów, a także ujawnienia przyłączenia się wierzycieli do uprzednio wszczętej egzekucji.

¹¹ Uchwała SN z dnia 12.09.2002 r., III CZP 50/02, OSNC 2003/9/114; wyrok SN z dnia 15.04.2010 r., II CSK 544/09, OSNC 2010/4/113.

W dalszej części wystąpienia omówiła ona kwestie formalne związane ze składanym wnioskiem, tj. jego formę oraz elementy obligatoryjne.

Analizując problematykę wszczęcia postępowania wieczystoksięgowego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, referentka zaakcentowała, że system rejestruje chwilę wpływu wniosku do sądu. Zgodnie z przepisami ustawy procesowej za chwilę wpływu wniosku o wpis złożonego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego uważa się godzinę, minutę i sekundę umieszczenia go w systemie, wnioski zaś, które wpłynęły w tej samej chwili, będą uważane za złożone równocześnie. Prelegentka podkreśliła, że w razie jednoczesnego złożenia wniosku dotyczącego wpisu zajęcia w egzekucji z nieruchomości przez dwóch lub więcej komorników sąd ustala ich kolejność (według „chwili”) i wniosek późniejszy oddala, komornik składający zaś wniosek późniejszy może tylko przyłączyć się do już wszczętej egzekucji. W toku wystąpienia referentka wskazała także, że po wejściu w życie Ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw¹² komornik jest zobowiązany złożyć wniosek o wykreślenie z księgi wieczystej wpisu o wszczęciu egzekucji również w przypadku zakończenia w inny sposób niż przez umorzenie postępowań wszczętych przed 1 kwietnia 2016 r., a po dniu 3 maja 2012 r. Zdaniem prof. A. Góry-Błaszczkowskiej komornik nie może złożyć wniosku o dokonanie pierwszego wpisu w księdze wieczystej, jak też nie jest on uprawniony do złożenia wniosku o wpis dłużnika jako właściciela, użytkownika wieczystego czy uprawnionego do spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, wniosek bowiem w tym przedmiocie może złożyć tylko wierzyciel. Podkreśliła ona, że uprawnienie komornika sądowego ograniczone jest wyłącznie do złożenia wniosku, czego konsekwencją jest przyznanie tej czynności charakteru technicznego. Zwróciła ona również uwagę na aspekt fiskalny, akcentując, że w razie nieuiszczenia kosztów egzekucyjnych komornik sądowy jako

¹² Dz.U. z 2015 r., poz. 218.

wierzyciel z tytułu należnego mu wynagrodzenia może wystąpić z wnioskiem o wpis hipoteki na nieruchomości dłużnika dla zabezpieczenia kosztów egzekucyjnych. Prelegentka wyraziła pogląd, zgodnie z którym system teleinformatyczny obsługujący postępowanie wieczysto-księgowe nie zawiera mechanizmów sprawdzających opłaty. Odnosząc się zaś do obowiązków komornika w zakresie opłat sądowych, zwróciła ona uwagę na: a) konieczność pobrania od wierzyciela opłaty sądowej przed złożeniem wniosku o wpis w księdze wieczystej; b) uzależnienie złożenia wniosku od uiszczenia opłaty sądowej; c) obowiązek przekazania opłaty sądowej właściwemu sądowi rejonowemu. Referentka odniosła się w tym miejscu także do zagadnień związanych z postępowaniem w razie zwolnienia wierzyciela od kosztów sądowych, jak też pozostałych kwestii związanych z koniecznością uiszczenia opłat sądowych.

W konkluzjach wystąpienia prelegentka podjęła próbę odpowiedzi na pytanie, czy na pobranie przez komornika opłaty sądowej od wniosku o wpis w księdze wieczystej przysługuje zażalenie. W tym miejscu zwróciła ona uwagę na analogicznie przyjęte rozwiązania w regulacjach prawnych dotyczących notariuszy i – odwołując się do art. 40a u.k.s.e. – uznała, że zażalenie nie przysługuje. Mając na uwadze brzmienie art. 767 § 1 k.p.c., podkreśliła ona jednocześnie, że skarga przysługuje na zaniechanie przez komornika złożenia wniosku o wpis w księdze wieczystej wobec nieuiszczenia przez wierzyciela należnej opłaty sądowej. Prezentując najnowsze stanowisko Sądu Najwyższego¹³ dotyczące rozpoznania wniosku o wpis, prelegentka zaznaczyła, że sąd może oddalić wniosek o wpis do księgi wieczystej, jeżeli istnieje znana mu urzędowo przeszkoda do jego dokonania. Dostrzegła ona także, że w wypadku, gdy dokumentem uzasadniającym wpis jest orzeczenie sądu, kontrola przy rozpoznawaniu wniosku o wpis ogranicza się do kontroli formalnej, czy orzeczenie takie jest prawomocne, a ściślej biorąc – czy jest opatrzone przez sąd wzmianką o prawomocności. Natomiast

¹³ Uchwała SN (7) z dnia 25.02.2016 r., III CZP 86/15, Legalis; postanowienie SN z dnia 20.05.2016 r., II CSK 561/15, Legalis.

niedopuszczalna jest kontrola zasadności merytorycznej takiego rozstrzygnięcia, jak również badanie, czy sąd był uprawniony do wydania takiego orzeczenia.

Następnie głos zabrała prof. K. Flaga-Gieruszyńska, wygłaszając referat pt. *Elektronizacja doręczeń i zawiadomień w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*. W pierwszej kolejności odwołała się ona do zasad ogólnych, podkreślając, że zgodnie z brzmieniem art. 131¹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. organ egzekucyjny dokonuje doręczeń za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (doręczenie elektroniczne), jeżeli adresat wniósł pismo za pośrednictwem tego systemu albo dokonał wyboru wnoszenia pism w ten sposób. Referentka zaakcentowała, że strona postępowania może wskazać inne osoby, którym dokona się doręczenia elektronicznego, czyli które będą miały dostęp poprzez konto użytkownika do elektronicznych akt sprawy. Podkreśliła ona także, że zgodnie z art. 133 § 2 k.p.c. pisma procesowe lub orzeczenia dla osoby prawnej, jak również dla organizacji, która nie ma osobowości prawnej, doręcza się organowi uprawnionemu do reprezentowania ich przed sądem lub do rąk pracownika upoważnionego do odbioru pism. Profesorka K. Flaga-Gieruszyńska zwróciła też uwagę na obligatoryjność doręczenia elektronicznego w tych postępowaniach, które muszą być inicjowane za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, dostrzegając przy tym, że należy do nich m.in. elektroniczne postępowanie upominawcze. Wyraziła ona pogląd, zgodnie z którym w tych przypadkach wniesienie przez stronę pisma za pośrednictwem systemu teleinformatycznego wiąże się z wyrażeniem w sposób nieodwołalny akceptacji na dokonywanie w stosunku do niej doręczeń elektronicznych. Zdaniem prelegentki osoba, która dokonała wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, może jednak zrezygnować z doręczeń elektronicznych. Dostrzegła ona także, że w sytuacji, gdy strona postępowania może wnosić pisma procesowe wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, nie jest dopuszczalne zrezygnowanie z doręczenia elektronicznego. Podzieliła ona pogląd dr A. Klich, zgodnie z którym oświadczenie

o rezygnacji z doręczeń elektronicznych jest bezskuteczne w sytuacji, gdy korzystanie z systemu teleinformatycznego i dokonywanie czynności za jego pośrednictwem jest obligatoryjne. Następnie referentka zwróciła uwagę na skutek w postaci uznania pisma doręczanego drogą elektroniczną za doręczone, wskazując, że momentem uznania takiego pisma za doręczone jest chwila wskazana w elektronicznym potwierdzeniu odbioru korespondencji. Zdaniem prelegentki odbiór korespondencji następuje przez pierwsze uwierzytelnienie się w systemie teleinformatycznym (co jest równoznaczne z zalogowaniem się) po umieszczeniu pisma lub zawiadomienia w systemie. Zaakcentowała ona również, że bez znaczenia jest to, czy adresat faktycznie zapozna się z pismem. Podkreśliła ona w tym miejscu, że w przypadku braku takiego potwierdzenia doręczenie elektroniczne uznaje się za skuteczne po upływie 14 dni od daty umieszczenia pisma w systemie teleinformatycznym, co związane jest z domniemaniem doręczenia.

Szczególnie istotnym fragmentem rozważań była kwestia dotycząca zasad doręczania pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego w dni wolne od pracy. Referentka podkreśliła w tym miejscu, że do tzw. doręczenia elektronicznego nie znajduje zastosowania zakaz dokonywania doręczeń w dni ustawowo uznane za wolne od pracy oraz w porze nocnej przewidziany w art. 134 § 1 k.p.c. Jeżeli uwierzytelnienie w systemie teleinformatycznym nastąpi w dni ustawowo uznane za wolne od pracy lub w porze nocnej (pomiędzy godz. 21 a godz. 7), to zdaniem prelegentki chwila ta będzie uznana za chwilę dokonania doręczenia elektronicznego. W wystąpieniu podkreśliła ona też, że w aktualnie obowiązującym stanie prawnym mamy do czynienia z hybrydowym modelem wnoszenia pism w postępowaniu egzekucyjnym, co przyczynić się może do powstania konieczności elektronicznego doręczenia odpisu pisma sporządzonego w formie pisemnej (tradycyjnej) albo tradycyjnego doręczenia odpisu pisma sporządzonego w postaci elektronicznej. Zdaniem referentki odnosi się to nie tylko do pism procesowych (złożonych przez stronę albo innego uczestnika

postępowania), lecz także do pism, które wytworzone są przez sąd albo komornika sądowego (zarządzenia, orzeczenia, zawiadomienia, wezwania itd.). Profesor K. Flaga-Gieruszyńska zwróciła uwagę na to, że ustawodawca w art. 140 k.p.c. dopuszcza możliwość dokonania konwersji pisma procesowego lub sądowego, co odnieść należy jej zdaniem także do pism komornika sądowego. Podkreśliła ona, że co do zasady pisma procesowe i sądowe (również pisma komornika) doręczają się w odpisach. W tej części wystąpienia zaakcentowała też, że substrat doręczeń elektronicznych został unormowany w art. 140 § 3 k.p.c., zgodnie z którym w takim przypadku doręcza się dokument zawierający dane z systemu teleinformatycznego. Referentka wyraziła pogląd, zgodnie z którym dokumentem tym może być zarówno egzemplarz pisma lub orzeczenia utworzonego (pierwotnie) w postaci elektronicznej, jak i cyfrowe odwzorowanie (skan) pisma lub orzeczenia sporządzonego pierwotnie w postaci pisemnej (tradycyjnej). Jednoznacznie zaznaczyła ona, że dokumenty, które pochodzą z systemu teleinformatycznego, są dokumentami urzędowymi.

Kontynuując rozważania w zakresie stosowania przepisów ogólnych do postępowania egzekucyjnego, prelegentka podkreśliła, że w postępowaniu egzekucyjnym zastosowanie znajduje także przepis art. 132 § 1² k.p.c., w którym ustawodawca wyłączył obowiązek bezpośredniego doręczania odpisów pism wnoszonych przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub radcę Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, podlegających doręczeniu adwokatowi, radcy prawnemu, rzecznikowi patentowemu lub radcy Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, którzy dokonali wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. W takich przypadkach według referentki system teleinformatyczny automatycznie doręcza takie pismo adresatowi. W dalszej części wystąpienia zaakcentowała ona także konieczność odróżnienia od doręczenia elektronicznego i elektronicznego potwierdzenia odbioru korespondencji elektronicznego potwierdzenia odbioru, które jej zdaniem

stanowi alternatywę dla pisemnego potwierdzenia odbioru dołączanego do pisma doręczanego za pośrednictwem operatora pocztowego, osoby zatrudnionej w sądzie, komornika lub sądowej służby doręczeniowej. Profesor K. Flaga-Gieruszyńska odniosła się w tym miejscu do dwóch szczególnych instytucji, tj. elektronicznej licytacji, jak też elektronicznego zajęcia rachunku bankowego. Wskazała ona, że do tej grupy należą unormowania dotyczące składania oświadczeń w trakcie elektronicznej licytacji ruchomości uregulowanej w art. 879¹ i nast. k.p.c. Podkreśliła też, że sprzedaż ruchomości odbywa się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego licytację. Referentka zaznaczyła, że doręczenie zawiadomienia licytantom, w tym nabywcy, zawsze następuje za pośrednictwem systemu teleinformatycznego w sposób uregulowany w ustawie procesowej.

Nawiązując do zajęcia rachunku bankowego, prelegentka dostrzegła, że zgodnie z art. 893^{2a} k.p.c. komornik doręcza pisma bankowi za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego, a bank wnosi pisma do komornika wyłącznie za pośrednictwem tego systemu. Odniosła się ona w tym miejscu do art. 112c ustawy Prawo bankowe¹⁴, zgodnie z którym banki prowadzą system teleinformatyczny obsługujący zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego, system teleinformatyczny może być zaś prowadzony przez uprawnione do tego podmioty. W tym miejscu referentka podkreśliła, że przepis art. 893^{2a} k.p.c. nie znajduje zastosowania do pism doręczanych przez komornika wierzycielowi i dłużnikowi (np. zawiadomień o zajęciu) ani do pism składanych przez strony komornikowi w ramach egzekucji z rachunku bankowego. Nadto jej zdaniem dokonywanie tych czynności za pośrednictwem systemu teleinformatycznego wobec strony lub przez stronę możliwe jest, gdy wybierze ona wnoszenie pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego i nie zrezygnuje z doręczeń elektronicznych. W wystąpieniu, odnosząc się do

¹⁴ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, Dz.U. z 2015 r., poz. 128 i 559.

pism komornika doręczanych bankowi drogą elektroniczną, prelegentka zauważyła, że w głównej mierze są to zawiadomienia o zajęciu, tj.: a) zawiadomienie o zajęciu rachunku bankowego; b) zawiadomienie o zajęciu rachunku wspólnego; c) zawiadomienie o zajęciu rachunku bankowego, na który wystawiono dowód imienny. Jednocześnie zwróciła ona uwagę na tzw. inne pisma komornika, wymieniając w szczególności: ponaglenia; zawiadomienia o rozszerzeniu, ograniczeniu albo uchyleniu (odwołaniu) zajęcia; zawiadomienia, że dłużnik korzysta z kwoty wolnej od zajęcia w ramach egzekucji z innego rachunku bankowego; zawiadomienia dotyczące sposobu rozwiązania zbiegu egzekucji sądowych albo egzekucji administracyjnej i sądowej oraz zawiadomienia o zwolnieniu spod zajęcia udziału w rachunku wspólnym. Referentka podkreśliła, że są to wyłącznie pisma kierowane do banku.

W wystąpieniu prelegentka zwróciła również uwagę na kwestię doręczeń pism pochodzących od banku, wskazując, że pisma pochodzące od banku obligatoryjnie wnoszone przez bank do komornika to wszelkie zawiadomienia o zaistnieniu zdarzeń mających wpływ na realizację obowiązków banku wynikających z zajęcia rachunku bankowego. Podkreśliła ona też, że bank wnosi za pośrednictwem systemu teleinformatycznego także pisma zawierające różnego rodzaju zapytania oraz odpowiedzi na pisma komornika. W tym miejscu referentka odwołała się do poglądu wyrażanego przez Marcina Ułasza, zgodnie z którym wymóg wniesienia pisma za pośrednictwem systemu teleinformatycznego odnosi się również do skargi banku na czynności komornika albo na zaniechanie dokonania czynności przez komornika w ramach egzekucji z rachunku bankowego. Zdaniem prelegentki rozwiązanie to znajduje zastosowanie do zajęcia każdego rachunku bankowego, z którego może być prowadzona egzekucja, bez względu na jego rodzaj, walutę i przeznaczenie. Zaakcentowała ona, że obligatoryjność w zakresie posługiwania się systemem teleinformatycznym dotyczy nie tylko egzekucji, lecz także postępowania w przedmiocie wykonania zabezpieczenia polegającego na zajęciu rachunku bankowego.

Istotnym aspektem poruszonym w trakcie referatu była kwestia komunikacji komornika sądowego z organami administracji. W pierwszej kolejności, odwołując się do brzmienia art. 759² k.p.c., referentka wskazała, że komornik dokonuje doręczeń administracyjnym organom egzekucyjnym oraz organom podatkowym wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo z użyciem środków komunikacji elektronicznej w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 63a § 2 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji¹⁵. W wystąpieniu podkreśliła ona także, że zgodnie z art. 761 § 1 k.p.c. komornik doręcza wyłącznie elektronicznie administracyjnym organom egzekucyjnym oraz organom podatkowym żądania złożenia wyjaśnień lub informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji. Oznacza to zdaniem prelegentki, że obowiązek ten istnieje również w postępowaniu zmierzającym do wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia oraz w razie podejmowania przez komornika innych czynności, do których stosuje się odpowiednio przepisy o egzekucji (np. w sprawach o zabezpieczenie spadku albo sporządzenie spisu inwentarza). Profesor K. Flaga-Gieruszyńska wyraziła pogląd, zgodnie z którym obowiązek dokonywania doręczeń elektronicznych organom podatkowym odnosi się do wszystkich pism komornika kierowanych do tych organów w związku z egzekucją z wierzytelności z tytułu nadpłaty lub zwrotu podatku. Jak wskazała, w tych przypadkach organ podatkowy jest dłużnikiem z tytułu zajętej wierzytelności. Zdaniem referentki obowiązek tzw. elektronicznego doręczania pism przez komornika wobec administracyjnych organów egzekucyjnych i organów podatkowych nie ma charakteru jednostronnego, na tych organach spoczywa bowiem analogiczny obowiązek w przypadku doręczania lub wnoszenia pism do komornika sądowego. Podsumowując rozważania w tym zakresie, prelegentka podniosła, że obowiązek dokonywania doręczeń elektronicznych wobec wymienionych organów dotyczy wyłącznie tych przypadków,

¹⁵ Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 1619 z późn. zm.

w których doręczana korespondencja wiąże się z realizowaną przez nie działalnością egzekucyjną.

W konkluzjach wystąpienia referentka dokonała uporządkowania terminologicznego, zwracając uwagę na to, że pojęcie „system teleinformatyczny” należy rozumieć w sposób zdefiniowany w treści art. 9 k.p.c., z którego wynika, iż jest to system obsługujący postępowanie sądowe. Jej zdaniem unormowanie to nie wskazuje konkretnego systemu teleinformatycznego, ale określa funkcjonalność systemu wykorzystywanego w postępowaniu sądowym, w tym także w sądowym postępowaniu egzekucyjnym. Zdaniem prof. K. Flagi-Gieruszyńskiej nie ma znaczenia to, czy jest to system, który obsługuje „całościowo” postępowanie egzekucyjne prowadzone przez komornika, czy odrębny system dedykowany wyłącznie do przesyłania korespondencji między komornikiem sądowym i organami wymienionymi w art. 759² k.p.c. Podkreśliła ona również, że pojęcie „środki komunikacji elektronicznej” zostało zdefiniowane w art. 2 pkt 5 ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną¹⁶, zgodnie z którym środkami komunikacji elektronicznej są rozwiązania techniczne, w tym urządzenia teleinformatyczne i współpracujące z nimi narzędzia programowe, umożliwiające indywidualne porozumiewanie się na odległość przy wykorzystaniu transmisji danych między systemami teleinformatycznymi, a w szczególności poczta elektroniczna.

Trzecie wystąpienie w tej części konferencji poświęcone było skutkom prawnym awarii doręczeń i zawiadomień w sądowym postępowaniu egzekucyjnym, a wygłoszone zostało przez prof. I. Kunickiego, który w pierwszej kolejności wskazał, że system teleinformatyczny obsługujący sądowe postępowanie, w tym postępowanie egzekucyjne, należy traktować jako wytwór techniczny, który może ulec awarii. Referent dostrzegł tendencję do upodmiotawiania systemu teleinformatycznego, który jego zdaniem jest wyłącznie wytworem techniki. Według niego na tle awarii systemu teleinformatycznego powstaje wiele zagadnień

¹⁶ Ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną, t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1030.

prawnych. W trakcie wystąpienia przedstawił on zasadnicze, a także podstawowe skutki awarii systemu, przy jednoczesnym pominięciu szeregu wyjątków rysujących się w tym zakresie.

W pierwszej kolejności prelegent odwołał się do brzmienia art. 168 k.p.c., a także art. 125 § 2³ k.p.c. Jego zdaniem mimo że przepisy te obowiązują od wielu lat, nie są one wystarczające we wszystkich wypadkach. Według referenta wdrażaniu i uruchamianiu systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe towarzyszyć powinno wprowadzenie regulacji prawnych uwzględniających skutki awarii. We wstępnych rozważaniach odniósł się on również do pojęcia „awaria”. Jego zdaniem pojęcie to obejmuje przyczyny techniczne powodujące nie działanie albo nieprawidłowe działanie systemu teleinformatycznego, przy czym jej istotą jest zawsze niemożność dokonania czynności procesowych czy też egzekucyjnych. Przez pojęcie awarii prelegent rozumie niemożność dokonania czynności procesowych za pomocą systemu teleinformatycznego z przyczyn technicznych. Podkreślił on, że awaria może przejawiać się w tym, że np. organ procesowy (komornik sądowy) czy też uczestnik postępowania nie będą mieli możliwości otwarcia systemu, zalogowania się do niego, a po zalogowaniu – będą pozbawieni możliwości poprawnego wpisania danych bądź ich przesłania w sposób świadczący o tym, że działanie to ma charakter trwały. Według prelegenta nie chodzi tylko o same techniczne problemy, niepowodujące następstw prawnych. Odniosł się on w tym miejscu do najbardziej ogólnych zdarzeń, takich jak zaprzestanie działania albo nieprawidłowe działanie serwera czy też wady oprogramowania, na których tle nasuwa się refleksja związana z tym, że wskutek awarii czynności mogą nie zostać dokonane przez dwa podmioty niezależnie od siebie. Nadto, jak dostrzegł referent, awaria może również dotyczyć niemożności dokonania czynności tylko przez jeden podmiot. Zdaniem prelegenta trudne do ustalenia jest to, ile podmiotów ma problemy w chwili powstania awarii, co prowadzi do wniosku, iż jej skutki powinny podlegać indywidualnej ocenie. Odnosząc się w dalszej części wystąpienia

do innej grupy zdarzeń faktycznych, zwrócił on uwagę na brak możliwości dokonania czynności wynikających z: niemożności zalogowania się w systemie, utworzenia konta w systemie teleinformatycznym czy też bezpodstawnej likwidacji konta bądź jego zablokowania. Zdaniem prof. I. Kunickiego niezależnie od tego, czy przyjmujemy, że jest to czynność administracyjna, niemożność utworzenia konta bądź zalogowania się do systemu wywołuje także negatywne skutki procesowe, w szczególności gdy strona próbuje utworzyć konto w momencie, gdy podejmuje próbę złożenia środka zaskarżenia. Referent zwrócił uwagę również na trzecią grupę zdarzeń faktycznych mogących wystąpić w trakcie awarii systemu, tj. na awarię urządzeń przesyłających Internet, czyli urządzeń komunikujących się z systemem (nadajniki, przekazniki itp.). Jego zdaniem w tej ostatniej grupie trzeba wskazać przypadki awarii kompletnego komputera bądź komputera uczestnika postępowania. Wyraził on także pogląd, zgodnie z którym te przypadki są rozumiane szeroko i wykraczają poza pojęcie „awaria systemu”.

Analizując pojęcie awarii systemu w szerokim sensie, referent podkreślił, że ze względu na wskazane w wystąpieniu zdarzenia nie jest możliwe sformułowanie ogólnej tezy dotyczącej skutków zaistniałych zdarzeń. Dlatego też konieczne jest rozważenie poszczególnych zdarzeń na tle konkretnych regulacji prawnych. Wiąże się to z koniecznością ustalenia, czy dane zdarzenie jest objęte treścią danego przepisu. Zdaniem prelegenta spośród wymienionych we wstępnych rozważaniach przepisów najbardziej ogólny charakter ma art. 173 k.p.c., zgodnie z którym postępowanie ulega zawieszeniu z mocy prawa w razie zaprzestania czynności przez sąd wskutek siły wyższej. Referent wskazał również, że przepis ten ma zastosowanie do wszystkich organów postępowania cywilnego, w tym także do komornika sądowego. Podkreślił on też konieczność rozważenia jego zastosowania w razie poszczególnych rodzajów awarii, tj. wymienionych zdarzeń faktycznych. Prelegent odwołał się w tym miejscu do definicji pojęcia siły wyższej, wskazując, że problem z jego analizą polega na tym, iż w doktrynie prawa cywilnego

procesowego brak jest wypowiedzi na temat znaczenia pojęcia siły wyższej. Jego zdaniem stan ten uzasadniony jest przede wszystkim tym, że jest to przedmiot wypowiedzi przedstawicieli doktryny prawa cywilnego materialnego. Referent wskazał, że nauka prawa cywilnego przyjmuje, iż siła wyższa to zdarzenie zewnętrznego podmiotu, który się na nie powołuje. W konsekwencji – zdaniem prof. I. Kunickiego – na tle art. 173 k.p.c. powstaje pytanie związane z koniecznością ustalenia, wobec którego z podmiotów zdarzenie ma być zewnętrzne. Podkreślił on, że na zdarzenie to powoływać się będzie uczestnik postępowania, który zostanie zawieszony przez organ procesowy. Zaakcentował on, że chodzi o zdarzenie zewnętrzne wobec obydwu podmiotów – organu, który zaprzestał czynności, jak też podmiotu, który nie mógł jej dokonać. Z zakresu pojęcia siły wyższej należy zdaniem referenta wyłączyć wypadki, gdy awarii ulegnie komputer konkretnego uczestnika postępowania. Według prelegenta to przyczyna zewnętrzna wobec tego uczestnika, który odpowiada za jakość i sprawność własnego sprzętu. W ten sam sposób jego zdaniem należy potraktować awarię komputerów organu postępowania. Jednocześnie podkreślił on, że jeżeli dojdzie do planowanego z wyprzedzeniem wyłączenia serwera, to jest to zdarzenie możliwe do przewidzenia i w tych sytuacjach art. 173 k.p.c. nie będzie miał zastosowania. Według referenta o zawieszeniu postępowania na podstawie art. 173 k.p.c. można mówić wyłącznie wtedy, gdy w wyniku siły wyższej organ zaprzestał czynności. Podkreślił on konieczność zwrócenia uwagi na to, że zaprzestanie działania przez sąd to nie tylko zaprzestanie czynności, lecz także niemożność dokonania czynności przez uczestnika postępowania wobec sądu. Prelegent wskazał, że jest to uzasadnione celem zawieszenia postępowania, a zatem dążeniem do tego, aby stronie nie upłynął żaden termin procesowy. Jego zdaniem art. 173 k.p.c. posługuje się terminem zaprzestania czynności, w związku z czym nie chodzi o zaprzestanie funkcjonowania sądu jako całości, ale o zaprzestanie czynności procesowej. Odnosząc te rozważania do sytuacji komornika sądowego, podkreślił on, że obejmie

to również czynności egzekucyjne, istotne jest bowiem zaprzestanie czynności w konkretnym postępowaniu. Według referenta awaria systemu może dotyczyć tylko jednej sprawy i tylko postępowanie w tej sprawie ulegnie zawieszeniu.

Przedmiotem dalszej części wystąpienia były kwestie związane z tym, czy wystarczająca jest niemożność dokonania jednej czy wielu czynności procesowych. Zdaniem referenta kwestia ta powinna być ujęta wąsko, tj. należy przyjąć, że chodzi o niemożność dokonania tylko jednej czynności postępowania, uwidocznienie zawieszenia nastąpi zaś przez podjęcie postępowania. W końcowej części prelegent zwrócił również uwagę na aspekty praktyczne związane z awarią komputera organu postępowania, odnosząc rozważania do awarii komputera komornika sądowego w trakcie licytacji elektronicznej. W konkluzjach odniósł się też do brzmienia art. 125 § 2³ k.p.c., a także art. 168 k.p.c. Podkreślił, że zgodnie z art. 125 § 2³ k.p.c. jeżeli z przyczyn technicznych leżących po stronie sądu nie jest możliwe wniesienie pisma za pośrednictwem systemu teleinformatycznego w wymaganym terminie, stosuje się przepisy art. 168–172 k.p.c. Według referenta przepis ten ujmuje przedmiotowe zagadnienie wąsko w stosunku do art. 168 k.p.c., co nie oznacza, że jako przepis szczególny wyłącza jego zastosowanie, tj. że do czynności dokonanej w formie elektronicznej nie można żądać przywrócenia terminu w innych wypadkach niż wskazane w art. 125 § 2³ k.p.c. Jego zdaniem byłoby to rażąco niekorzystne dla uczestników postępowania. Wskazano, że w wypadku zbiegu art. 168 i art. 173 k.p.c., gdy uczestnik nie dokonał czynności z powodu siły wyższej, pierwszeństwo należy przyznać art. 173 k.p.c. Prelegent zaakcentował, że nie jest możliwe traktowanie normy wynikającej z brzmienia przepisu art. 168 k.p.c. jako *lex specialis* względem art. 173 k.p.c. W przeciwnym razie – zdaniem referenta – uczestnik powinien zawsze wnosić o przywrócenie terminu, nawet jeśli organ zaprzestałby dokonywania czynności. W przypadku gdyby art. 173 k.p.c. nie miał zastosowania, to strona, która nie mogła wykonać czynności bez swojej winy, powinna wnieść o przywrócenie terminu na

podstawie art. 168 k.p.c. Podsumowując wystąpienie, prelegent zaznaczył, że w tych przypadkach mogą mieć zastosowanie również skutki materialnoprawne, np. wyrządzenie szkody, wskazując jednocześnie na brak jednolitego opracowania na ten temat w Polsce, co jego zdaniem stanowi początek dyskusji na ten temat.

Ostatnia część konferencji moderowana była przez prof. A. Górę-Błaszczkowską. W tej części udział wzięli przedstawiciele gdańskiego ośrodka akademickiego, tj. dr hab. A. Machnikowska, prof. UG, oraz dr Grzegorz Julke, a także dr Marek Mrówczyński z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy oraz SSR w Grudziądzu Andrzej Antkiewicz.

Jako pierwsza w tej części konferencji głos zabrała prof. A. Machnikowska, wygłaszając referat pt. *Nowe zasady obrotu prawnego gruntami rolnymi a egzekucja sądowa z nieruchomości*. Na wstępie podkreśliła ona, że od maja 2016 r. w znacznym stopniu zmieniły się zasady związane z obrotem gruntami rolnymi należącymi do osób prywatnych. Dostrzegła ona, że w tym zakresie dokonano kilku nachodzących na siebie zmian legislacyjnych, z których najistotniejsze zawarte są w ustawie o kształtowaniu ustroju rolnego¹⁷. Zdaniem referentki mimo że część wprowadzonych zmian bezpośrednio mogła wpłynąć na kształt postępowania egzekucyjnego, ustawodawca nie wprowadził adekwatnych zmian na grunt ustawy procesowej. Wyraziła ona pogląd, że stan ten przyczynił się do powstania licznych pytań i wątpliwości, na podstawie których powstać mogą wątpliwości o charakterze generalnym dotyczące tego, czy nowe obostrzenia mają zastosowanie do postępowania egzekucyjnego. Podstawę rozważań prelegentki stanowiła Ustawa z dnia 14 kwietnia 2016 r. o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw¹⁸, obowiązująca od 30 kwietnia 2016 r.

¹⁷ Ustawa z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego, t.j. Dz.U. z 2012 r., poz. 803 ze zm.; dalej: u.k.u.r.

¹⁸ Ustawa z dnia 14 kwietnia 2016 r. o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw, Dz.U. z 2016 r., poz. 585; dalej: u.w.s.n.

W pierwszej kolejności prelegentka zwróciła uwagę na zakres przedmiotowy znowelizowanej ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego, dostrzegając w tym miejscu dwa rodzaje zastosowanych przez ustawodawcę ograniczeń. W tym miejscu zaakcentowała ona konieczność weryfikacji przez komorników sądowych prowadzących postępowanie egzekucyjne tego, czy dana nieruchomości jest wyłączona spod stosowania ustawy o obrocie nieruchomościami rolnymi, istotne jest bowiem zdaniem referentki ustalenie tego, czy dana nieruchomość wyczerpuje znamiona ustawowych ograniczeń. Pierwsze ze wskazanych wyłączeń dotyczy zakresu przedmiotowego stosowania ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego. Prelegentka podkreśliła, że wyłączenie to obejmuje: a) nieruchomości rolne o powierzchni mniejszej niż 0,3 ha; b) tzw. siedliska, tj. grunty rolne zabudowane o powierzchni nieprzekraczającej 0,5 ha, które w dniu wejścia w życie ustawy (tj. 30 kwietnia 2016 r.) zajęte są pod budynki mieszkalne oraz budynki, budowle i urządzenia niewykorzystywane obecnie do produkcji rolniczej, wraz z gruntami do nich przyległymi umożliwiającymi ich właściwe wykorzystanie oraz zajętyymi na urządzenie ogródka przydomowego – jeżeli grunty te tworzą zorganizowaną całość gospodarczą oraz nie zostały wyłączone z produkcji rolnej w rozumieniu ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych; c) nieruchomości, które są objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego i z tego planu wynika dla nich inny cel; d) nieruchomości rolne, które w dniu wejścia w życie ustawy (tj. 30 kwietnia 2016 r.) w ostatecznych decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu przeznaczone są na cele inne niż rolne. Podsumowując rozważania w tym zakresie, referentka podkreśliła, że wyłączenia przedmiotowe ograniczające zastosowanie ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego zostały ujęte przez ustawodawcę m.in. w przepisach przejściowych, tj. art. 11 u.w.s.n. Niedostrzeżenie tego niuansu jej zdaniem powodować może zbyt zawężające traktowanie przedmiotowych ograniczeń stosowania omawianej ustawy.

Zwracając uwagę na liczne wątpliwości interpretacyjne w zakresie ograniczenia zakresu przedmiotowego ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego, prelegentka zaznaczyła, że ustawodawca posługuje się szeroką

definicją nieruchomości rolnej w rozumieniu Kodeksu cywilnego, z wyłączeniem nieruchomości położonych na obszarach przeznaczonych w planach zagospodarowania przestrzennego na cele inne niż rolne. Wyraziła ona pogląd, zgodnie z którym definicję tę można sprowadzić do tego, że za nieruchomość rolną można uznać nie tylko taką, która jest użytkowana w sposób rolniczy, lecz także taką, która posiada cechy potencjalnie wskazujące na możliwość wykorzystywania jej na cele rolnicze. Według prof. A. Machnikowskiej sądy powszechne w Polsce dość szeroko traktowały to pojęcie, w konsekwencji potwierdzając status nieruchomości rolnej niejednokrotnie dla nieruchomości, na której nie była prowadzona produkcja rolna. Zwróciła ona także uwagę na to, że ustawodawca wyłączył wąską grupę nieruchomości niepodlegających omawianej ustawie, co prowadzi do wniosku, że większość nieruchomości stanowiących przedmiot postępowania egzekucyjnego objęta jest jej zakresem przedmiotowym. Odnosząc się w dalszej części wystąpienia do restrykcji podmiotowych, referentka wskazała, że poza tym, iż przez pięć lat wstrzymana jest sprzedaż nieruchomości państwowych, to w przypadku nieruchomości prywatnych nabywcą jest co do zasady rolnik indywidualny, z pewną małą grupą wyjątków.

Szczególnie istotne z praktycznego punktu widzenia były rozważania odnoszące się do licytacji komorniczej. W tym zakresie prelegentka podkreśliła, że skuteczne nabycie nieruchomości rolnej niepodlegającej wyłączeniu jest możliwe, gdy nabywca spełnia warunki znowelizowanych przepisów. Wskazała ona, że poza rolnikiem indywidualnym nabywcą tych nieruchomości mogą stać się podmioty, które zdaniem referentki nie są najistotniejsze w postępowaniu egzekucyjnym, tj. np. jednostka samorządu terytorialnego, Skarb Państwa lub działająca na jego rzecz agencja czy też osoby prawne działające na podstawie przepisów o stosunku państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jak również osoby bliskie zbywcy. W odniesieniu do tych ostatnich prelegentka zaznaczyła, że są one co

do zasady tożsame z osobami, które nie mogą brać udziału w likwidacji, poza jednym wyjątkiem. Zdaniem referentki w przepisach dotyczących sprzedaży w drodze licytacji (art. 976 k.p.c.) ustawodawca nie wymienił wprost osób przysposobionych jako niemogących brać udziału w licytacji. Zauważyła ona, że wyjątki wprowadzone przez nowe restrykcyjne przepisy polegają na tym, że poza rolnikami umożliwiono innym podmiotom swobodne nabywanie ziemi rolnej. W dalszej części wystąpienia prelegentka odniosła się do kwestii możliwości nabywania ziemi rolnej zarówno przez rolnika indywidualnego, jak i osobę fizyczną zamierzającą utworzyć gospodarstwo rodzinne. W konkluzjach wystąpienia omówione zostały kwestie związane z nabyciem nieruchomości rolnej za zgodą prezesa Agencji Nieruchomości Rolnych, wyrażoną w drodze decyzji administracyjnej, ze szczególnym uwzględnieniem zasad składania wniosku w tym zakresie zarówno przez zbywcę, jak i osobę fizyczną zamierzającą utworzyć gospodarstwo rodzinne. Referentka zaakcentowała w tym miejscu wymogi, jakie spełnić mają wskazane podmioty, wykazując w sposób szczególny różnice pomiędzy rolnikiem indywidualnym oraz osobą zamierzającą utworzyć gospodarstwo rodzinne. W uwagach podsumowujących podkreśliła ona również, że przepisy omawianej ustawy mają znaczenie dla postępowania egzekucyjnego i pośrednio wpływają na jego kształt. Zaznaczyła, że w ślad za zmianą ustawy w zakresie kształtowania ustroju rolnego nie zostały dokonane zmiany w zakresie postępowania egzekucyjnego. Przykładowo omówiła ona regulacje prawne, których praktyczne zastosowanie w świetle nowego stanu prawnego może wiązać się z licznymi problemami interpretacyjnymi (np. zasady dokonywania opisu i oszacowania, konieczność wymienienia w protokole opisu i oszacowania innych szczegółów istotnych dla oznaczenia lub oszacowania nieruchomości czy też zasady przejmowania nieruchomości rolnej). W konkluzjach wyraziła ona postulat w zakresie konieczności znormalizowania omawianych przepisów prawnych, co będzie miało znaczenie nie tylko dla postępowania egzekucyjnego, lecz także ogólnej sytuacji związanej z obrotem nieruchomościami rolnymi.

Problematyka skargi na czynności komornika stała się przedmiotem następnego wystąpienia, ogłoszonego przez dr. G. Julke. Podstawę wygłoszonych rozważań stanowiła ustawa nowelizująca Kodeks postępowania cywilnego z 10 lipca 2015 r. W pierwszej kolejności referent zwrócił uwagę na art. 21 ust. 1 tej ustawy, zgodnie z którym przepisy ustaw zmienianych w brzmieniu nadanym ustawą stosuje się do postępowań wszczętych po wejściu w życie ustawy z 10 lipca 2015 r. Podkreślił on także, że zgodnie z art. 23 ustawy z 10 lipca 2015 r. wchodzi ona w życie po upływie 12 miesięcy od dnia ogłoszenia, tj. z dniem 8 września 2016 r. Odnosząc się do skargi na czynności komornika, wskazał on, że zgodnie z art. 767 § 1 k.p.c. skarga na czynności (zaniechanie) komornika przysługująca do sądu rejonowego jest innym, w ujęciu art. 363 § 1 k.p.c., środkiem zaskarżenia, o charakterze niedewolutywnym. W tym miejscu prelegent odniósł się do stanowiska Sądu Najwyższego, wyrażonego w postanowieniu z dnia 21 maja 2010 r.¹⁹, zgodnie z którym sąd rejonowy rozpoznający skargę na czynność komornika działa jako sąd pierwszej instancji. Zdaniem referenta pogląd, zgodnie z którym sąd rozpoznający skargę na czynność komornika działa jako sąd drugiej instancji, jest niemożliwy do zaakceptowania. Wskazał on, że przyczyną takiego stanowiska jest to, iż w przypadku odrzucenia skargi zażalenie na postanowienie o odrzuceniu skargi rozstrzygałby sąd okręgowy jako sąd trzeciej instancji. Prelegent wyraził pogląd, zgodnie z którym takie rozwiązanie byłoby sprzeczne z istotą obowiązującego systemu środków zaskarżenia oraz instancyjności postępowania cywilnego. Podkreślił on, że skarga jest szczególnym środkiem zaskarżenia, który nie ma cech zwyczajnego środka zaskarżenia, charakteryzującego się dewolutywnością. Zdaniem referenta, potwierdzonym również stanowiskiem judykatury²⁰ w tym zakresie, skarga na czynności komornika nie przenosi sprawy do sądu wyższej instancji. Kontynuując rozważania

¹⁹ Postanowienie SN z dnia 21.05.2010 r., III CZP 28/10, Legalis nr 220141.

²⁰ Uchwała SN z dnia 6.09.1994 r., III CZP 101/94, OSNC 1995/2/24; uchwała SN z dnia 9.06.1999 r., III CZP 16/99, OSNC 1999/12/202; uchwała SN z dnia 28.11.2008 r., III CZP 107/08, OSNC 2009/10/139.

w tym zakresie, zwrócił on uwagę na to, że o kwalifikacji postanowienia wydanego w postępowaniu egzekucyjnym jako kończącego postępowanie w sprawie decyduje to, czy kończy ono postępowanie w sprawie egzekucyjnej. W swoim wystąpieniu prelegent odniósł się także do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r.²¹, zgodnie z którą należy odrzucić sztuczną koncepcję zmierzającą do wykazania, że postanowienie (wydane w sprawie ze skargi na czynności komornika) kończy postępowanie w sprawie, prowadzi ona bowiem w rzeczywistości do uznania za kończące postępowanie każdego orzeczenia oddalającego. W tym miejscu referent podkreślił, że skarga na czynności komornika nie powoduje wszczęcia „odrębnego postępowania”. Zwrócił on także uwagę na to, że przepis art. 21 ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. stanowiący o „postępowaniu wszczętym po wejściu w życie niniejszej ustawy” odnosi się do postępowania egzekucyjnego wszczętego po 8 września 2016 r., a nie postępowania wywołanego skargą na czynności komornika.

W dalszej części wystąpienia prelegent odniósł się do zakresu przedmiotowego skargi na czynność komornika, podkreślając, że przysługuje ona na: a) czynności komornika o charakterze decyzyjnym (zarządzenie, postanowienie); b) czynności komornika niemające charakteru decyzyjnego; c) zaniechanie dokonania czynności przez komornika sądowego. Zdaniem referenta skarga jest niedopuszczalna, gdy mamy do czynienia z: a) beczynnością komornika; b) udzieleniem przybicia ruchomości ulegających szybkiemu zepsuciu (art. 870 § 1 k.p.c.); c) zarządzeniem komornika o wezwaniu do usunięcia braków pisma (art. 767 § 1¹ k.p.c.); d) zawiadomieniem o terminie czynności (art. 767 § 1¹ k.p.c.); e) uiszczeniem przez komornika podatku od towarów i usług (art. 767 § 1¹ k.p.c.). Odwołując się do brzmienia art. 762 § 2 k.p.c., prelegent zwrócił uwagę na legitymację do wniesienia skargi, akcentując, że skargę może złożyć strona lub inna osoba, której prawa zostały przez czynności lub zaniechanie komornika naruszone bądź zagrożone. Analizując

²¹ Uchwała SN z dnia 22.05.2013 r., III CZP 19/13, Legalis nr 659970.

zaś wymogi formalne przewidziane przez ustawodawcę do skargi, zwrócił on uwagę na brzmienie art. 767 § 3 k.p.c., zgodnie z którym skarga na czynność komornika powinna czynić zadość wymaganiom pisma procesowego oraz określać zaskarżoną czynność lub czynność, której zaniechano, jak również wniosek o zmianę, uchylenie lub dokonanie czynności wraz z uzasadnieniem. Referent wskazał także, że skargę wnosi się w terminie tygodniowym od dnia dokonania czynności, gdy strona lub osoba, której prawo zostało przez czynność komornika naruszone bądź zagrożone, była przy czynności obecna lub była o jej terminie zawiadomiona. W innych przypadkach – od dnia zawiadomienia o dokonaniu czynności strony lub osoby, której prawo zostało przez czynność komornika naruszone bądź zagrożone, a w braku zawiadomienia – od dnia powzięcia wiadomości przez skarżącego o dokonanej czynności. Zgodnie z obowiązującymi przepisami skargę na zaniechanie przez komornika dokonania czynności wnosi się w terminie tygodniowym od dnia, w którym skarżący dowiedział się, że czynność miała być dokonana. Szczególnie istotne były rozważania związane z właściwością organu. W tym miejscu prelegent odwołał się do brzmienia art. 767 § 5 k.p.c., wskazując, że skargę wnosi się do komornika, który dokonał zaskarżonej czynności lub zaniechał jej dokonania. Referent zwrócił uwagę na ugruntowane stanowisko judykatury w zakresie wnoszenia środków odwoławczych do innego organu. Referent, powołując się na stanowisko Sądu Najwyższego²², podkreślił w tym miejscu, że przewidziany w art. 394 § 2 k.p.c. termin do wniesienia zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji jest zachowany także wtedy, gdy przed jego upływem strona wniosła zażalenie do sądu drugiej instancji właściwego funkcjonalnie. Jednocześnie zwrócił on uwagę na to, że do postępowania toczącego się na skutek zażalenia stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu apelacyjnym.

Odnosząc się do przedmiotu wystąpienia, prelegent podkreślił w dalszej jego części, że skarga na czynność komornika wniesiona do sądu

²² Uchwała SN z dnia 19.02.2015 r., III CZP 100/14, Legalis nr 1182729.

niewłaściwego miejscowo podlega przekazaniu sądowi właściwemu postanowieniem, skargę wniesioną zaś do sądu niewłaściwego miejscowo przed upływem przepisanej terminu uważa się za wniesioną z zachowaniem terminu. Odwołując się do nowelizacji przepisów w zakresie właściwości organu, referent wskazał, że komornik w terminie trzech dni od dnia otrzymania skargi sporządza uzasadnienie zaskarżonej czynności, o ile nie zostało ono sporządzone wcześniej, albo przyczyn jej zaniechania oraz przekazuje je wraz ze skargą i aktami sprawy do właściwego sądu, chyba że skargę w całości uwzględnia. O uwzględnieniu skargi komornik zawiadamia skarżącego oraz zainteresowanych, których uwzględnienie skargi dotyczy. Zdaniem prelegenta komornik nie jest uprawniony do badania, czy skarga: jest dopuszczalna, została wniesiona w terminie, spełnia wymogi formalne, a także czy została opłacona. Wyraził on też pogląd, zgodnie z którym w przypadku, gdy skarga nie jest dopuszczalna, nie została wniesiona w terminie lub nie spełnia wymogów formalnych, komornik ma obowiązek sporządzić uzasadnienie zaskarżonej czynności, o ile nie zostało ono sporządzone wcześniej, albo przyczyn jej zaniechania oraz przekazać je wraz ze skargą i aktami sprawy do właściwego sądu. Doktor G. Julke podkreślił również, że komornik nie może w całości uwzględnić skargi, gdy jest ona niedopuszczalna, została wniesiona po terminie lub nie spełnia warunków formalnych. W dalszej części wystąpienia przedstawił on rozważania dotyczące charakteru terminów określonych w art. 767 § 5 k.p.c. i art. 767² k.p.c., dostrzegając, że komornik w terminie trzech dni od dnia otrzymania skargi sporządza uzasadnienie zaskarżonej czynności, o ile nie zostało ono sporządzone wcześniej, albo przyczyn jej zaniechania oraz przekazuje je wraz ze skargą i aktami sprawy do właściwego sądu, chyba że skargę w całości uwzględnia, sąd zaś rozpoznaje skargę w terminie tygodniowym od dnia jej wpływu do sądu, a gdy skarga zawiera braki formalne, które podlegają uzupełnieniu, w terminie tygodniowym od jej uzupełnienia.

Nawiązując do poszerzenia kompetencji referendarza sądowego, referent wskazał, że zgodnie z art. 759 § 1¹ k.p.c. czynności zastrzeżone

dla sądu mogą być wykonywane przez referendarza sądowego, z wyłączeniem: a) stosowania środków przymusu; b) orzekania o ściągnięciu należności w trybie art. 873 k.p.c.; c) stwierdzenia wygaśnięcia skutków przybicia i utraty rękojmi; d) spraw o egzekucję świadczeń niepieniężnych z wyjątkiem wydania rzeczy ruchomej; e) spraw o egzekucję przez zarząd przymusowy; f) spraw o egzekucję przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego. Podkreślił on w tym miejscu, że skarga na postanowienie referendarza sądowego przysługuje w przypadkach, w których na postanowienie sądu przysługuje zażalenie. Prelegent dostrzegł również, że wniesienie skargi nie powoduje utraty mocy przez zaskarżone postanowienie referendarza sądowego. Sąd rozpoznaje skargę w składzie jednego sędziego jako sąd drugiej instancji, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu, rozpoznając zaś skargę, sąd wydaje postanowienie, w którym zaskarżone postanowienie referendarza sądowego utrzymuje w mocy albo je zmienia. W rozważaniach podsumowujących wystąpienie referent poruszył też problematykę odrzucenia skargi, akcentując, że sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanej terminu, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również skargę, której braków nie uzupełniono w terminie.

Trzeci w tej części konferencji referat wygłoszony został przez dr. M. Mrówczyńskiego, który omówił problematykę wyjawienia majątku przed komornikiem sądowym. W pierwszej kolejności referent podkreślił, że w projekcie ustawy nowelizującej Kodeks postępowania cywilnego zawarto omawianą instytucję pod nazwą komorniczego wyjawienia majątku, podczas gdy w aktualnie obowiązujących przepisach Kodeksu postępowania cywilnego takie nazewnictwo się nie pojawia. Zdaniem prelegenta z uwagi na to, że dotychczas nie była znana postępowaniu egzekucyjnemu instytucja wyjawienia majątku przed komornikiem, aktualnie mamy do czynienia z nowym instrumentem. Podkreślił on, że tradycyjnie wyjawienie majątku pojmowane było jako osobny środek egzekucyjny, przy jednoczesnym zaakcentowaniu, że jest ono elementem szerszego zagadnienia, tj. ustalania majątku dłużnika na potrzeby

postępowania egzekucyjnego. Referent zaznaczył to, że problem ten przez lata był przedmiotem dyskusji w zakresie ustalenia tego, jak szeroko ma być pojmowany obowiązek ustalania majątku dłużnika przez komornika. Zwrócił on uwagę na kilka możliwości ustalenia majątku dłużnika przez komornika, co jego zdaniem może odbyć się zarówno poprzez wezwanie do wyjaśnień uczestników postępowania czy podmiotów nieuczestniczących w postępowaniu, jak i korzystanie z wszelkiego rodzaju baz danych, ewidencji i rejestrów elektronicznych. Zdaniem prelegenta komornik może uzyskać wiadomości o majątku dłużnika również poprzez zwykłe korzystanie z Internetu. W tym miejscu odniósł się on także do zmiany, zgodnie z którą od 8 września 2016 r. wierzyciel nie ma obowiązku wskazywania sposobu egzekucji. Ustosunkował się on też do stanowiska przedstawicieli doktryny w zakresie dotychczasowej konieczności wskazywania przez wierzyciela sposobu prowadzenia egzekucji.

Podstawą rozważań dalszej części wystąpienia było znowelizowane brzmienie przepisów art. 801 i art. 801¹ k.p.c. dotyczących komorniczego wyjawienia majątku, jak również przepis art. 797 k.p.c. w odniesieniu do zdjęcia z wierzyciela obowiązku wskazywania we wniosku o wszczęcie egzekucji sposobu jej prowadzenia. Referent pozytywnie ocenił te zmiany z uwagi na to, że od momentu nowelizacji przepisów ustawy procesowej jednoznaczne jest to, że komornik ma obowiązek prowadzenia egzekucji wszystkimi sposobami prawnie dopuszczalnymi w danym przypadku, z wyjątkiem sytuacji, w których dany sposób egzekucji może być zastosowany na wniosek. W tym miejscu prelegent zwrócił uwagę na instytucję komorniczego wyjawienia majątku, podkreślając, że w jego ramach komornik będzie uprawniony do zadawania pytań. Jednocześnie wskazał on, że w dotychczasowym stanie prawnym sąd był uprawniony do zadawania dłużnikowi pytań o pewne szczegóły dotyczące majątku, co także pozostaje aktualne na gruncie ostatniej nowelizacji przepisów postępowania egzekucyjnego.

W uwagach podsumowujących wystąpienie referent zwrócił uwagę na atut nowego rozwiązania, które według dr. M. Mrówczyńskiego pozwoli

uniknąć niepotrzebnego przedłużania postępowania egzekucyjnego. Prelegent wskazał, że występowanie do sądu z wnioskiem o wyjawienie majątku powodowało przedłużanie postępowania egzekucyjnego o ok. 2–3 miesiące. Powołując się na stanowisko projektodawcy, wskazał on, że komornicze wyjawienie majątku przyspieszy całość postępowania egzekucyjnego. Podkreślił przy tym, że komornicze wyjawienie majątku nie stanowi konkurencji dla sądowego wyjawienia majątku. Zdaniem referenta art. 801 k.p.c. daje asumpt do twierdzenia, że wezwanie dłużnika do złożenia wykazu majątku lub innych wyjaśnień niezbędnych do przeprowadzenia egzekucji będzie pierwszą czynnością komornika, jeżeli ten majątek nie będzie wskazany przez wierzyciela. Nadto, odwołując się do brzmienia art. 913 § 1 k.p.c., zwrócił on uwagę na dwa momenty czasowe, kiedy komornik będzie mógł wzywać do złożenia wykazu majątku dłużnika. W konkluzjach wystąpienia odniósł się on do kwestii stosowania środków przymusu w razie uchylania się przez dłużnika od złożenia wykazu majątku. Zdaniem referenta uprawnienie do zastosowania aresztu i przymusowego doprowadzenia dotyczyć będzie wyłącznie sądu, komornik będzie zaś uprawniony do nałożenia grzywny. Według prelegenta komornicze wyjawienie majątku stanie się podstawowym w założeniu sposobem ustalania majątku dłużnika.

Ostatni referat, wygłoszony przez SSR A. Antkiewicza, poświęcony był zbiegowi egzekucji sądowej i administracyjnej. W rozważaniach wstępnych referent zaakcentował datę wejścia w życie ustawy z dnia 10 lipca 2015 r., zwracając przy tym uwagę na odrębnie określone daty wejścia w życie przepisów dotyczących elektronicznego postępowania upominawczego, utworzenia przez KRK i prowadzenia systemu teleinformatycznego obsługującego elektroniczne licytacje publiczne, a także przepisów dotyczących doręczeń zagranicznych i postępowania przed sądami administracyjnymi czy dotyczących zmiany ustawy wprowadzającej wnioski elektroniczne o wpisy do ksiąg wieczystych. We wstępnych rozważaniach zwrócił on również uwagę na przepisy przejściowe, wskazując w tym miejscu, że co do zasady zmienione przepisy Kodeksu postępowania cywilnego i ustawy o postępowaniu egzekucyjnym

w administracji stosuje się do postępowań egzekucyjnych wszczętych po 8 września 2016 r. Referent dostrzegł także wyjątek dotyczący art. 759²³ k.p.c. i art. 63a ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji²³. Podkreślił on, że od dnia wejścia w życie ustawy we wszystkich postępowaniach egzekucyjnych doręczenia pomiędzy administracyjnym organem egzekucyjnym a komornikiem sądowym dokonuje się wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo z użyciem środków komunikacji elektronicznej. Zdaniem prelegenta pozostałe nowe przepisy o zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej stosuje się do zbiegu, który nastąpi po wejściu w życie noweli. W dalszej części wystąpienia referent odniósł się do ustawy z dnia 16 września 2011 r. nowelizującej Kodeks postępowania cywilnego²⁴, mocą której znowelizowano brzmienie art. 773 § 1 k.p.c., obowiązujące od 3 maja 2012 r. Referent zaakcentował w tym miejscu kwestię związaną ze zbiegiem egzekucji administracyjnej i sądowej co do tej samej rzeczy lub prawa majątkowego, wskazując, że w celu rozstrzygnięcia, który organ egzekucyjny – sądowy czy administracyjny – ma dalej prowadzić w trybie właściwym dla danego organu łącznie egzekucję z tej rzeczy lub prawa majątkowego, do którego nastąpił zbieg egzekucji. Prelegent odwołał się w tym miejscu do stanowiska wyrażonego przez Sąd Najwyższy²⁵, zgodnie z którym nowelizacja art. 773 § 1 k.p.c. usunęła wątpliwości co do zakresu łącznego prowadzenia zbiegającej się egzekucji przez wyznaczony organ i eliminuje niebezpieczeństwo utrwalenia się rozbieżnej wykładni tego przepisu w orzecznictwie sądów powszechnych. Przenosząc rozważania na grunt ustawy nowelizującej Kodeks postępowania cywilnego z 10 lipca 2015 r., referent podkreślił, że podtrzymana została zasada, zgodnie z którą zbieg egzekucji dotyczy tylko rzeczy lub prawa majątkowego, a nie całej sprawy. W tym miejscu przywołał on znowelizowane brzmienie art. 773 § 1 k.p.c., jak

²³ Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 599; dalej: u.p.e.a.

²⁴ Ustawa z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2011 r. Nr 233, poz. 1381.

²⁵ Postanowienie SN (7) z dnia 20.12.2011 r., III CZP 46/11, OSNC-ZD 2012/3/62.

również art. 62 § 1 u.p.e.a. W świetle przytoczonych regulacji prawnych w przypadku zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej do tej samej rzeczy albo prawa majątkowego egzekucję do tej rzeczy albo prawa majątkowego prowadzi łącznie ten sądowy albo administracyjny organ egzekucyjny, który jako pierwszy dokonał zajęcia, a w razie niemożności ustalenia tego pierwszeństwa – organ egzekucyjny, który dokonał zajęcia na poczet należności w wyższej kwocie.

W dalszej kolejności prelegent odniósł się do najważniejszych kierunków noweli z 10 lipca 2015 r. Zauważył on, że zachowana została zasada, według której po zbiegu dalsze łączne postępowanie jest prowadzone przez jeden z organów egzekucyjnych tylko do tej rzeczy lub prawa, do których nastąpił zbieg, a nie do całych postępowań egzekucyjnych. Nadto wskazał on, że rozstrzygnięcie zbiegu następuje według kryteriów wskazanych w Kodeksie postępowania cywilnego i ustawie o postępowaniu egzekucyjnym w administracji bez interwencji sądu (referendarza sądowego) z mocy prawa, a także że zbieg egzekucji nie wstrzymuje czynności egzekucyjnych. W opinii SSR A. Antkiewicza kolejnym istotnym aspektem nowelizacji przepisów ustawy procesowej jest to, że strona lub uczestnik postępowania zawiadamiają sądowy organ egzekucyjny o zbiegu egzekucji do tej samej rzeczy albo prawa majątkowego, wskazując datę dokonania każdego zajęcia i wysokość należności, na poczet których każde zajęcie zostało dokonane. Zdaniem referenta art. 882¹, art. 891, art. 896 § 1 pkt 3, art. 910 § 1 pkt 3 oraz art. 911⁸ § 5¹ i 6 k.p.c. przewidują określone obowiązki dłużników zajętych wierzytelności, jeśli wierzytelność (świadczenie pieniężne osoby obciążonej z zajętego prawa obowiązkiem względem dłużnika lub kwoty znajdujące się na rachunku maklerskim) nie wystarcza na pokrycie wszystkich egzekwowanych należności. Wśród tych obowiązków wskazano na konieczność: a) przekazywania należności na rzecz tego organu, który pierwszy dokonał zajęcia, a w razie niemożności ustalenia tego pierwszeństwa – na rzecz organu, który dokonał zajęcia na poczet należności pieniężnych w wyższej kwocie; b) niezwłocznego zawiadamiania

o zbiegu egzekucji właściwego organu egzekucyjnego, wskazania daty doręczenia zawiadomień o zajęciach dokonanych przez te organy i wysokości należności, na poczet których zajęcia zostały dokonane. Zdaniem referenta tożsame obowiązki przewidziane zostały w egzekucji administracyjnej, co potwierdzone jest tym, że dłużnik zajętej wierzytelności: a) przekazuje należność na rzecz tego organu, który pierwszy dokonał zajęcia, a w razie niemożności ustalenia tego pierwszeństwa – na rzecz organu, który dokonał zajęcia na poczet należności pieniężnych w wyższej kwocie; b) pod rygorem odpowiedzialności za szkodę niezwłocznie zawiadamia o zbiegu egzekucji właściwe organy egzekucyjne, wskazując datę doręczenia zawiadomień o zajęciach dokonanych przez te organy i wysokość należności, na poczet których zajęcia zostały dokonane, gdy zajęte kwoty nie wystarczają na pokrycie egzekwowanych należności pieniężnych. Dokonując oceny wskazanych regulacji, prelegent podkreślił, że konieczność rozstrzygnięcia zbiegu zajdzie tylko wówczas, gdy zajęta wierzytelność (świadczenie pieniężne osoby obciążonej z zajętego prawa obowiązkiem względem dłużnika przy egzekucji z innych praw majątkowych lub kwoty znajdujące się na rachunku maklerskim) nie wystarczy na pokrycie wszystkich egzekwowanych należności. Przedmiotem wystąpienia były także kwestie związane z odpowiedzialnością odszkodowawczą dłużnika zajętej wierzytelności.

Poddając analizie najważniejsze kierunki nowelizacji postępowania cywilnego, referent zwrócił uwagę na to, że komornik z urzędu sporządza i przesyła administracyjnemu organowi egzekucyjnemu odpis tytułu wykonawczego, inne dokumenty oraz informacje niezbędne do dalszego prowadzenia łącznej egzekucji – w poprzednim stanie prawnym dla sprawy przekazanej organowi administracyjnemu wydawało się co do zasady dalszy tytuł wykonawczy, z wyjątkami wynikającymi z art. 773³ k.p.c., w tych bowiem przypadkach wystarczyło sporządzić odpisy tytułu wykonawczego. Wskazał on, że analogiczne rozwiązanie przewiduje art. 62b u.p.e.a., nakładając identyczne obowiązki na administracyjny organ egzekucyjny. Odnosząc się do ustawowych kryteriów rozstrzygnięcia

zbiegu, prelegent zwrócił uwagę na pierwszeństwo dokonania zajęcia, zaznaczając, że moment zajęcia regulują przepisy dotyczące poszczególnych sposobów egzekucji (np. doręczenie wezwania dłużnikowi zajętej wierzytelności, pracodawcy). Nadto dostrzegł on brak kryteriów ustalania wysokości egzekwowanych należności w sytuacji, gdy nie jest możliwe obiektywne ustalenie pierwszeństwa zajęcia. Referent zwrócił także uwagę na wyjątki wynikające z przepisów szczególnych i omówił je.

Przedmiotem dalszej części wystąpienia były kwestie związane m.in. ze zbiegiem egzekucji i zabezpieczenia czy obowiązkami komornika. Odnosząc się do tego ostatniego zagadnienia, prelegent wskazał, że w zakresie rozliczenia kosztów obowiązkiem komornika jest zwrot wierzycielowi niewykorzystanej zaliczki, jak również przekazanie administracyjnemu organowi egzekucyjnemu wyegzekwowanych kwot uzyskanych wskutek zajęcia rzeczy albo prawa majątkowego, do których nastąpił zbieg, a które nie zostały wypłacone wierzycielowi przed sporządzeniem zawiadomienia (art. 773² § 4 k.p.c.). Szczególnie istotne były rozważania związane z obowiązkami informacyjnymi organów egzekucyjnych względem siebie. W tym miejscu referent podkreślił, że sądowy organ egzekucyjny, który przejął prowadzenie łącznie egzekucji sądowej i administracyjnej, na żądanie administracyjnego organu egzekucyjnego informuje go o przebiegu egzekucji. Wskazał on także, że na żądanie sądowego organu egzekucyjnego organ egzekucyjny, który przejął prowadzenie łącznie egzekucji, informuje o jej przebiegu. W rozważaniach kończących wystąpienie zwrócił on również uwagę na to, że skarga na czynności komornika oraz na zaniechanie przez komornika dokonania czynności przysługuje też administracyjnemu organowi egzekucyjnemu. Referent zauważył także kwestie związane z kosztami egzekucji, uwzględniając przy tym koszty egzekucji administracyjnej czy umorzenia niewyegzekwowanej opłaty w postępowaniu administracyjnym. W konkluzjach wystąpienia odnoszących się do możliwości zakończenia egzekucji sądowej przez administracyjny organ egzekucyjny prelegent wskazał, że organ egzekucyjny prowadzący łącznie egzekucję

kończy, w formie postanowienia, egzekucję sądową z rzeczy albo prawa majątkowego, przejętą od sądowego organu egzekucyjnego, jeżeli jej dalsze prowadzenie jest niemożliwe, niecelowe lub jeżeli jest oczywiste, iż nie uzyska się kwoty wyższej od kosztów tej egzekucji. W postanowieniu organ egzekucyjny uchyla również czynności egzekucyjne podjęte w ramach tej egzekucji. Postanowienie doręcza się wierzycielowi, zobowiązanemu, dłużnikowi zajętej wierzytelności oraz sądowemu organowi egzekucyjnemu, od którego przejęto egzekucję.

Podsumowania i zamknięcia konferencji dokonał prof. A. Marciniak. Problematyka zmian w zakresie sądowego postępowania egzekucyjnego jest najbardziej aktualnym tematem, co potwierdza fakt obowiązywania od 8 września 2016 r. przepisów ustawy nowelizującej Kodeks postępowania cywilnego z 10 lipca 2015 r. Zaproponowana przez organizatorów tematyka spotkała się z szerokim zainteresowaniem, o czym świadczy obecność nie tylko przedstawicieli nauki, samorządu komorniczego, lecz także sędziów, adwokatów oraz radców prawnych. W wygłoszonych w trakcie konferencji referatach wielokrotnie podkreślano zmiany, których dokonał ustawodawca w zakresie wdrożenia i szerszego wykorzystywania nowoczesnych rozwiązań technologicznych w pracy organów wymiaru sprawiedliwości, w tym w szczególności w pracy komornika sądowego. W trakcie konferencji wygłoszonych zostało 10 referatów przez przedstawicieli sześciu ośrodków akademickich, Ministerstwa Sprawiedliwości, Sądu Rejonowego w Sosnowcu oraz Sądu Rejonowego w Grudziądzu. W konferencji uczestniczyli członkowie miejscowej izby, a także członkowie KRK i Rady Naukowej Ośrodka Naukowo-Szkoleniowego przy KRK oraz przedstawiciele izb: białostockiej, katowickiej, lubelskiej, poznańskiej, szczecińskiej, warszawskiej oraz wrocławskiej. Rozważania w przeważającej mierze oparte były na ustawie nowelizującej przepisy postępowania egzekucyjnego i rozszerzającej zakres zastosowania nowoczesnych rozwiązań technologicznych w pracy organów egzekucyjnych. Odniesiono się zwłaszcza do udziału komornika sądowego w postępowaniu wieczystoksięgowym, ze szczególnym uwzględ-

nieniem regulacji dotyczących wszczęcia sądowego postępowania egzekucyjnego z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego czy też elektronizacji doręczeń i zawiadomień w sądowym postępowaniu egzekucyjnym. Szczególnie istotnym z praktycznego punktu widzenia zagadnieniem była awaria systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe. Zwrócono także uwagę na zagadnienia wciąż aktualne, choć niedotykające swą problematyką kwestii procesu informatyzacji wymiaru sprawiedliwości ani procedur sądowych, jak zasady obrotu prawnego gruntami rolnymi w kontekście egzekucji z nieruchomości czy też zagadnienie skargi na czynności komornika, wyjawienie majątku przed komornikiem oraz pojęcie zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej. Przedstawione referaty stały się podstawą do wielu dyskusji toczących się zarówno w trakcie obrad, jak i w kuluarach. Pozostaje mieć nadzieję, że sygnalizowane w trakcie wystąpień wątpliwości czy możliwe problemy nie staną się rzeczywistą przeszkodą do stosowania przepisów popularyzujących wykorzystywanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych w pracy komornika sądowego.

ANDRZEJ ZIELIŃSKI

Recenzja monografii *Status
prawny komornika sądowego.
Wyzwania współczesności,*
pod redakcją nauk.
M. Jabłońskiego
i A. Marciniaka

Recenzowana monografia odnosi się kompleksowo do współczesnych problemów prawnych dotyczących statusu prawnego komornika sądowego oraz organizacyjno-prawnych i finansowych aspektów wykonywanych przez niego czynności. Aktualność tego opracowania zwiększa fakt, iż obecnie mamy do czynienia z momentem przełomowym dla kształtowania przyszłego modelu wykonywania zawodu komornika sądowego.

W monografii znalazły się rozdziały poświęcone kwestiom istotnym dla interpretacji obecnych rozwiązań prawnych, takim jak pozycja ustrojowo-organizacyjna komornika sądowego a skuteczność egzekucji (Lech Kujawski), czy wybrane aspekty tajemnicy komornika sądowego (Kinga Flaga-Gieruszyńska). Ponadto pojawiły się również zagadnienia związane ze wspomnianymi zmianami ustrojowymi i finansowymi, wynikającymi z projektowanych ustaw regulujących status komornika

sądowego (Rafał Reiwer, Andrzej Herbet) oraz zasady naliczania i rozliczania opłat egzekucyjnych (Andrzej Marciniak). Warto wskazać, że – w tym ostatnim aspekcie – w recenzowanej monografii umieszczono nie tylko interesujące rozważania teoretyczne, ale również ważne uwagi praktyczne dotyczące podatkowych i finansowych podstaw działania komorników sądowych i funkcjonowania kancelarii komorniczych (*Wrażliwość dochodowości kancelarii na zmiany dotyczące podatku VAT oraz potencjalne zmiany opłat. Raport przygotowany na zlecenie i wykonany we współpracy z Krajową Radą Komorniczą*).

Wartość merytoryczną ocenianej monografii podwyższają również ciekawe opracowania pozwalające na nakreślenie szerszego kontekstu dla właściwego ukształtowania i pojmowania statusu prawnego komornika sądowego. Szczególne znaczenie w tym względzie mają analizy statusu komornika sądowego w aksjologii zasad systemu prawa (Zbigniew Rau), a także modelu funkcjonowania komorników sądowych w Polsce w aspekcie konstytucyjnej zasady rzetelności i sprawności działania instytucji publicznych (Mariusz Jabłoński). Jednocześnie warto zauważyć, że z pewnością nie istnieje możliwość odniesienia się we właściwy sposób do całokształtu regulacji prawnych współkształtujących profesję komornika sądowego jako zawodu zaufania publicznego bez szerszych rozważań związanych z funkcjonowaniem samorządu zawodowego. Dlatego też ciekawym uzupełnieniem recenzowanej monografii jest opracowanie o gwarancjach ustawowych podmiotowości publiczno-prawnej samorządu komorniczego (Piotr Rączka).

Monografia została przygotowana na wysokim poziomie merytorycznym, a przedstawione w niej opracowania wymienionych autorów są zaprezentowane w spójny i przemyślany sposób, co pozwala na zrozumienie idei i szczegółowych rozwiązań, interpretowanych – względnie proponowanych – w poszczególnych rozdziałach.

Monografia ta stanowi wartościowe opracowanie, ważne zarówno dla teoretyków, jak i dla praktyków, w tym komorników sądowych i asesorów komorniczych, którzy mają wątpliwości, również natury praktycznej,

odnoszące się do swego statusu prawnego i związanych z tym zasad wykonywania zawodu, jego samodzielności i reguł organizacji oraz finansowania. Zawiera rozważania i analizy istotne zarówno w obecnym stanie prawnym, jak i ukazujące możliwe kierunki przekształcania statusu prawnego, zakresu działania i kompetencji komorników sądowych, również w kontekście podwyższenia efektywności prowadzonej egzekucji.

W NUMERZE PPE 1/2016:

ARTYKUŁY

- 7 **Odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu postępowania karnego w postępowaniu dyscyplinarnym wobec komorników sądowych (zagadnienia wybrane)**
The Proper Application of the Provisions of the Code of Criminal Procedure to the Disciplinary Proceedings Against Judicial Officers (Selected Issues)
prof. nadzw. dr hab. Jacek Izydorczyk, Katedra Postępowania Karnego i Kryminalistyki WPiA Uniwersytetu Łódzkiego
prof. nadzw. dr hab. Józef Jagieła, Katedra Postępowania Cywilnego II WPiA Uniwersytetu Łódzkiego
- 27 **Konstytucyjna dopuszczalność zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji o nadaniu klauzuli wykonalności z przejściem uprawnień**
The Constitutional Admissibility of an Interlocutory Appeal of a Ruling by a Court of Appeal Concerning the Procedure of Appending an Enforcement Clause, Including a Transfer of Rights
dr Aneta Łazarska, sędzia Sądu Okręgowego w Warszawie

GLOSY

- 47 **Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14, OSP 2015 nr 11, poz. 105, s. 1560**
A Gloss to the Supreme Court Judgment of 19 February 2015 r., III CZP 103/14, OSP 2015 nr 11, poz. 105, s. 1560
dr Andrzej Olaś, Zakład Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, adwokat przy Krakowskiej Izbie Adwokackiej w Krakowie

RECENZJE

- 65 **Recenzja monografii *Ku lepszemu prawu – dyskurs nauki i praktyki. Uwagi na tle ostatnich zmian legislacyjnych w zakresie prawa cywilnego i procedury cywilnej*, pod redakcją I. Kunickiego i A. Antkiewicza, Currenda 2015**
Review of the Monograph Entitled “Towards Better Law – Discourse Between Science and Practice. Comments Following the Recent Legislative Changes in the Area of Civil Law and Civil Procedure”, Edited by I. Kunicki and A. Antkiewicz, Currenda 2015
dr Grzegorz Sikorski, adwokat

W NUMERZE PPE 2/2016:

ARTYKUŁY

- 7 Opłaty egzekucyjne należne zastępcy komornika, odwołanemu komornikowi, komornikowi, którego powołanie na stanowisko wygasło z mocy prawa, lub spadkobiercom zmarłego komornika**
Enforcement Fees Due to a Deputy Judicial Enforcement Officer, a Removed Judicial Enforcement Officer, a Judicial Enforcement Officer in the Case where the Appointment Term Expired ex Lege, or Due to the Beneficiaries of a Deceased Judicial Enforcement Officer
dr hab. Joanna Misztal-Konecka, prof. KUL, Katedra Postępowania Cywilnego WPPKiA Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
- 27 Egzekucja sądowa roszczenia o usunięcie skutków naruszenia dóbr osobistych poprzez złożenie oświadczenia w odpowiedniej treści i formie**
The Judicial Execution of the Claim for Removal of the Consequences of the Breach of Personal Rights by Submitting a Statement in the Appropriate form and Content
Maria Kierska, doktorantka w Katedrze Prawa Gospodarczego Prywatnego WPiA Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, aplikantka adwokacka
Tomasz Marek, doktorant w Katedrze Prawa Cywilnego WPiA Uniwersytetu Jagiellońskiego, aplikant adwokacki
- 43 Przyczyny i skutki opodatkowania komornika sądowego podatkiem VAT**
The Reasons and Results of VAT Taxation of a Judicial Officer
Urszula Gęslicka, doktorantka na Wydziale Prawa Uniwersytetu Białostockiego (specjalizacja kryminologia), pracownik kancelaryjny w Kancelarii Komornika Sądowego dla Warszawy-Woli w Warszawie

**Pięćdziesięciolecie Kodeksu postępowania cywilnego
– doświadczenia i perspektywy
Sprawozdanie z Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów
Postępowania Cywilnego, Wrocław, 18–20 września 2015 r.
(Część I – Zasady procesowe a postępowanie
rozpoznawcze i wykonawcze)**

Fiftieth Anniversary of the Code of Civil Procedure

– Experiences and Perspectives

Report Concerning National Congress of Science Departments
and Institutes of Civil Procedure, Wrocław, 18–20 September 2015
(Part One – Civil Procedure Rules in Comparison
to Court and Enforcement Proceedings)

*dr Aleksandra Klich, Katedra Postępowania Cywilnego
WPiA Uniwersytetu Szczecińskiego*

W NUMERZE PPE 3/2016:

ARTYKUŁY

- 5 **Ochrona osób niewymienionych w tytule wykonawczym przed eksmisją z lokalu mieszkalnego**
The Protection of Persons not Enumerated
in the Enforcement Title Against the Eviction from the Housing Unit
Dariusz Przyczyna, asesor komorniczy, doktorant w Katedrze Postępowania Administracyjnego WPiA Uniwersytetu Jagiellońskiego
- 23 **Postępowanie zabezpieczające przed sądem polubownym – wybrane zagadnienia proceduralne**
The Proceedings to Secure Claims before
the Arbitral Court – the Selected Procedural Issues
Maria Kierska, doktorantka w Katedrze Prawa Gospodarczego Prywatnego WPiA Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, aplikantka adwokacka
Tomasz Marek, doktorant w Katedrze Prawa Cywilnego WPiA Uniwersytetu Jagiellońskiego, aplikant adwokacki
- 39 **Referendarz sądowy w postępowaniu egzekucyjnym na gruncie nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z dnia 10 lipca 2015 r. (Dz.U. z 2015 r., poz. 1311 ze zm.)**
Court Clerk in Execution Proceedings after the Amendment
of the Polish Civil Procedure Code July 10, 2016
(Journal of Laws 2015, 1311 with Amendments)
Szymon Śniady, uczestnik seminarium doktorskiego w Katedrze Postępowania Cywilnego I WPiA Uniwersytetu Łódzkiego

SPRAWOZDANIA

- 48 **Pięćdziesięciolecie Kodeksu postępowania cywilnego – doświadczenia i perspektywy**
Sprawozdanie z Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego, Wrocław 18–20 września 2015 r. (Część II – Informatyzacja i perspektywy postępowania cywilnego)

Fiftieth Anniversary of the Code of Civil Procedure
– Experiences and Perspectives Report Concerning
National Congress of Science Departments and Institutes
of Civil Procedure, Wrocław, 18–20 September 2015
(Part Two – Informatization and Perspectives of the Civil Proceedings)
*dr Aleksandra Klich, Katedra Postępowania Cywilnego
WPiA Uniwersytetu Szczecińskiego*

W NUMERZE PPE 4/2016:

ARTYKUŁY

- 7 **Egzekucja czynności zastępowalnych
a rozliczenie sumy przyznanej wierzycielowi**
The Enforcement of Replaceable Actions
and the Settlement of Amounts Granted to Creditors
*dr Joanna Studzińska, adiunkt w Katedrze Postępowania
Cywilnego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II*
- 27 **Powództwo opozycyjne małżonka dłużnika
na podstawie art. 840 § 1 pkt 3 i 840¹ k.p.c.**
Debtor's Spouse Adverse Claim Based on Article 840 § 1
Point 3 and Article 840¹ of the Code of Civil Procedure
*Ewelina Świądrzych, studentka podyplomowych studiów
prawniczych LL.M. na Uniwersytecie Ruprechta-Karola w Heidelbergu*
- 50 **Artykuł 49 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r.
o komornikach sądowych i egzekucji w świetle wyroku
Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 października 2015 r.
(sygn. akt P 3/14)**
Article 49, Section 1 of the Act of 29 August 1997
on the Judicial Officers and Enforcement Proceedings
(u.k.s.e.) in the Light of the Constitutional Tribunal
Judgement of 13 October 2015 (File Number P 3/14)
*Artur Pytel, doktorant w Katedrze Prawa Samorządu
Terytorialnego WPiA Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach, aplikant Izby Komorniczej w Katowicach*

RECENZJE

- 70 **Recenzja monografii Pawła Klechy
i Marii Jarocho-Wąsowskiej, Egzekucja z nieruchomości
– praktyczny komentarz, Currenda 2015**
Review of the Monograph Entitled *The Enforcement
on the Immovable Assets – Practical Commentary*
by Paweł Klecha and Maria Jarocho-Wąsowska, Currenda 2015
*Maciej Klonowski, sędzia Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ
w Gdańsku, delegowany do pełnienia obowiązków w Ministerstwie
Sprawiedliwości (Wydział ds. Komorników Sądowych)*

W NUMERZE PPE 5/2016:

ARTYKUŁY

- 5** **Egzekucja obowiązku opróżnienia lokalu służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych – część I**
Enforcement of the Obligation to Vacate
Premises Fulfilling Housing Needs – Part I
*dr hab. Marcin Walasik, Zakład Postępowania Cywilnego
WPiA Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*
- 51** **Małżonek dłużnika jako osoba trzecia legitymowana do wytoczenia powództwa o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji sądowej**
The Debtor's Spouse as a Third Person Entitled
to Bring Proceedings to Release a Seized
Object from Judicial Enforcement
*Kinga Dróżdż, doktorantka w Katedrze Postępowania Cywilnego
WPPKiA Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II*
- 65** **Znaczenie informacji o obciążeniu ruchomości lub zbywalnych praw majątkowych zastawem skarbowym w sądowym postępowaniu egzekucyjnym – uwagi praktyczne**
The Importance of Information on Encumbering Movable
Assets or Transferable Property Rights with a Fiscal Pledge
in Court Enforcement Proceedings – Practical Comments
dr Piotr Czernski, sędzia Sądu Okręgowego w Lublinie (I Wydział Cywilny)

SPRAWOZDANIA

- 74** **Etyka zawodowa komornika sądowego – sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej, Warszawa, 25 września 2015 r.**
Professional Ethics of Judicial Officers – Report from
the All-Polish Scientific Conference, Warsaw, 25 September 2015
*dr Aleksandra Klich, Katedra Postępowania Cywilnego
WPiA Uniwersytetu Szczecińskiego*

W NUMERZE PPE 6/2016:

ARTYKUŁY

- 5 Egzekucja obowiązku opróżnienia lokalu służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych – część 2**
Enforcement of the Obligation to Vacate Premises Fulfilling Housing Needs – Part 2
dr hab. Marcin Walasik, Zakład Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
- 31 Termin do złożenia wniosku o zasądzenie kosztów postępowania zabezpieczającego na podstawie przepisu art. 745 § 1 k.p.c.**
Time-Limit for Filing a Request for the Award of Costs of Proceedings to Secure a Claim under Article 745 § 1 of the Civil Procedure Code
Agnieszka Jurzec-Jasiecka, doktorantka w Zakładzie Postępowania Cywilnego WPAiE Uniwersytetu Wrocławskiego
- 59 Rola samorządu zawodowego komorników sądowych w demokratycznym państwie prawnym**
Role of the Judicial Officers' Professional Association in the Democratic State
Karol Kosiński, doktorant w Katedrze Prawa Administracyjnego WPiA Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

PRZEGLĄD PUBLIKACJI Z ZAKRESU EGZEKUCJI SĄDOWEJ

- 87 Recenzja monografii, *Etyka zawodowa komornika sądowego*, pod redakcją nauk. A. Marciniaka, Currenda 2016**
Review of Monograph, *Professional Ethics of Judicial Officer*, Academic Editing by A. Marciniak, Currenda 2016
prof. nadzw. dr hab. Andrzej Torbus, Katedra Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu Śląskiego

W NUMERZE PPE 7/2016:

ARTYKUŁY

- 7** **Czy komornikowi można przypisać status podatnika podatku od towarów i usług w związku z pobieraniem opłat za czynności egzekucyjne?**
Can a Judicial Officer be Assigned the Status of a Taxpayer of the Goods and Services Tax Due to the Collection of Fees for Execution Activities?
prof. UJ dr hab. Marta Romańska, Katedra Postępowania Administracyjnego WPiA Uniwersytetu Jagiellońskiego
- 31** **Prawo obce w postępowaniu egzekucyjnym – zagadnienia wybrane**
Foreign Law in the Enforcement Proceedings – Selected Issues
Marcin Kostwiński, doktorant w Katedrze Postępowania Cywilnego I WPiA Uniwersytetu Łódzkiego, adwokat w Izbie Adwokackiej w Łodzi
- 61** **Wpływ postępowania upadłościowego oraz postępowań restrukturyzacyjnych na postępowanie egzekucyjne**
The Impact of Bankruptcy Proceedings and Restructuring Proceedings on Enforcement Proceedings
Joanna Stempień, asesor komorniczy w Izbie Komorniczej w Gdańsku

PRZEGLĄD PUBLIKACJI Z ZAKRESU EGZEKUCJI SĄDOWEJ

- 82** **Recenzja monografii, *Egzekucja sądowa w świetle przepisów z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego*, pod red. nauk. A. Marciniaka, Currenda 2016**
Review of Monograph, *Judicial Enforcement in the Light of International Civil Proceedings*, Academic Edidting by A. Marciniak, Currenda 2016
prof. UG dr hab. Anna Machnikowska, Katedra Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu Gdańskiego

W NUMERZE PPE 8/2016:

ARTYKUŁY

- 5 **Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z 10 lipca 2015 r. w zakresie postępowania egzekucyjnego**
Amendment of the Code of Civil Procedure of 10 July 2015 Concerning Enforcement Proceedings
prof. dr hab. Janusz Jankowski, Katedra Postępowania Cywilnego I WPiA Uniwersytetu Łódzkiego
- 25 **Komornik jako pracodawca**
Judicial Officer as an Employer
prof. dr hab. Andrzej Marian Świątkowski, emerytowany profesor zwyczajny Uniwersytetu Jagiellońskiego/Akademia Ignatianum w Krakowie
- 43 **Wykaz inwentarza – nowa instytucja w polskim prawie spadkowym**
A Private Inventory of Inheritance – New Institution in Polish Law of Succession
Martyna Komarowska, pracownik Kancelarii Radców Prawnych

RECENZJE

- 59 **Recenzja monografii Zasady dochodzenia kosztów egzekucji sądowej, pod red. nauk. A. Marciniaka, Currenda 2016**
Review of the Monograph, *The Rules Related to the Recovery of the Costs of Judicial Enforcement Proceedings*, Edited by A. Marciniak, Currenda 2016
dr hab. prof. US Kinga Flaga-Gieruszyńska, Katedra Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu Szczecińskiego

SPRAWOZDANIA

- 66 **Postępowanie i prawo cywilne w dobie informatyzacji – sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej, Białystok, 20 listopada 2015 r.**
Civil Law and Procedure in the Age of Informatisation – Report from the Polish Scientific Conference, Białystok, 20 November 2015
dr Aleksandra Klich, Katedra Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu Szczecińskiego

W NUMERZE PPE 9/2016:

ARTYKUŁY

- 7 **Odsetki po nowelizacji z 9 października 2015 r.**
Interest After the Amendment 9TH of October 2015
Artur Grajewski, sędzia Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie
- 19 **Status komornika jako płatnika VAT przy egzekucji z nieruchomości – problemy wybrane**
The Status of Court Executive Officers as VAT Tax Payers on the Supply of Goods, Made Under the Execution Procedure Against Immovable Property – Selected Issues
Kinga Moras-Olaś, doktorantka w Katedrze Prawa Pracy i Polityki Społecznej WPiA Uniwersytetu Jagiellońskiego, radca prawny
- 43 **Ograniczenie egzekucji sądowej i administracyjnej w zakresie przedmiotów służących do wykonywania praktyk religijnych**
Limitation of the Judicial and Administrative Power of Execution of Goods, with Respect to Items Used for Worship
Michał Ożóg, doktorant w Zakładzie Prawa Kościelnego i Wyznaniowego WPiA Uniwersytetu Jagiellońskiego

RECENZJE

- 67 **Recenzja monografii dr. Marcina Uliasa *Postępowanie w sprawach o zabezpieczenie spadku, spis inwentarza i wykaz inwentarza*, Wolters Kluwer 2016**
Review of the Monograph by dr Marcin Uliasz *Procedure in Cases Concerning the Security of Inheritance, Stocktaking, and the Stocktaking List*, Wolters Kluwer 2016
Natalia Wojciechowska, radca prawny

SPRAWOZDANIA

- 71 **Komornik sądowy – wyzwania współczesnej gospodarki.
Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji
Naukowej, Gdańsk 4.12.2015 r.**

Court Enforcement Officer – Challenges of the Contemporary
Economy. Report from the Polish Scientific Conference,
Gdańsk, 4 December 2015

dr Aleksandra Klich, Katedra Postępowania

Cywilnego WPiA Uniwersytetu Szczecińskiego

W NUMERZE PPE 10/2016:

ARTYKUŁY

- 5 **Właściwość miejscowa komornika sądowego a zasada *perpetuatio fori***
Local Jurisdiction of Judicial Officer in Relation to *Perpetuatio Fori* Principle
Artur Pytel, doktorant w Katedrze Prawa Samorządu Terytorialnego WPiA Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, aplikant komorniczy w Izbie Komorniczej w Katowicach
- 21 **Nowe przepisy o europejskich tytułach wykonawczych**
New Regulations on European Enforcement Orders
dr Grzegorz Sikorski, adwokat
- 37 **Zaskarżenie przed sędzią–komisarzem czynności prawnych upadłego dokonanych z pokrzywdzeniem wierzycieli masy upadłości – część I**
Appeal Before the Judge-commissioner Against Actions of a Bankrupt Detrimental to the Creditors of the Bankruptcy Estate – Part I
dr Piotr Gil, Zakład Prawa i Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu Opolskiego

SPRAWOZDANIA

- 49 **Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego – zagadnienia wybrane. Wyniki prac Ogólnopolskiej Konferencji Naukowo-Szkoleniowej dla Komorników Sądowych, Karpacz, 13–15 czerwca 2016 r.**
The Amendment to the Code of Civil Procedure – Selected Issues. The Results of the Works of National Science and Training Conference for Judicial Officers, Karpacz, 13–15 June 2016
Beata Sadowska, doktorantka w Katedrze Postępowania Cywilnego II WPiA Uniwersytetu Łódzkiego
Justyna Sadowska, doktorantka w Katedrze Postępowania Cywilnego II WPiA Uniwersytetu Łódzkiego; aplikantka notarialna w Izbie Notarialnej w Łodzi

W NUMERZE PPE 11/2016:

ARTYKUŁY

- 5 **Zasada minimalnej uciążliwości zabezpieczenia
orzeczanego w postępowaniu karnym**
The Principle of Minimal Nuisance
of Security Adjudicated in the Criminal Procedure
*dr Maciej Muliński, adiunkt w Katedrze Postępowania
Cywilnego I WPiA Uniwersytetu Łódzkiego*
- 37 **Decyzja administracyjna przyznająca świadczenia
z funduszu alimentacyjnego jako tytuł wykonawczy
realizowany tylko w egzekucji sądowej**
Administrative Resolution Granting Benefits from
the Maintenance Fund as the Enforceable Title Carried
out Only in the Court Enforcement Proceedings
*Jarosław Ziętara, doktorant w Katedrze Postępowania
Administracyjnego WPiA Uniwersytetu Jagiellońskiego,
komornik przy Sądzie Rejonowym dla Krakowa-Śródmieścia*
- 59 **Zaskarżenie przed sędzią–komisarzem czynności
prawnych upadłego dokonanych z pokrzywdzeniem
wierzycieli masy upadłości – bezskuteczność względna
– część II**
Appeal Before the Judge-commissioner Against Actions
of a Bankrupt Detrimental to the Creditors
of the Bankruptcy Estate – Relative Inefficiency – Part II
*dr Piotr Gil, adiunkt w Zakładzie Prawa i Postępowania
Cywilnego WPiA Uniwersytetu Opolskiego*

SPRAWOZDANIA

- 74 **Zawody prawnicze wobec informatyzacji postępowania
cywilnego – sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji
Naukowej, Szczecin, 10 czerwca 2016 r.**
Legal Professions in Accordance to the Computerization
of Civil Procedure - Report from National
Scientific Conference, Szczecin, June 10, 2016
*dr Aleksandra Klich, adiunkt w Katedrze Postępowania
Cywilnego WPiA Uniwersytetu Szczecińskiego*

W NUMERZE PPE 12/2016:

ARTYKUŁY

- 11 Cel oddłużeniowy jako jeden z naczelných celów postępowania upadłościowego**
Debt Reduction as One of the Primary Objectives in Bankruptcy Proceedings
dr Przemysław Wołowski, referendarz sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Mokotowa
- 29 Zadania gminy w zakresie zaspokajania potrzeb mieszkaniowych członków wspólnoty samorządowej a eksmisja rozumiana jako pewność ochrony przed bezdomnością**
The Tasks of Municipalities in Satisfying the Housing Needs of Self-Government Community Members and Eviction, Understood as Certainty of Protection against Homelessness
Artur Pytel, doktorant w Katedrze Prawa Samorządu Terytorialnego WPiA Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, aplikant komorniczy w Izbie Komorniczej w Katowicach

GLOSY

- 51 Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14**
The Gloss to the Resolution of the Supreme Court from 19 February 2015, III CZP 103/14
Artur Grajewski, sędzia Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie

SPRAWOZDANIA

- 61 Sądowe postępowanie egzekucyjne. Zasadnicze kierunki zmian w 2016 r. – sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej, Gdańsk 19.09.2016 r.**
Court Enforcement Proceedings. Key Directions of Changes in 2016 – Report from the Polish Scientific Conference, Gdańsk, 19 September 2016
dr Aleksandra Klich, adiunkt w Katedrze Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu Szczecińskiego

PRZEGLĄD PUBLIKACJI
Z ZAKRESU EGZEKUCJI SĄDOWEJ

- 108 **Recenzja monografii *Status prawny komornika sądowego. Wyzwania współczesności*, pod redakcją nauk. M. Jabłońskiego i A. Marciniaka**
Review of Monograph, *Legal Status of Judicial Officer. Contemporary Challenges*, Academic Editing by M. Jabłoński i A. Marciniak
dr hab. Andrzej Zieliński, emerytowany profesor
Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego

W NUMERZE SUPLEMENTU PPE 1/2016:

- 5 Słowo wstępne**
- 7 Kilka uwag o statusie prawnym komornika sądowego**
Marcin Kostwiński, doktorant w Katedrze Postępowania Cywilnego I na WPiA UŁ, aplikant adwokacki w Izbie Adwokackiej w Łodzi
- 39 Komornik sądowy jako zawód zaufania publicznego**
Karol Kosinski, doktorant w Katedrze Prawa Administracyjnego WPiA Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu
- 53 Problem obligatoryjnego zawieszenia komornika w czynnościach w przypadku wniesienia do sądu tzw. subsydiarnego aktu oskarżenia**
prof. nadzw. dr hab. Jacek Izydorczyk, Kierownik Zakładu Postępowan Karnych Szczególnych WPiA Uniwersytetu Łódzkiego
- 87 Uprawnienia aplikanta komorniczego – problemy praktyczne (część I)**
dr Joanna Studzińska, adiunkt w Katedrze Postępowania Cywilnego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II
- III Uprawnienia aplikanta komorniczego – problemy praktyczne (część II)**
dr Joanna Studzińska, adiunkt w Katedrze Postępowania Cywilnego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II
- 129 Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 24 października 2014 r. (II GSK 1466/13)**
dr Tomasz Brzezicki, radca prawny, adiunkt w Katedrze Prawa Administracyjnego WPiA Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu; Jarosław Grajkowski, Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Toruniu
- 137 Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2014 r., sygnatura akt III CZP 26/14**
Joanna Stempień, asesor komorniczy w Izbie Komorniczej w Szczecinie
- 149 Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2014 r., sygn. III CZP 26/14 – uwagi krytyczne**
Jakub Karpeta, asesor komorniczy w Izbie Komorniczej w Katowicach

- 177 Postanowienie o ustaleniu kosztów egzekucji i zakończeniu egzekucji podpisane przez aplikanta komorniczego jako orzeczenie nieistniejące. Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2014 r., sygn. akt III CZP 26/14**

*dr Piotr Sławicki, Katedra Negocjacji i Mediacji, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, referendarz sądowy
w SR Lublin-Zachód w Lublinie*

- 191 Polemika z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2014 r., sygn. akt III CZP 26/14**

*Angelika Durda, doktorantka Prawniczego Seminarium Doktorskiego Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie,
asesor komorniczy w kancelarii Komornika Sądowego w Legionowie*

ZAMÓW JUŻ TERAZ

Zamówienia na abonament prosimy składać drogą mailową na adres marketing@currenda.pl

Małgorzata Zemke

Elektroniczna licytacja ruchomości

Novum w sądowym postępowaniu egzekucyjnym

SERIA
EGZEKUCJA
W PRAKTYCE

W abonamencie
książkowym

TANIEJ

44,25 zł brutto
25% rabatu
i wysyłka gratis!

CURRENDA

Cena katalogowa:

59 zł brutto

Publikacja adresowana jest do praktyków postępowania egzekucyjnego, tj. komorników sądowych, radców prawnych, adwokatów i sądów oraz innych osób związanych zawodowo z egzekucją roszczeń pieniężnych.

Wszystkie publikacje Wydawnictwa Currenda można zamówić pod adresem:
www.sklep.currenda.pl

ZAMÓWIENIE SUBSKRYPCJI CZASOPISM I PUBLIKACJI KSIĄŻKOWYCH

Dokonaj subskrypcji na publikacje książkowe lub czasopisma Wydawnictwa Currenda poświęcone komornikom sądowym i postępowaniu egzekucyjnemu. Płatność za poszczególne numery realizowana jest na podstawie faktury dołączonej do każdej przesyłki. Przesyłki zostaną przesłane na adres podany przez Ciebie w sekcji „Dane zamawiającego”. Cena wszystkich publikacji i czasopism w subskrypcji jest o 25% niższa!

NOWA CURRENDA

Czasopismo środowiska
komorniczego – od komorników,
dla komorników

36,99 PLN brutto

Cena katalogowa: 49,00 PLN

PRZEGLĄD PRAWA EGZEKUCYJNEGO

Jedynе w Polsce czasopismo
poświęcone w całości
zagadnieniom egzekucji sądowej

36,99 PLN brutto

Cena katalogowa: 49,00 PLN

PUBLIKACJE KSIĄŻKOWE

Aktualne przepisy, komentarze i monografie
naukowe związane z postępowaniem
egzekucyjnym trafiają w pierwszej kolejności
do Naszych Subskrybentów.

Rabat: 25% i darmowa wysyłka!

DANE ZAMAWIAJĄCEGO

IMIĘ

NAZWISKO

PEŁNA NAZWA FIRMY

ADRES DO WYSYŁKI

NUMER IDENTYFIKACJI PODATKOWEJ

TELEFON KONTAKTOWY

ADRES E-MAIL

DATA I PODPIS

PIECZĘĆ

WARUNKI ZAMÓWIENIA WYDAŃ I SUBSKRYPCJI

W abonamencie adresat nie ponosi kosztów wysyłki.
Abonament oznacza subskrypcję na wszystkie numery czasopisma w danym roku.

Aby dokonać zamówienia, prześlij podpisany skan wypełnionego drukowanymi literami formularza.

Zamówienia można składać drogą mailową na adres marketing@currenda.pl
lub na adres Wydawnictwa Currenda.

ZAMÓW JUŻ TERAZ

Zamówienia na abonament prosimy składać drogą mailową na adres marketing@currenda.pl

Cena katalogowa:
59 zł brutto

Magdalena Tybor

Zbieg egzekucji administracyjnych, egzekucji administracyjnej i sądowej, egzekucji i zabezpieczenia oraz zabezpieczeń

W abonamencie książkowym

TANIEJ

44,25 zł brutto
25% rabatu
i wysyłka gratis!

SERIA
EGZEKUCJA
W PRAKTYCE

Książka ta jest ciekawa ze względu na to, że autorka przedstawiła w jednym opracowaniu przesłanki, skutki i sposoby likwidowania zbiegu egzekucji administracyjnych, sądowych oraz zbiegu egzekucji i zabezpieczenia.

Wszystkie publikacje Wydawnictwa Currenda można zamówić pod adresem: www.sklep.currenda.pl

Czasopismo naukowe komorników sądowych

Przegląd Prawa Egzekucyjnego

NR 12/2016

WSPIERAMY PROFESJONALISTÓW

al. Niepodległości 703A
81-853 Sopot

tel.: +48 58 550 38 75
faks: +48 58 712 90 65
e-mail: marketing@currenda.pl
www.currenda.pl/przeglad
www.sklep.currenda.pl

Nakład PPE: 730 egz.

Cena: 69 zł